

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özel Hukuk Anabilim Dalı

Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans

ADİ ORTAKLIKTA İÇ İLİŞKİLER

Ömer Faruk ÖĞÜTCÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ankara, 2019

ADI ORTAKLIKTA İÇ İLİŞKİLER

Ömer Faruk ÖĞÜTCÜ

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özel Hukuk Anabilim Dalı

Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans

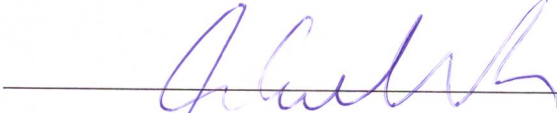
Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2019

KABUL VE ONAY

Ömer Faruk Öğütçü tarafından hazırlanan "Adi Ortaklıkta İç İlişkiler" başlıklı bu çalışma, 11/06/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Erkan KÜÇÜKGÜNGÖR (Başkan - Danışman)

Doç. Dr. Ferhat CANBOLAT

Doç. Dr. Oğuz Sadık AYDOS

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Musa Yaşar SAĞLAM

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”** kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

05.07.2019

Ömer Faruk ÖĞÜTCÜ

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Prof. Dr. Erkan KÜÇÜKGÜNGÖR danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Ömer Faruk ÖĞÜTCÜ

ÖZET

ÖĞÜTCÜ, Ömer Faruk. *Adi Ortaklıkta İç İlişkiler*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019.

Adi ortaklık sözleşmesi, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 620 ila 645. Madde hükümleri arasında düzenlenmiştir. Adi ortaklık, iki ya da daha fazla kişinin, emeklerini veya mallarını müşterek bir amaç uğruna bir araya getirmek suretiyle, bu amacı gerçekleştirmek uğruna birlikte çaba göstermeyi bir sözleşme çerçevesinde taahhüt ettikleri kişi birliğidir. Tüm bu esaslı unsurlar üzerinde vücut bulan adi ortaklıkta, ortaklar arası ilişkiler sözleşme serbestisinin genişçe uygulandığı bir sahadır. Bunun yanında, Kanunun emredici hükümleri yoluyla da, ortaklık sözleşmesinin özü ve ortaklar arasındaki menfaat dengesi koruma altına alınmaktadır. Adi ortaklığın tüzel kişiliğinin olmaması hususu, ortaklardan bağımsız bir hak ehliyetinin oluşmamasının yanında taraf ehliyetinin yokluğu gibi önemli sonuçları beraberinde getirmektedir. Doğuştan idarecilik kavramının hâkim olduğu adi ortaklıkta ortakların, yönetim hususunu etkileyen önemli hakları ve borçları bulunmaktadır. Adi ortaklığın yönetimi yetkisi ortaklardan veya üçüncü kişilerden bir veya daha çoğuna tevdi edilebilir. Ortaklığın müşterek amacı çerçevesinde, olağan ve olağanüstü işlerin gerçekleştirilmesi noktasında, yönetim yetkisi ve ortaklık kararları birlikte rol almaktadır. Bu bağlamda, ortakların hak ve borçlarının yanında yöneticinin hak ve borçları da söz konusu olacaktır. Nihayet, adi ortaklıkta çıkma ve çıkarılma hususları yasal düzleme mevcut Kanunla getirilmiş ve detayları düzenlenmiştir.

Anahtar Sözcükler

Adi ortaklık, sözleşme, yönetim, ortaklık kararı, yönetim yetkisi, sözleşme serbestisi, çıkma ve çıkarılma

ABSTRACT

ÖĞÜTCÜ, Ömer Faruk. *Internal Relationships in Ordinary Partnership*, Master's Thesis, Ankara, 2019.

Ordinary partnership contract was regulated between articles 620. and 645. of Turkish Code of Obligations(Law No. 6098). Ordinary partnership is the union of two or more persons to which they undertake a concerted effort to achieve this aim by bringing their labor or property together for a common purpose. In the ordinary partnership that come into being on all these primary components, the relations between the partners are a domain where the freedom of contract is widely applied. Furthermore, through the mandatory rules of the law, the essence of the partnership agreement and the balance of interests between the partners are protected. The fact that there is no legal personality of the ordinary partnership brings with it important results such as the absence of a capacity to have rights and obligations independent of the partners, as well as the absence of a standing to sue. The partners in the ordinary partnership dominated by the notion of unconditioned administration have important rights and obligations that influence the administration issue. The administrative competence of ordinary partnership may be entrusted to one or more of the partners or third parties. In the context of the common purpose of the partnership, administrative competence and partnership decisions are taking part in the realization of ordinary and extraordinary acts. In this context, the rights and obligations of the partners, as well as the rights and obligations of the administrator will be in question. Finally, the issues of expulsion and discharge in the ordinary partnership have been brought to the legal platform by the present law and the details are regulated.

Keywords

Ordinary partnership, contract, administration, partnership decision, administrative competence, freedom of contract, expulsion and discharge

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR.....	xi
GİRİŞ	1
1. ADİ ORTAKLIK TANIMI VE UNSURLARI	6
1.1. ORTAKLIK KAVRAMI.....	6
1.1.1. Genel Olarak.....	6
1.1.2. Ortaklık (Şirket) Tanımı.....	6
1.2. ADİ ORTAKLIĞIN TANIMI	7
1.3. UNSURLAR	8
1.3.1. Kişi Unsuru	8
1.3.2. Sözleşme Unsuru.....	10
1.3.2.1. Sözleşmenin Hukuki Niteliği.....	10
1.3.2.2. Sözleşmenin Şekli.....	11
1.3.2.2.1. Kural: Şekil Serbestisi.....	11
1.3.2.2.2. İstisnai Haller.....	12
1.3.2.2.2.1. İradi Şekil.....	12

1.3.2.2.2. Kanunen Şekli Unsurun Zorunlu Olduğu Haller.....	12
1.3.3. Sermaye(Katılma Payı) Unsuru.....	13
1.3.3.1. Genel Olarak.....	13
1.3.3.2. Şekli Hususlar.....	14
1.3.4. Ortak Amaç Unsuru.....	15
1.3.4.1. Genel Olarak.....	15
1.3.4.2. Ortak Amacın Ticari İşletme İşletmek Olması.....	16
1.3.4.2.1. Gerçek Kişilerden Oluşan Adi Ortaklık.....	17
1.3.4.2.2. Tüzel Kişilerden Oluşan Adi Ortaklık.....	17
1.3.5. Ortak Amaç İçin Birlikte Çalışma Unsuru (Affectio Societatis).....	18
1.4. ADİ ORTAKLIĞIN YAPISAL ÖZELLİKLERİ.....	19
1.4.1. Tüzel Kişiliğin Olmaması.....	19
1.4.1.1. Genel Olarak.....	19
1.4.1.2. Taraf Ehliyeti Açısından Sonuçları.....	20
1.4.1.3. Siciller Açısından Sonuçları.....	22
1.4.1.4. Diğer Yönlerden Sonuçları.....	24
1.4.2. Elbirliğiyle Mülkiyete Dayanması.....	25
1.4.2.1. Elbirliğiyle Mülkiyet Esası.....	25
1.4.2.2. Paylı Mülkiyet Esası.....	26
1.4.3. Müteselsil Sorumluluk.....	27
1.5. ADİ ORTAKLIK ÖRNEKLERİ.....	28
1.5.1. Joint Venture.....	28

1.5.2. Konsorsiyum.....	30
1.5.3. Joint Venture - Konsorsiyum Farkı.....	32
2. ADİ ORTAKLIKTA İÇ İLİŞKİLER BAĞLAMINDA ORTAKLARIN HAK VE BORÇLARI.....	33
2.1. GENEL OLARAK.....	33
2.2. ORTAKLARIN HAKLARI	33
2.2.1. Kâr Payı İsteme Hakkı	34
2.2.2. Ücret, Faiz Ve Masrafları İsteme Hakkı.....	37
2.2.3. Yönetim Ve İtiraz Hakkı.....	39
2.2.4. Denetim Hakkı.....	42
2.2.5. Tasfiye Payını İsteme Hakkı.....	44
2.3. ORTAKLARIN BORÇLARI.....	45
2.3.1. Sermaye Koyma Borcu.....	45
2.3.1.1. Adi Ortaklıkta Sermaye Koyma Borcu.....	45
2.3.1.2. Sermaye (Katılım Payı) Olarak Getirilebilecek Değerler.....	46
2.3.1.3. Sermaye Koyma Borcunun Muaccel Olması.....	48
2.3.1.4. Sermaye Koyma Borcunun İfa Edilmemesi.....	48
2.3.2. Zarara Katlanma Borcu.....	50
2.3.3. Yönetim Borcu.....	51
2.3.4. Rekabet Etmeme Borcu.....	52
2.3.5. Özen Borcu.....	54
3. ADİ ORTAKLIKTA YÖNETİM.....	57
3.1. ADİ ORTAKLIKTA YÖNETİM KAVRAMI.....	57

3.2. YÖNETİM YETKİSİNİN KAZANILMASI VE KULLANILMASI.....	59
3.2.1. Yönetim Yetkisinin Kazanılması	59
3.2.2. Yönetim Yetkisinin Kullanılması.....	60
3.3. YÖNETİM YETKİSİNİN KAPSAMI: OLAĞAN VE OLAĞANÜSTÜ İŞLER.....	63
3.4. YÖNETİCİNİN HAK VE BORÇLARI.....	65
3.4.1. Genel Olarak.....	65
3.4.2. Yöneticinin Borçları.....	66
3.4.2.1. Özen Borcu.....	66
3.4.2.2. Hesap Verme, Kâr Payını Paylaştırma ve Denetime İzin Verme Borcu.....	68
3.4.2.3. Rekabet Etmeme Borcu.....	70
3.4.3. Yöneticinin Hakları.....	72
3.4.3.1. Yönetme Hakkı.....	72
3.4.3.2. Gider, Borç ve Faiz Talep Hakkı.....	73
3.4.3.3. Ücret Hakkı.....	74
3.5. YÖNETİM YETKİSİNİN SINIRLANDIRILMASI VE KALDIRILMASI.....	75
3.5.1. Genel Olarak.....	75
3.5.2. Yönetim Yetkisinin Sözleşme İle Verilmesi.....	76
3.5.3. Yönetim Yetkisinin Kanunen Elde Edilmesi.....	77
3.5.4. Yönetim Yetkisinin Ortaklık Kararıyla Verilmesi.....	78
3.5.5. Haklı Sebep Kavramı.....	78
3.5.6. Diğer Hususlar.....	78

3.6. ORTAKLIK KARARLARI.....	79
3.6.1. Ortaklık Kararı Tanımı Ve Özellikleri.....	79
3.6.2. Ortaklık Kararlarının Tesis Edilmesi.....	80
3.6.3. Ortaklık Kararlarında Oyun Niteliği.....	81
4. ADİ ORTAKLIKTA YENİ ORTAK ALMA, ÇIKMA VE ÇIKARILMA.....	83
4.1. GENEL OLARAK.....	83
4.2. YENİ ORTAK ALINMASI VE ALT KATILIM.....	84
4.2.1. Yeni Ortak Alınması.....	84
4.2.2. Alt Katılım	85
4.3. ÇIKMA.....	87
4.3.1. Genel Olarak.....	87
4.3.2. Çıkma Sebepleri.....	90
4.3.3. Çıkma Prosedürü.....	92
4.4. ÇIKARILMA.....	92
4.4.1. Genel Olarak.....	92
4.4.2. Çıkarma Kararı.....	93
4.5. ÇIKMA VE ÇIKARILMANIN SONUÇLARI.....	94
SONUÇ.....	97
KAYNAKÇA.....	101
EK 1. ORJİNALLİK RAPORU.....	106
EK 2. ETİK KOMİSYON MUAFİYETİ RAPORU.....	108

KISALTMALAR CETVELİ

AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFY	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları
Batider	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BK	: 818 Sayılı Borçlar Kanunu
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İÜHFY	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları
K.	: Karar
KYTK	: 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu
Kanun	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
Md.	: Madde
No.	: Numara
RG.	: Resmi Gazete
S.	: Sayı

s.	: Sayfa
T.	: Tarih
TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TMK	: 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK	: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
vd.	: ve devamı
vs.	: vesaire
Y	: Yıl
Yarg.	: Yargıtay

GİRİŞ

Günümüz hayat düzeninde insanlar, yaşamlarına devam edebilmek, hayati veya lüks ihtiyaçlarını karşılamak, hayat standartlarını artırmak, malvarlıklarına değer katmak, iktisadi düzene katkıda bulunmak, müreffeh bir yaşam seviyesine kavuşmak gibi çeşitli amaçlarla hayatları boyunca birtakım faaliyetlere adım atar ve ilerlemek için emek sarf ederler. İnsanlar, sayılan mezkûr amaçları şüphesiz çeşitli saiklerle gerçekleştirmektedir. Amaçladığı hedeflerini tek başına gerçekleştirmenin aşırı zorluğu karşısında, hedeflerine erişebilmek için başka insanlarla amaç ve güç birliği yapan insanoğlu, çoğunlukla bu durumdan kazançlı çıkmayı merkezine alacaktır. Sosyal yapısı gereği insan, hedeflerini tek kendisiyle başarmanın zorluğunu veya imkânsızlığını fark ettiği anda, sosyal doğasının da bunu kolaylaştırmasıyla, kendisiyle ortak amaç güden başka insanlar keşfetmeye çalışacaktır. Bu husus sırf ekonomik gayeli olmak zorunda değildir. Sosyal, kültürel, sanatsal saiklerle insanlar bir araya gelip varlıklarını, değerlerini bu doğrultuda sarf ederler.

Yeryüzünde insanların bir araya çeşitli gayelerle gelebileceği gerçek bir husus olup, hukuk düzenininin her bir arada bulunan insan topluluğuna her zaman hukuki bir anlam kazandırdığı söylemek de mümkün olmayacaktır. Zira dışarıda sahilde bulunup birlikte bir etkinliği seyreden veya bir restoranda bir arada bulunan kişilerin, bir arada olma olgularına hukuk bir kimlik kazandırmayacaktır. Burada önemli olan, birbirleriyle aynı doğrultuya yönelen iradelerdir. Doğal olarak bunun yanında başka şartlar da hukuk tarafından, insan ilişkilerini belli kalıplara oturtmak için aranacaktır. İşte tarihten bu yana insanlar birbirleriyle ticaret yapmış ve bundan kazanç elde etme amacı gütmüşlerdir. Sürekli gelişen bilgi ve birikim karşısında insanoğlu da ticari ve ekonomik hayatını geliştirmiş ve insanlarla birleşerek daha etkin bir ticari aktör olmaya çalışmıştır. Bu noktada emeğini, sermayesini, çeşitli haklarını başka insanlarınkilerle birleştirerek daha verimli bir süreç ve çabanın içine dâhil olmaya girişmiştir.

Ticari ve iktisadi kültür, anlayış, bilgi ile birikimin büyüüp gelişmesi neticesinde insanlar bireysel girişimler yerine ekonomik güçlerini birleştirmeye ve gayelerini bu surette gerçekleştirmeye çalışmıştır. Değiş-tokuş usulü ile başlayıp, paranın

bulunmasıyla daha da yaygınlaşan, sonrasında da büyük sermayelerin oluşması ve bunların da bir araya gelmeleri, hukukun da buna zemin sağlaması sayesinde önemli derecede gelişen ve yenilikler getiren bir ticaret ve iktisadi hayat kavramı söz konusu olmaktadır.

Ortaklık kavramı da özellikle ticari ve iktisadi boyutta bu çerçevede ve sürede doğmuş ve gelişip bugünkü halini almıştır. Ancak bugünkü hukuk dünyasında yer alan ortaklık çeşitlerinin eski zamanlarda bugünkü kadar çeşitli ve belirli olması beklenmez. Adi ortaklık da geçmiş dönemlerde Roma'da varlık bulmuş ve sonrasında bugünlere gelmiştir. Bu süreç içinde adi ortaklık kavramı kendi içinde çeşitli varyasyonlarda tezahür edebilmektedir. Sadece gerçek kişilerden oluşan adi ortaklıklardan başlayıp, uluslararası ortaklı joint venture sözleşmelerine kadar giden ve durmaksızın gelişen bir kavram olan adi ortaklık, kişi unsuruna dayanan bir ortaklık türüdür.

Adi ortaklığın ticari veya iktisadi bir kavram olarak tanınması, bir kural neticesinde değil hayat tecrübelerinden ileri gelmektedir. Zira günümüzde genel olarak adi ortaklıkların faaliyet amaç ve sahaları iktisadidir. Sermayeden ziyade kişi kavramına dayanması bu olguyu değiştirmemektedir.

Türk Borçlar Kanunu'nun özel borç ilişkilerini düzenleyen ikinci kısmının on sekizinci bölümünde yer verilen adi ortaklık kavramı, 620 ila 645. madde hükümleri arasında düzenlenmiştir. Hukukumuzda bu noktada yer alan adi ortaklık kavramı günümüz hayatında çok yaygın bir yere sahiptir. Adi ortaklığın bu denli yaygın olmasının belirli sebepleri bulunmaktadır. Her şeyden önce sermaye değil de şahıs ortaklığı olması, adi ortaklığın teşkili açısından çok önemli kolaylık sağlamaktadır. Diğer yandan adi ortaklığın kurulması için herhangi bir şekli şart da söz konusu olmadığından, basit usuller neticesinde adi ortaklık meydana gelmektedir.

Belirtmek gerekir ki, adi ortaklık ortaklarının iradeleri bu ilişki açısından çok mühim niteliktedir. Zira bir şahıs ortaklığı olan adi ortaklık, ortağın şahsına daha çok önem verir. Ortakların müşterek bir amacı başarmak gayesiyle, katılım payı taahhüt ederek bir sermaye oluşturmayı hedefleyerek, bu amaç etrafında

iradelerini birleştirip anlaşarak ve yine bu amacı gerçekleştirmek için hep birlikte çabalamayı taahhüt etmeleri sonucunda adi ortaklığın tüm unsurlarıyla birlikte varlık kazanacağı ortadadır. Bu öğeler temelde şirket kavramının unsurları olmasına rağmen, en berrak ve kolay haliyle adi ortaklıkta vücut bulurlar.

Adi ortaklığı düzenleyen hükümlerin geniş çerçeveli ve genelde emredici olmaması neticesinde adi ortaklık, insan yaşantısında önemli ve geniş bir yer edinmiştir. Zira tüm bu özellikleri sayesinde adi ortaklık, gayet esnek, serbest, kolay ulaşılabilir ve adaptasyonu yüksek nitelikte bir ortaklık türü olur. Adi ortaklık, Türk Ticaret Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu hükümleri gereğince temel ortaklık olarak kabul edilmektedir. Tüm ortaklık münasebetlerinin temelinde adi ortaklık yer alır. Yine tesadüfi karakteri olup, ticaret şirketleri açısından tamamlayıcı hükümlere sahiptir.

Bu çalışmada, hayatın her sahasında insanın karşısına sıklıkla çıkabilen ve bu özelliğiyle hakkında daha çok bilgi edinmenin hem ortaklar hem de ortaklıkla hukuki ilişkide bulunan üçüncü kişiler bakımından önemli faydalar getireceği adi ortaklık ilişkisi irdelenecektir. Bu incelemede, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan ve iktisadi olarak hem büyük hem de küçük çaptaki her ortaklığın dâhil olabildiği ve çeşitli alt şekillerle ortaya çıkan, yaygın bir sözleşme tipi olan adi ortaklık sözleşmesinde, ortaklığın iç ilişkileri incelenecektir. Bu surette, ortaklar arasındaki hukuki durumun tespiti yoluyla pratikte sorunlara yol açabilen ortaklar arasındaki ilişkilerdeki sorunların minimize edilmesine yönelik bir fayda getirilmeye çalışılacaktır.

Tez neticesinde, adi ortaklık sözleşmesi çerçevesinde, ortakların hak ile yükümlülükleri, adi ortaklığın yönetimi ile yürütülmesi ve yeni ortak alınması, çıkma, çıkarılma kavramları özellikle 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu nezdinde incelenmiş olacak, ekonomik hayatta gayet yaygın biçimde varlık alanı bulan bu ortaklık türünün koşul ve hükümlerinin mevzuata uygun biçimde uygulanmasına ışık tutulmuş olacaktır.

Nihayet bu çalışma; giriş, dört ayrı bölüm ve sonuçtan müteşekkil olacak şekilde meydana getirilecektir. Çalışmanın birinci bölümünde şirket ve adi ortaklık

kavramları tanımlanıp açıklanacaktır. Takiben ortaklığın yapısı, beş adet unsuruyla beraber incelenecektir. Kişi, sözleşme, müşterek amaç, katılım payı ve müşterek amaç uğruna birlikte çabadan müteşekkil unsurlar derinlemesine irdelenecek ve ardından adi ortaklığın, tüzel kişiliğinin olmaması ve elbirliğiyle mülkiyet hususları gibi yapısal ve karakteristik özellikleri açıklanacaktır.

İkinci bölümde ise, adi ortaklığın tüm iç işleyiş ve organizasyonu çepeçevre saran, ortakların hakları ve yükümlülükleri incelenecektir. Bu çerçevede önce ortaklara ait haklar irdelenecektir. Kar payı isteme hakkı, ücret, faiz ve masrafları isteme hakkı, yönetim ve itiraz hakkı, denetim hakkı ve tasfiye payını isteme hakkı burada inceleme konusu olacaktır ve böylece bu çalışmanın bir adi ortaklık ortağının hakları konusunda bilgi kaynağı olması çabası ortaya konulacaktır. Ortakların haklarından sonra da ortakların adi ortaklık sözleşmesi çerçevesindeki yükümlülükleri anlatılacaktır. Bu bağlamda sermaye koyma borcu, zarara katlanma borcu, yönetim borcu, rekabet yasağı ve özen borcu hususları açıklığa kavuşturulacaktır. Nihayetinde, ortakların hak ve borçlarının bir arada değerlendirilmesi sağlanacak ve adi ortaklık ilişkisinin mahiyeti hem hak hem de yükümlülük yönünden ifade edilecektir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise adi ortaklığın iç ilişkilerine ait olan yönetim kavramı inceleme altına alınacaktır. Adi ortaklıkta iç ilişkiyi aşan ve dış ilişkiye ait olan temsil hususuna girilmeyecek ancak ortaklığın ortaklar nezdinde yönetimi irdelenmeye ve açıklığa kavuşturulmaya çalışılacaktır. Bu çerçevede, yönetim yetkisinin kazanılması ve kullanılmasına ilişkin incelemede bulunulacak, ardından bu yetkinin kapsamı belirtilecektir. Bu bağlamda olağan ve olağanüstü iş kavramları açıklanacak, bu sayede yetkinin kapsamı netleştirilecektir. Takiben, yöneticinin hak ve borçları tek tek açıklanacak ve sorumlu bir adi ortaklık yöneticisinin hak ve yükümleri açıklığa kavuşturulacaktır. Yine, yönetim yetkisinin ne yolla iktisap edilebileceği ve bu yetkinin ne şekilde son bulacağına ışık tutulacaktır. Bölümün sonunda ise yönetim kavramı için çok büyük önem arz eden ortaklık kararları kavramı detaylandırılacak ve diğer çeşitli hususlar da irdelenecektir.

Son olarak, adi ortaklığa yeni ortak alma ve 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu ile yasal düzleme getirilen ortaklıktan çıkma ve çıkarılma incelenecektir. Bu çerçevede çıkma ve çıkarılmanın sebepleri ve usulü irdelenecektir. Nihayetinde ise ortaklıktan çıkma ve çıkarılmanın Kanundaki sonuçlarına değinilerek çalışma tamamlanacaktır.

1. ADI ORTAKLIK TANIMI VE UNSURLARI

1.1. ORTAKLIK KAVRAMI

1.1.1. Genel Olarak

İnsanlar sosyal varlıklar olmalarının neticesinde, en temelde hayatlarını sürdürmek ve diğer başka gayelerini gerçekleştirebilmek için bir araya gelip topluluklar meydana getirmektedir. Bu toplulukların oluşması, o topluluk üyelerinin bizzat kendi iradelerinin sonucu olabileceği gibi bundan ayrı olarak iradelerinin dışında da gerçekleşebilir. Hukuk, tüm bir araya gelmiş insanlara yani tüm topluluklara bir sonuç bağlamaz, bunların hepsini konu olarak ele almaz. Zira hukuk, çeşitli amaçlar çerçevesinde bir araya gelen kişilerin ortak menfaatlerinin korunmasında ve bunların kurallara bağlanmasını hedefler.

Hukuk nezdinde ortaklık kavramı, bir araya gelen insanlar arasındaki münasebetlerde belirli bir devamlılık olduğu gibi, organizasyon ve müşterek amaçta da bir belirlilik olduğunu ifade eder. Devamlı olan ve belirli niteliklere sahip olan toplulukların, topluluğu oluşturan kişilerden ayrı bir hukuki kimliğe sahip olmaları ve böylece birtakım haklara sahip olmaları sonucunda hem kamu hem de özel hukuk birleşmelerinde tüzel kişilik kavramı ortaya çıkmıştır¹.

1.1.2. Ortaklık(Şirket) Tanımı

Geniş anlamıyla ortaklık veya şirket, kişilerin ortak bir amaç çerçevesinde bir araya gelip oluşturduğu topluluğa denir. Bu topluluğun temelinde bilinçli olarak bir araya gelme ve bir organizasyon söz konusudur. Topluluğu meydana getiren amaç ise ekonomik, sosyal, kültürel vs. gibi çok çeşitli niteliklerde olabilir. Bu çerçevede; şahıs şirketleri, sermaye şirketleri, dernekler ve vakıflar Türk hukuk sisteminde karşımıza çıkan ortaklık türlerinden olacaktır.

¹ Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin: Ortaklıklar Hukuku I, Yeniden Yazılmış 13. Bası, İstanbul 2014, s. 3

Şirketler hukukunun konusunu oluşturan ortaklıklar, hukuka uygun şekilde, sözleşme temeline dayanan ve iktisadi bir konu etrafında kurulup ekonomik çıkar sağlamak için oluşturulan kişi birleşmeleridir².

Şirket kavramını bizzat tanımlayan bir hükme, Türk Ticaret Kanunu'nda rastlanmamaktadır. Ancak, Türk Borçlar Kanunu'nun özel borç ilişkilerini düzenleyen ikinci kısmının adi ortaklığa ilişkin hükümleri içeren on sekizinci bölümünün 620. Madde hükmü, adi şirketi tanımlamaktadır. Buna göre; *“Adi ortaklık sözleşmesi, iki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri sözleşmedir.”*

1.2. ADİ ORTAKLIĞIN TANIMI

Adi ortaklık, TBK Md. 620-645 hükümleri arasında düzenlenen temel bir şirket türü olup, yine aynı Kanunun 620. Maddesinde tanımlanmıştır. Adi ortaklığın aksine ticaret şirketleri ise TBK tarafından hüküm altına alınmamıştır³. Böylece adi şirket, TTK anlamında bir ticaret ortaklığı olmadığından, TTK hükümlerine tâbi olmayacaktır⁴. Ayrıca, sermaye şirketlerinin aksine, kişi unsurunun ön plana çıktığı bir niteliğe sahip olan adi ortaklık, bir şahıs şirketi olarak varlık gösterecektir.

TBK 620. Maddesinde adi ortaklık, *“Adi ortaklık sözleşmesi, iki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri sözleşmedir.”* şeklinde tanımlanmıştır. Kanun tarafından yapılan bu tanım, aslında tüm ortaklık türleri için geçerli unsurları ifade ettiğinden, yalnız adi ortaklığın değil, ortaklık sözleşmesinin genel tanımı durumundadır⁵.

² Pulaşlı, Hasan: Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt I, 2. Baskı, 2014, s. 4

³ Kolektif, komandit, sermayesi paylara bölünmüş komandit, anonim ve limited şirketler, “Türk Ticaret Kanunu” Md. 124 vd. hükümlerinde, kooperatifler ise “1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu'nda” düzenlenmiştir.

⁴ Barlas, Nami: Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri, 4. Bası, İstanbul 2016, s. 8

⁵ Karayalçın, Yaşar: Ticaret Hukuku, C. II, Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Ankara 1973, s. 125; Barlas, s. 13

Doktrinde yapılan tanımlar ise daha detaylı ve kapsamlıdır⁶. Örneğin; Barlas, Kanunun yaptığı tanımı kısmen eksik ve kısmen hatalı bulurken⁷, adi ortaklığı şu şekilde tanımlamaktadır: *“Adi ortaklık, emeklerini veya araçlarını herhangi bir müşterek amaç doğrultusunda birleştirerek, bu amaca ulaşma konusunda birlikte çaba göstermeyi sözleşmeyle birbirlerine karşı yükümlenen kişilerce oluşturulan, tüzel kişiliği bulunmayan bir kişi topluluğudur.”*⁸. Doğanay ise adi ortaklığı; *“İki ya da daha çok kişinin ortak bir gayeye birlikte erişmek için güçlerini ya da araçlarını birleştirmeyi akit uyarınca taahhüt ettikleri şahıs birliğidir.”* şeklinde tanımlamaktadır⁹.

Tüm bu tanımlar uyarınca adi ortaklık; kişi, sözleşme, sermaye(katılma payı), ortak amaç ve ortak amaç için birlikte çalışma(affectio societatis) unsurlarını içeren bir şirket türü olacaktır. Bunlar, bir ortaklığın kurulabilmesi için bir arada bulunması gerekli olan asgari unsurlar olup; ortaklığın türüne ve niteliğine göre, unsurlardan bazıları, diğerlerine göre daha ön plana çıkabilmektedir.

1.3. UNSURLAR

1.3.1. Kişi Unsuru

Sözleşme esasına dayanan bir kişi birliği olan adi ortaklığın söz konusu olabilmesi için varlığı zorunlu olan temel unsur, kişidir. TBK. Md. 620 hükmünde, *“...en az iki veya daha fazla kişinin...”* ifadesi yer almaktadır. Burada kişi kelimesinden kastın, Türk Medeni Kanunu Md. 8 ve 47 hükümlerinde tanımlanan gerçek ya da tüzel kişiden herhangi biri olduğu ortadadır. Bu hususta herhangi bir sınırlama olmayıp, ortaklık kişileri sadece tüzel kişiler dahi olabilir¹⁰. Tüzel kişilerin ortak olabilmesi imkânı, adi ortaklığı kolektif ortaklıktan ayıran en mühim hususlardan biridir¹¹. Tüzel kişiliği olmayan şahıs

⁶ Bkz. Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 40

⁷ Barlas, s. 13

⁸ Barlas, s. 18

⁹ Doğanay, Ümit Yaşar: Adi Şirket Akdi, İstanbul 1968, s. 5

¹⁰ Barlas, s. 20-21; Doğanay, s. 11

¹¹ Şener, Oruç Hami: Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı, Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, Ankara 2017, s. 2

topluluklarının birlik halinde ve ortak sıfatıyla, adi ortaklıkta yer alması ise öğretide tartışmalıdır¹².

Kişi sayısı bakımından ise, bir adi ortaklıktan bahsedebilmek için en az iki kişinin varlığı gerekli olacaktır. Bu çerçevede, TTK Md. 338/1 ve TTK Md. 573/1 hükümlerinde geçen anonim ve limited ortaklıkların tek kişiden oluşabileceği hususu, adi ortaklık için söz konusu olamayacaktır. Diğer yandan, ortak sayısına herhangi bir üst limit getirilmemiştir¹³. Ancak, adi ortaklıkta; sorumluluk rejiminin ağır olması, ortaklığın yapısı ile güven ortamının çok ortaklı bir düzen için yetersiz kalacağı ve tüzel kişiliğin bulunmaması gibi nedenlerle ortak sayısı açısından doğal bir sınır oluştuğu ve ortak sayısının fazla olmadığı pratikte görülmektedir¹⁴.

Ehliyet¹⁵ açısından ise; gerçek kişiler söz konusu olduğunda, TMK uyarınca kural olan, kısıtlı olmamak, temyiz kudretini haiz ve ergin olmaktır. Bu husus fiil ehliyetinin şartlarıdır. Ancak, temyiz kudretine sahip küçük sıfatıyla sınırlı ehliyetsizler de, TMK Md. 16 uyarınca kanuni temsilcilerinin izin veya icazet göstermesi ya da işleme bizzat katılması yoluyla adi ortaklığa ortak olabileceklerdir. Yine TMK Md. 463 hükmü gereğince, tam ehliyetsizler adına kanuni temsilcisi ortaklık sözleşmesini akdedebilecek, ayrıca vesayet altındaki kişinin adi ortaklığa ortak olması, vasiye ilaveten vesayet ve denetim makamlarının izni ile mümkün olabilecektir¹⁶. Diğer yandan, tüzel kişiler açısından, eski TTK döneminde kabul edilen, tüzel kişilerin ancak ana sözleşmelerinin ve tüzüklerinin müsaade ettiği ölçüde bir adi ortaklığa ortak olabilecekleri hususu¹⁷, yeni TTK'da ultra vires ilkesi benimsenmediği için artık muteber değildir. Bu sebeple, tüzel kişilerin bir adi ortaklığa ortak olması konusunda herhangi bir kısıtlama mevcut bulunmamaktadır.

¹² Tartışmalar için bkz. Barlas, s.24-25; ayrıca bkz. Şener, Oruç Hami: Adi Ortaklık, Ankara 2008, s.5

¹³ Limited şirketlerin ortak sayısının elliye geçemeyeceğine ilişkin bkz. TTK Md. 574/1

¹⁴ Yongalık, Aynur: Adi Şirkette Sermaye Payı, Ankara 1991, s.6; Barlas, s. 19

¹⁵ Adi şirket ortaklarının ehliyeti hakkında bilgi için bkz. Özenli, Soysal: Uygulamada Adi Ortaklık ve Neden Olduğu Davalar, İstanbul 1988, s. 36–37;

¹⁶ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s.2

¹⁷ Doğanay, s.10

1.3.2. Sözleşme Unsuru

Kanunun 620. Madde hükmünün lafzından da anlaşılacağı üzere, adi ortaklık ilişkisinin bir sözleşme ilişkisi olduğu ortaya konmuştur. Buna göre bir ortaklıktan söz edebilmek için taraflar arasında bir sözleşme ilişkisi muhakkak var olmalıdır¹⁸. Tarafların karşılıklı irade beyanlarının ortaklık kurma amacıyla hareket ederek bir sözleşme ilişkisi oluşturması neticesinde, adi ortaklığın temelinde yatan hukuki işlemin sözleşme olduğu, bunun karar ya da müşterek hukuki işlem olmadığı ortadadır¹⁹. Şayet kişi birlikteliğinin temelinde bir sözleşme yoksa diğer bir deyişle taraf iradelerinden kaynaklanan bir durum söz konusu değilse²⁰, adi ortaklık söz konusu olmayacaktır. TMK. Md. 640 hükmünde belirtilen miras şirketi, İİK Md. 221 ve 237 hükümlerinde açıklanan alacaklılar toplantısı, TTK Md. 454'te belirtilen imtiyazlı pay sahipleri özel kurulu, TTK Md. 429'da bulunan tahvil sahipleri genel kurulu gibi şahıs birliktelikleri, söz konusu ilişkilerin hukuki temelini sözleşmeye dayanmaması yani taraf iradelerini esas almaması nedeniyle birer adi ortaklık değildir²¹.

1.3.2.1. Sözleşmenin Hukuki Niteliği

Adi ortaklık sözleşmesinin hukuki niteliği öğretilerde tartışma konusu olmuştur. Bu sözleşme tipini, bir borçlar hukuku sözleşmesi olarak tanımlayan görüşler mevcutken, diğer yandan bunun bir organizasyon sözleşmesi olduğunu ifade eden görüşler de mevcuttur²². Bunlardan farklı olarak, bu iki görüşü de içeren bir başka görüş daha bulunmaktadır. Bu görüşe göre ise, adi ortaklık akdi hem borçlar hukuku akdi hem de organizasyon akdine ait unsurları taşıyan sui generis bir akit türüdür. Ancak burada da, adi ortaklık sözleşmesinin borç sözleşmesi vasfının daha baskın olduğunu²³ savunan bir görüş mevcutken, her iki vasfının da eşit ağırlıkta olduğunu²⁴ ileri süren bir başka görüş de mevcuttur.

¹⁸ Yongalık, Sermaye, s. 7

¹⁹ Barlas, s. 58-59

²⁰ Kalpsüz, Turgut: Adi Şirket, Türk Hukuk Ansiklopedisi, C. I, Ankara 1961, s. 204

²¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 22

²² Ayrıntılar için bkz. Barlas, s. 63-64

²³ Barlas, s. 65-66

²⁴ Şener, Adi Ortaklık, s. 119

Sürekli bir borç ilişkisi vasfı gösteren adi ortaklık akdi²⁵, tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme türü değildir. Zira adi ortaklık sözleşmesinde taraflar iradelerini aynı amaçta birleştirirler. Burada, iki taraflı sözleşmelerdekinin aksine, karşılıklı ve ayrı menfaatlerin değil, aynı yöndeki menfaatlerin varlığı ve edimlerin değişilmesi yerine iradelerin birleşip ortak amaç için çaba sarf edilmesi söz konusudur²⁶.

1.3.2.2. Sözleşmenin Şekli

1.3.2.2.1. Kural: Şekil Serbestisi

TBK Md. 12 hükmü uyarınca, sözleşmelerde şekil serbesti kural, şekle bağlılık ise istisna olarak düzenlenmiştir. Buna göre, adi ortaklık sözleşmesi de bu çerçevede değerlendirilecektir. Zira Kanunda adi ortaklık sözleşmesi, ticaret şirketlerinde söz konusu olan yazılı şekil ve resmi şekil şartlarının²⁷ aksine herhangi bir şekle bağlanmamıştır. Ortaklık sözleşmesi sözlü dahi yapılabilir²⁸. Üstelik şirketin konusu, kanun tarafından şekle bağlanmış işlemleri gerçekleştirmek olsa dahi, bu durum adi ortaklık sözleşmesinin şekle bağlı olması gibi bir sonuca yol açmayacaktır²⁹.

Diğer yandan, HMK Md. 200/1 hükmünü göz önünde bulundurulduğunda, sözleşmeye dayanan adi ortaklık ilişkisinin, yasa hükmündeki parasal sınırı aştığı takdirde ispatıyla ilgili sorun oluşabilmesi ihtimali mevcuttur³⁰. Zira bu hükme göre, hükümde belirtilen parasal sınır aşıldığı takdirde, ispat için ancak

²⁵ Yarg. 3. HD., 2014/3157 E., 2014/6815 K., 5.5.2014 T., Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E.T.: 04.08.2017; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 3

²⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 22

²⁷ Mimaroğlu, Sait Kemal: Ticaret Hukuku C. II, Ticaret Ortaklıkları Hukuku, Ankara, 1972, s. 38; Yavuz, Cevdet/Acar, Faruk/Özen, Burak: Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, İstanbul 2014, s. 1515

²⁸ Yargıtay 3. HD, 2013/21392 E., 2014/6953 K., 6.6.2014 T., Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E.T.:19.08.2017

²⁹ Şener, Adi Ortaklık, s. 22

³⁰ "...Her ne kadar adi ortaklığın kendisi şekil şartına bağlı değil ise de ispat kolaylığını sağlamak bakımından adi ortaklık sözleşmeleri yazılı yapılmaktadır...", Yarg. 3. HD., 2014/442 E., 2014/6530 K., 29.04.2014 T., www.hukukturk.com, E.T.:20.08.2017

yazılı delil yani senet kullanılabilir, karşı tarafın izni olmadıkça tanık dinletilemez³¹.

1.3.2.2.2. İstisnai Haller

1.3.2.2.2.1. İradi Şekil

Adi ortaklık sözleşmesinin şekle bağlı olmaması hususunun iki temel istisnası bulunmaktadır. Bunlardan ilki, adi şirket ortaklarının kendi aralarında bir şekil belirlemiş olmaları durumudur. Buna göre TBK Md. 17 hükmü uyarınca; ortaklar, kendi aralarında adi şirket sözleşmesinin geçerliğini bir şekle bağlarsa, bu şekle aykırı akdedilen adi şirket sözleşmesi kesin hükümsüz olacak ve tarafları bağlamayacaktır.

1.3.2.2.2.2. Kanunen Şekli Unsurun Zorunlu Olduğu Haller

İkinci istisna ise kanun tarafından getirilen düzenlemelerdir. Buna göre kanun, bazı malvarlığı değerlerinde ortaklar tarafından getirilecek sermayenin mülkiyetinin devrine ilişkin belirli şekli şartlar öngörmüştür³². Sermayeye katılım payı olarak devri şekle bağlanmış bir malvarlığı değeri getiriliyorsa, ortaklık sözleşmesinin geçerli olabilmesi için, getirilen malvarlığı değeri için öngörülen kanuni şekil şartı yerine getirilmelidir.

Bu çerçevede örneğin, TMK Md. 706 uyarınca, ortaklardan biri, ortaklığın kuruluşunda sermayeye katılım payı olarak tapuya kayıtlı bir taşınmaz koyuyorsa, bu ortaklık sözleşmesinin resmi şekilde yapılması zaruridir. Aksi durumda sözleşme geçersiz olur³³. Öte yandan, adi şirkete sermaye olarak tapuya kayıtlı bir taşınmazın devir vaadini havi bir taahhüt koyulursa, sözleşmenin noter tarafından re'sen düzenleme biçiminde yapılması gerekir³⁴.

Yine, katılım payı olarak, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'na tabi motorlu bir aracın sermaye olarak getirilmesi durumunda, KYTK Md. 20 hükmü uyarınca adi ortaklık sözleşmesinin noterde düzenlenmesi şartı söz konusu olacaktır.

³¹ Barlas, s. 78-79

³² Moroğlu, Erdoğan: Makaleler, İstanbul 2010, s. 762; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 5

³³ Pulaşlı, s.14

³⁴ Pulaşlı, s.16

Belirtmek gerekir ki, mülkiyetinin nakli kanun tarafından özel şekil kurallarına tabi tutulmuş malvarlığı değerlerinin katılım payı olarak adi ortaklığa taahhüt edilmesi halinde, sözleşmenin tümünün ilgili şekil şartına uygun yapılması söz konusu değildir, sadece ilgili malvarlığı değerini taahhüt eden sözleşme maddesinin şart koşulan şekle uygun olması yeterli ve gereklidir³⁵.

1.3.3. Sermaye(Katılma Payı) Unsuru

1.3.3.1. Genel Olarak

Adi ortaklıkta ortakların, belirledikleri müşterek amaca ulaşabilmeleri için ortaklığa taahhüt edilen katılım payının yerine getirilmesi gerekli bir olgudur. TBK Md. 620 hükmünde; *“emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri sözleşmedir.”* ifadesi yer almaktadır. Bilahare TBK Md. 621/1 uyarınca ortakların katılım payları hakkında daha detaylı bir düzenleme ortaya çıkar. Buna göre ilgili fıkrada; *“Her ortak, para, alacak veya başka bir mal ya da emek olarak, ortaklığa bir katılım payı koymakla yükümlüdür.”* şeklinde bu husus daha da açıklığa kavuşturulmuştur. Hükmün açık ifadesinden de anlaşılacağı üzere, ortaklar belirtilen malvarlığı değerlerini ve emeklerini kesinlikle bir arada taahhüt etmek zorunda değildir. Sadece emek ya da sadece para veyahut sadece bir taşınmaz da tek başına katılım payı olarak ortaklar tarafından taahhüt edilebileceği gibi birkaçı beraber ya da tüm ayrı kalemler birlikte ortaklığa katılım payı olarak getirilebilir.

Hangi malvarlığı değerlerinin ortaklığa taahhüt edilebileceği hususunda TTK Md. 127 hükmü önemli bir rol üstlenir. Bu hükümde sınırlayıcı bir sayımda bulunulmamış, örnekseme yoluna gidilmiştir. Kuşkusuz ortaklık gayesini gerçekleştirmeye yönelik her türlü değer adi ortaklığa ortaklar tarafından getirilebilir³⁶. Emek, para, taşınır veya taşınmaz mal mülkiyeti veya bunları kullanma veyahut bunlardan yararlanma hakkı, marka veya patent hakları, know-how, peştemaliye, fikri ve sınaî haklar, şahsi bilgi ve beceri, ticari işletme,

³⁵ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 5

³⁶ Yavuz/Özen/Acar, s. 1512

sanal ortamdaki haklar, devronulabilen ve nakden kıymetlendirilebilen her türlü değer adi ortaklığa katılım payı olarak taahhüt edilebilir³⁷.

Diğer yandan, ortakların taahhüt etmiş oldukları katılım paylarının yerine getirilmiş olup olmamasının adi ortaklığın kuruluşu ile bir ilgisi bulunmamaktadır. Adi ortaklığın bir sözleşme ilişkisi olması ve sözleşmenin de borçlandırıcı bir işlem olması sebebiyle salt taahhüt dahi adi ortaklık vücut bulur³⁸. Bu sebeple, ortakların katılım paylarına ilişkin vermiş oldukları taahhüt sözleşme ilişkisinin kurulması için yeterlidir. Dolayısıyla, sadece katılım payını taahhüt etmek dahi ortaklığın kurulması için yeterlik teşkil ediyorsa, ortaklar borçlandıkları katılım paylarını daha sonra da ifa edebilirler³⁹.

1.3.3.2. Şekli Hususlar

Adi ortaklığa, ortakların katılım payı olarak getireceği değer vasfına göre şekli birtakım kanuni şartlar, ortağın borcunu ifası için önem arz etmektedir. Bu husus, hem malın mülkiyetinin mi yoksa kullanım hakkının mı ortaya konulduğu, veyahut hem de taahhüt edilen ekonomik değer cinsine göre değişiklik gösterecektir.

Taşınmaz bir malın mülkiyeti adi ortaklığa katılım payı olarak getirilecekse, TMK Md. 706 uyarınca resmi şekil zorunluluğu ortaya çıkacaktır. Aksi şekilde yapılan işlemler geçerli olmayacak ve ilgili ortak, taahhüdünü yerine getirmiş sayılmayacaktır. Şayet taşınmazın mülkiyeti değil de kullanım hakkı ortaklığa katılım payı olarak getirilmişse, o zaman resmi şekil aranmaz, şekil serbestisi söz konusu olur⁴⁰.

Diğer yandan ortaklığa taahhüt edilen değer, bir taşınır da olabilir. Buna göre kural olarak taşınırın mülkiyetinin devrinde herhangi bir şekil zorunluluğu bulunmamaktadır. Dolayısıyla kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça taşınır malların hem mülkiyeti hem de kullanım haklarının ortaklığa katılım payı olarak taahhüt edilmesinde bir şekli şart söz konusu olmayacaktır. Taşınır malın

³⁷ Bkz. TTK MADDE 127

³⁸ Şener, Adi Ortaklık, s. 191

³⁹ Aşkan, Cengiz: Adi Şirketin Yönetimi, Ankara 2003, s. 24

⁴⁰ Barlas, s. 54; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 30

zilyetliğinin adi ortaklığın ortaklarının birlikte zilyetliği şeklinde kurulması yeterli olacaktır.

1.3.4. Ortak Amaç Unsuru

1.3.4.1. Genel Olarak

Adi ortaklığın temelinde, bu ortaklığı kuran kişilerin müşterek bir amaç etrafında toplanmaları bulunur. Şirket sözleşmesinde amaç olarak belirlenen hedefin, tüm ortaklar açısından müşterek olması gerekmektedir⁴¹. Bu husus adi ortaklığı, diğer kişi birliklerinden ve iki taraflı sözleşmelerden ayırmaya yarayan önemli bir unsurdur⁴². Zira aynı amacı birbirinden bağımsız takip eden kişiler arasında veyahut müşterek amaç olmaksızın bir araya gelen kişi birlikleri açısından adi ortaklık söz konusu olmayacaktır⁴³. Müşterek amaçtan söz edilebilmesi için, adi ortaklık sözleşmesinde belirlenen amacın, ortaklardan sadece birinin veya bir kısmının kişisel amacını gerçekleştirmeye yönelik olmaması gerekmektedir. Yine ayrı ayrı amaçlara sahip kişilerin bir ortaklık oluşturduğu da söylenemez. Şayet ortakların yöneldiği amacın müşterek amaç olup olmadığı hususunda tereddüt oluşursa, müşterek amacın var olduğu kabul edilebilir⁴⁴.

Kanunda belirtilen kazanç paylaşma amacına aykırı olarak, bir ortağa katılım payına nazaran çok az bir kazanç, diğer ortak lehine verilirse burada aslan payı ortaklık söz konusu olur. Ancak, aslan payı ortaklık müşterek amaç unsurunda sakatlık oluşturduğu için adi ortaklık sözleşmesini de geçersiz hale getirecektir⁴⁵.

Ortaklığın amacının konusunun sınırı konusunda doktrinde görüş ayrılığı mevcuttur. Zira adi şirketin TBK Md. 620 hükmü lafzında herhangi bir sınırlama belirtilmediği hususu nedeniyle, ortaklığın amacının konusunun ekonomik olmayan bir husus olup olamayacağı tartışma konusu olmuştur. Buna göre, adi

⁴¹ Barlas, s. 26

⁴² Arslanlı, Halil: Şirket Mukaveleleri ile Cemiyetler ve İki Tarafa Borç Yükleyen Akitler Arasındaki Ayrılıklar ve Bunları Tefrika Yarayan Ölçüler, İHFM 1945, C. XI, S. 3-4, s. 128 vd.

⁴³ Pulaşlı, s. 17

⁴⁴ Barlas, s. 28

⁴⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 25; Pulaşlı, s. 18

ortaklığın amacının konusunun sadece ekonomik değil, bir ideal de olabileceğini savunan görüş, amacın kanunun emredici hükümlerine, ahlak ve adaba aykırı olmaması ve gerçekleşmesi mümkün olan bir husus olmasını yeterli görürler⁴⁶. Barlas, adi ortaklığın amacının konusunun iktisadi olmasının şart olmadığını, bilimsel, sanatsal veya sosyal bir amaçla dahi kurulabileceğini ve Alman ile İsviçre öğretilerinde de bu hususta görüş birliği olduğunu belirtmektedir⁴⁷.

Diğer yandan, adi ortaklığın amacının konusunun ancak ekonomik olabileceğini savunan görüş de mevcuttur⁴⁸. Buna göre, bilhassa TBK Md. 622 ve 623 hükümlerinde bulunan kazanç, kazanç paylaşırma ve zarar kavramları⁴⁹, ancak ve ancak ekonomik olan bir amacın varlığı halinde söz konusu olabilir, çünkü ideal vasıflı amaçlarda kazanç ve zarar söz konusu olamayacaktır⁵⁰. Ayrıca bu görüşe göre, amaç ideal konuları esas alırsa, dernek ile adi ortaklık arasında bir fark kalmayacaktır^{51,52}.

1.3.4.2. Ortak Amacın Ticari İşletme İşletmek Olması

Ekonomik bir konunun, adi ortaklığa amaç olarak getirilmesi hususu gibi, adi ortaklığın bir ticari işletme işletip işletemeyeceği hususu da tartışmalıdır. Adi ortaklığın müşterek amacının sürekli olmayan, geçici işlere müsait olduğunu

⁴⁶ Yavuz/Özen/Acar, s. 1513; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 48; Doğanay, s. 49; Ansay, Tuğrul: Adi Şirket, Dernek ve Ticaret Şirketleri, Ankara 1967, s. 78; Barlas, s. 32-33

⁴⁷ Barlas, s. 34

⁴⁸ Karayalçın, s. 126; Pulaşlı, s. 18; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 7; İmregün, Oğuz: Kara Ticareti Hukuku Dersleri, 13. Bası, İstanbul 2005, s. 156; Domaniç, Hayri: Adi, Kollektif ve Komandit Şirketler, İstanbul 1988, s. 9

⁴⁹ TBK MADDE 622: “Ortaklar, niteliği gereği ortaklığa ait olan bütün kazançları aralarında paylaşmakla yükümlüdürler.”

TBK MADDE 623: “Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa, her ortağın kazanç ve zarardaki payı, katılım payının değerine ve niteliğine bakılmaksızın eşittir.

Sözleşmede ortakların kazanç veya zarara katılım paylarından biri belirlenmişse bu belirleme, diğerindeki payı da ifade eder.

Bir ortağın zarara katılmaksızın yalnız kazanca katılacağına ilişkin anlaşma, ancak katılma payı olarak yalnızca emeğini koymuş olan ortak için geçerlidir.”

⁵⁰ Pulaşlı, s. 18

⁵¹ Yongalık, Aynur: Türk Medeni Kanunu’nda Dernek-Adi Şirket İlişkisi, Prof. Dr. Turgut KALPSÜZ’e Armağan, Ankara 2003, s. 283-295

⁵² Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 7; Pulaşlı, s. 18

savunan görüşe göre, adi ortaklığın ticari işletme işletmesi mümkün değildir⁵³. Zira ticari işletme işletmek sürekli bir iş mahiyetindedir.

Adi ortaklığın ticari işletme işletebileceğini savunan görüşe⁵⁴ göre ise, adi ortaklık sürekli nitelikteki işleri de amaç edinebilir. Bizim de katıldığımız bu görüşe göre, adi ortaklığın ticari işletme işletmesinin önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır. Zira adi ortaklık kanunen yasaklanmamış bütün konularda faaliyette bulunabilir. Öte yandan adi ortaklığın çoğunlukla sürekli işler için kurulması hususu da ticari işletme işletebileceğini destekler niteliktedir⁵⁵.

1.3.4.2.1. Gerçek Kişilerden Oluşan Adi Ortaklık

Belirtmek gerekir ki, adi ortaklıkların tüzel kişilikleri olmadığından, ortaklığın ticari işletme işletmesi durumunda, ortağın vasfına bakılmaksızın, tüm ortaklar TTK Md. 12/1 hükmü uyarınca tacir sıfatını kazanırlar ve tacir olmanın getirdiği sonuçlara tabi olurlar. Ticaret siciline ortakların, tacir vasfını kazanmalarının neticesinde tacir olarak yazılması, adi ortaklığın ticaret siciline tescil edildiği anlamına gelmez⁵⁶. Zira tüzel kişiliği olmayan adi ortaklığın tacir sıfatını iktisap etmesi düşünülemez.

1.3.4.2.2. Tüzel Kişilerden Oluşan Adi Ortaklık

Tüzel kişiler tarafından adi ortaklık altında işletilen ticari işletmelerin tescil hususunda Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın 2009/2 sayılı, Ticaret Şirketlerinin Tüzel Kişiliği Bulunmayan Bir Ortaklık Yapısı İle İşlettikleri Ticari İşletmelerin Ticaret Sicillerine Tescili Hakkında Tebliği⁵⁷ tescile ilişkin düzenlemeler getirmiştir. Tebliğin birinci maddesine göre, "tüzel kişilerden oluşan adi ortaklık, birbirinden bağımsız ve iki ya da daha fazla tüzel kişiliğe sahip ticari ortaklıkların belli bir amacı gerçekleştirmek ve kazanç elde etmek amacıyla kurup müşterek

⁵³ Karayalçın, s. 181 vd.

⁵⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 24; Kayar, İsmail: Adi Şirketin Ticaret Unvanı ve Ticaret Siciline Tescili, Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı, C. 1, İstanbul 2002, s. 479; Kalpsüz, s. 22; Pulaşlı, s. 22

⁵⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 44

⁵⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 50

⁵⁷ 01.04.2009 Tarih ve 27187 Sayılı RG

surette yönettikleri ve tüzel kişiliği olmayan bir ortaklıktır.”⁵⁸. Yine bu Tebliğ’in Md. 3/(1) hükmüne göre tüzel kişiler tarafından adi ortaklık çerçevesinde işletilen ticari işletmelerin talep edilmesi halinde ticaret siciline tescil edileceği ifade edilmiştir. Ancak bunun için söz konusu ortaklığa ilişkin sözleşmenin yazılı olarak hazırlanıp notere onaylatılması şart koşulmuştur. Sözleşmede yer alması gereken hususlar Md. 3/(3) hükmünde tek tek sayılmıştır.

1.3.5. Ortak Amaç İçin Birlikte Çalışma Unsuru(Affectio Societatis)

Adi ortaklığı oluşturan ortakların belirledikleri müşterek amaca ulaşmaları, ortakların bu amacın hayata geçirilmesi için müştereken ortaya koyacakları işbirliği, gayret ve çaba ile mümkün olacaktır. Zira sadece ortak amacın belirlenmiş olması tek başına anlam ifade etmeyecek, ancak ortaklar taahhütlerini ifa ettiği müddetçe tam anlamıyla bir ortaklık söz konusu olacaktır. Ortaklar şirketin amacına ulaşması için müşterek amacı destekleyecek, bunun için etkin bir şekilde çaba gösterecek, ortaklığın amacından sapmayacak ve bunu ast-üst ilişkisi içinde değil, eşitlik çerçevesinde gerçekleştirecektir. Bu unsur öğretide affectio societatis şeklinde adlandırılmaktadır⁵⁹.

Ortaklığın müşterek amacı için birlikte çaba unsuru adi ortaklığın esaslı bir unsuru olup bu unsurun yokluğunda adi ortaklığın varlığı söz konusu olmayacaktır⁶⁰. Zira bu unsur adi ortaklık ilişkisini iki taraflı sözleşmelerden, kâra katılmalı kira gibi diğer bazı ilişkilerden ayırt etmede mühim bir işlev görür⁶¹. İşçinin kâra katılmasının öngörüldüğü bir hizmet sözleşmesini adi ortaklıktan ayıran husus, taraflar arasında eşitlik yerine ast-üst ilişkisinin esas alınmasıdır. Yine miras şirketinde kişiler birlikte çaba yükümlülüğü altında bulunmalarına

⁵⁸ Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın İç Ticaret:2009/2 sayılı Tebliği Md. 1: *“Bu Tebliğin amacı; iki veya daha ziyade hukuken ve iktisaden birbirinden bağımsız tüzel kişiliği haiz ticaret şirketlerinin belli bir amacı gerçekleştirmek ve kâr elde etmek için kurdukları ve müştereken yönettikleri tüzel kişiliği bulunmayan ortaklıklar aracılığıyla işletilen ticari işletmelerin ticaret siciline tescil edilmesine ilişkin usul ve esasları belirler.”*

⁵⁹ Domaniç, s. 6; Pulaşlı, s. 21; Yavuz/Özen/Acar, s. 1513; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 25; Barlas, s. 40

⁶⁰ Doğanay, s. 53-54

⁶¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 25

rağmen bu ilişki sözleşmeden doğmadığı için adi ortaklıktan söz etmek mümkün değildir⁶².

Affectio societatis unsuru adi ortaklıkta TBK Md. 626 uyarınca rekabet yasağının ve yine TBK Md. 631 çerçevesinde denetim hakkının da esasını teşkil etmektedir. Yine TTK Md. 255 gereğince bir ortağın haklı sebeple ortaklıktan çıkarılması veya TBK Md. 639/7 hükmünde belirtilen ortaklığın feshedilmesi gibi durumlar ise ilgili ortak veya ortaklarda mezkûr unsurun eksik olması sebebiyle gerçekleştirilebilir⁶³. Ayrıca belirtmek gerekir ki, affectio societatis unsuru sermaye ortaklıklarında, şahıs şirketlerinde olduğu kadar etkin olmaz ve zayıflar.

Müşterek amaç için birlikte çaba gösterilmesi hususu ortaklar için bir yan edim yükümü değil, asli edim yükümüdür⁶⁴. Zira adi ortaklığın sürekli bir borç ilişkisi niteliği gereği ortaklık devam ettikçe bu yükümlülük de devam edecektir yani sürekli niteliktedir. Bu sayede adi ortaklık ilişkisi, bağışlama veya edimlerin değişimini içeren bir hukuki ilişki gibi ortağın ediminin bir defaya mahsus olduğu yani ani edimli bir hukuki ilişkiden ayırt edilmektedir⁶⁵.

1.4. ADİ ORTAKLIĞIN YAPISAL ÖZELLİKLERİ

1.4.1. Tüzel Kişiliğin Olmaması

1.4.1.1. Genel Olarak

Adi ortaklığın oluşturulmasıyla, bir kişi birliği meydana gelmektedir. Bu çerçevede adi ortaklığın hak ehliyetinin olup olmadığının incelenmesi gerekir. Bu hususta önce kanuni düzlemin göz önünde bulundurulması yerinde olacaktır.

Belirtmek gerekir ki, adi ortaklığın kanuni sistematikte bir tüzel kişiliği bulunmamaktadır⁶⁶. Adi ortaklığın bir tüzel kişiliğinin bulunmaması ve bunun

⁶² Barlas, s. 41

⁶³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 25

⁶⁴ Pulaşlı, s. 21

⁶⁵ Barlas, s. 43

⁶⁶ Karayağın, s. 133

neticesinde ortaklığı oluşturan şahıslardan ayrı şekilde bir hak ehliyetine sahip olmadığı bu çerçevede hem öğretide hem de yargı kararlarında kabul edilmiştir⁶⁷. Bunun sonucunda da tüzel kişiliğe ait özelliklerin, örneğin ikametgâh ve ayrı malvarlığı gibi öğelerin adi ortaklıkta varlığı söz konusu olamayacaktır⁶⁸.

Adi ortaklığın tüzel kişiliğinin ve dolayısıyla hak ehliyetinin olmaması neticesinde, bu durumun bazı sonuçlar doğuracağı açıktır.

1.4.1.2. Taraf Ehliyeti Açısından Sonuçları

Adi ortaklık, kendisini oluşturan kişi birliğinden ayrı bir kişiliğe yani hak sahipliğine sahip olmadığından taraf ehliyeti bulunmamaktadır⁶⁹. Bu çerçevede, adi ortaklık dış ilişkiler bazında üçüncü kişilerle yapılan hukuki işlemlerde taraf olarak yer alamayacaktır⁷⁰. Zira ortada bir tüzel kişilik olmadığından, esasında ortaklık adına değil ortaklar adına hareket edilecektir.

Taraf ehliyetinin olmamasının bir sonucu da dava ve icra takipleri düzeyinde kendini gösterecektir. Davalarda davalı veya davacı, icra takiplerinde de alacaklı veya borçlu olarak adi ortaklığın gösterilmesi imkân dâhilinde değildir⁷¹. Bu husus tüzel kişiliğin bulunmamasının doğal sonucudur.

Davacı tarafta yer alınması durumunda, ya tüm ortakların davacı olarak yer alması ya da tüm ortakları temsilen yönetici ortağın davayı açması gerekir⁷². Bu

⁶⁷ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 19; Barlas, s. 79; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 44; Karayalçın, s. 133; “*Adi ortaklığın tüzel kişiliği yoktur. Adi ortaklığa karşı açılmış olan dava, diğer ortakların tümüne karşı yöneltilmiş demektir.*”, Yarg. 13. HD., 1987/6728 E., 1988/838 K., 17.02.1988 T., www.hukukturk.com, E.T: 27.03.2018; “*...adi ortaklığın tüzel kişiliği olmadığı ve taraf ehliyeti bulunmadığı gözetilerek...*”, Yarg. 10. HD. 2010/2569 E., 2010/7454 K., 25.05.2010 T., www.hukukturk.com, E.T:04.11.2018

⁶⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 45

⁶⁹ “*Tüzel kişilikleri olmadığından taraf ehliyetleri de bulunmamaktadır.*”, Yarg. 12. HD., 2008/19620 E., 2009/392 K., 13.01.2009 T., www.hukukturk.com, E.T: 22.10.2018

⁷⁰ Barlas, s.88

⁷¹ “*Adi ortaklığın kendisine ait bir tüzel kişiliği mevcut olmadığından davada taraf olma ehliyeti yoktur. Bir başka ifade ile adi ortaklığın dava ve takip ehliyeti olmadığı gibi, ona karşı da dava açılmaz.*”, Yarg. 10. HD., 2002/452 E., 2002/1015 K., 12.02.2002 T., www.hukukturk.com, E.T: 23.10.2018

⁷² “*Adi ortaklığın tüzel kişiliği olmadığından adi ortaklık adına davayı tüm ortakların yada diğer ortaklardan bu konuda açık yetki almış idareci ortağın açması gerekir...*”,

durumda, adi ortaklığın ortakları arasında mecburi dava arkadaşlığı, aktif dava ehliyeti yönünden bulunmaktadır⁷³. Ancak belirtmek gerekir ki, üçüncü bölümde görüleceği üzere, TTK Md. 223 hükmü uyarınca olağan işlere ilişkin dava açma işlemi için yönetici ortağın oybirliğiyle ayrıca yetkilendirilmesine gerek yoktur⁷⁴. Eklemek gerekir ki, bu durum olağan işler dâhilinde geçerli olup, olağanüstü işler için tüm ortaklar tarafından oybirliğiyle yetkilendirilmesi TBK Md. 625 uyarınca şarttır.

Şunu ifade etmek gerekir ki, davacı olarak adi ortaklığın bir veya birkaç ortağı yer almış ise bu durumda tüm ortaklar henüz davacı olarak yer almamış olduğu gerekçesiyle dava hemen reddedilmeyip, davacı ortaklara, diğer ortakların da davaya katılmasını sağlamak veya onlardan muvafakat alması için mahkemece süre verilmelidir⁷⁵

Şayet davalı tarafta bulunma durumu söz konusu olursa, yine taraf ehliyetinin yokluğu ortaya çıkacaktır. Bu bağlamda, adi ortaklığın davalı gösterilerek dava açılması halinde dava şartı sağlanmamış olacaktır. Belirtmek gerekir ki, burada zorunlu ve ihtiyari dava arkadaşlığı bakımından bir ayırım yapılmalıdır. Şayet davada ortaklığa yöneltilen talep konusu tek başına bir ortak tarafından yerine getirilmesi mümkün bir edime yönelik ise, örneğin, para borcuna ilişkin bir talepten, müteselsil sorumluluk hali uyarınca dava ortaklardan birine, birkaçına

Yarg. 11. HD., 1979/4583 E., 1979/5217 K., 14.11.1979 T., www.hukukturk.com, E.T:10/12/2018

⁷³ Pekcanitez, Hakan/Özekes, Muhammet/Atalay, Oğuz: Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, Vedat Kitapçılık, 6. Bası, İstanbul 2018, s. 161-163

⁷⁴ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 20

⁷⁵ "...adi ortaklık niteliğinde ise, adi ortaklığın tüzel kişiliğinin bulunmadığı, taraf ehliyetinin olmadığı, iştirak kuralları gereğince adi ortaklık adına açılacak davaların tüm ortaklar tarafından açılmasının zorunlu bulunduğu, ancak tek ortak tarafından dava açılması halinde iştirak kurallarından yararlanılarak, davacıya diğer ortakların davayakatılması veya muvafakatlarının alınıp kendisine temsil yetkisini vermelerini sağlamak üzere mehil verilmesi ve sonucuna göre gerekli tespitin yapılarak hüküm kurulması gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi...", Yarg. 11. HD., 2003/9009 E., 2004/3729 K., 8.04.2004 T., www.hukukturk.com, E.T: 18.11.2018; aynı yönde bkz. Yarg. 19. HD., 2015/9231 E., 2016/1011 K., 27.01.2016 T., www.hukukturk.com, E.T:18.11.2018

veya tamamına yöneltilebilir⁷⁶. Bu durum ihtiyari dava arkadaşlığının bir göstergesidir. Buna karşılık, davada ortaklığa yöneltilecek talep konusu, ortakların elbirliğiyle tasarrufta bulunabilecekleri bir husussa, TBK 638 hükmü uyarınca dava tüm ortaklara karşı ileri sürülmelidir⁷⁷. Zira bu durumda zorunlu dava arkadaşlığı söz konusu olacaktır.

Belirtmek gerekir ki, icra takiplerinde adi ortaklığa yöneltilecek veya ortakların yönelteceği taleplerde, yani alacaklı veya borçlu olarak yer alınacağı hallerde, davalarda taraf ehliyeti için yukarıda yapılan açıklamalar aynen geçerlidir⁷⁸. Bu çerçevede, örneğin adi ortaklığın borçlu gösterilip gönderildiği ödeme emri gönderilmesi geçerli olamayacak ve böylece tüm ortakların ayrı ayrı borçlu olarak gösterilmesi ve her birine tebliği gerekecektir.

İlave olarak, adi ortaklıkta bir ortağın diğerine bir ortağa karşı dava açması halinde kural olarak diğer tüm ortakların da davaya dâhil edilmesi lüzumludur⁷⁹.

1.4.1.3. Siciller Açısından Sonuçları

Adi ortaklıkta elbirliğiyle mülkiyet esaslı söz konusu olduğundan, ortaklık üzerinde toplanan malvarlığının üzerinde ortaklığın değil, tüm ortakların elbirliğiyle hak sahibi olması söz konusudur⁸⁰. Zira bu husus TBK Md. 638/1 hükmünde açıkça belirtilmiştir⁸¹.

Bu çerçevede, herhangi bir değer üzerinde hak sahibi olamayan adi ortaklığın, bir taşınmazı tapuda lehine tescil ettirmesi de olanaksız olacaktır. Belirtmek

⁷⁶ Barlas, s. 102; Şener, Adi Ortaklık, s. 163

⁷⁷ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 20; Barlas, s. 102

⁷⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 45; Barlas, s. 99-100

⁷⁹ "...Başka bir anlatımla, aktif ve pasif taraf ehliyeti tüm ortaklara aittir. Bu açıdan ortaklar arasında mecburi dava arkadaşlığı vardır. Adi ortaklık adına, üçüncü kişiler aleyhine açılacak davaların bütün ortaklar tarafından açılması gerekir. Aynı şekilde, bir ortağın diğeri aleyhine açtığı davada da, tüm ortaklar davaya dahil edilmelidir...", Yarg. 3. HD., 2015/16990 E., 2015/20422 K., 16.12.2015 T., Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E.T: 02.01.2019

⁸⁰ Barlas, s. 88-89

⁸¹ TBK MADDE 638- "Ortaklık için edinilen veya ortaklığa devredilen şeyler, alacaklar ve aynı haklar, ortaklık sözleşmesinde elbirliği hâlinde bütün ortaklara ait olur."

gerekir ki, adi ortaklık malvarlığına dâhil bir taşınmazın tapu sicilinde tescilinin, adi ortaklığın bütün ortakları adına yapılması gerekmektedir⁸².

Ticaret sicili hususunda ise, adi ortaklık ilişkisi çerçevesinde ticari işletme işletilip işletilmediğinin saptanması gerekmektedir. Buna göre, şayet ticari işletme işletilmesi söz konusu ise, adi ortaklığın tüzel kişiliğinin olmaması sebebiyle, tacir sıfatı şirkete değil, ortaklara ait olacaktır. Bu çerçevede ticaret siciline yapılacak tescil, ortakların ayrı ayrı tescilinden öteye gitmeyecektir. Nihayetinde adi ortaklığın ticaret siciline tescili söz konusu olamayacaktır.

Öte yandan, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın 2009/2 sayılı, Ticaret Şirketlerinin Tüzel Kişiliği Bulunmayan Bir Ortaklık Yapısı İle İşlettikleri Ticari İşletmelerin Ticaret Sicillerine Tescili Hakkında Tebliğin⁸³ Md. 3/(1) hükmüne göre tüzel kişiler tarafından adi ortaklık çerçevesinde işletilen ticari işletmelerin talep edilmesi halinde ticaret siciline tescil edileceği ifade edilmiştir. Ancak buradaki adi ortaklık, birbirinden bağımsız ve iki ya da daha fazla tüzel kişiliğe sahip ticari ortaklıkların belli bir amacı gerçekleştirmek ve kazanç elde etmek amacıyla kurup müşterek surette yönettikleri ve tüzel kişiliği olmayan bir ortaklıktır. Öte yandan, adi ortaklığın ticari işletme işletmesi halinde ticaret unvanı kullanıp kullanamayacağı hususu öğretilen tartışmalara neden olmuştur⁸⁴.

Belirtmek gerekir ki, tüzel kişiliği olmamasına rağmen TTK Md. 1064 vd. hükümlerinde ifade edilen donatma iştirakine ticaret unvanı kullanma hakkı açıkça kanun koyucu tarafından tanınmıştır⁸⁵. TTK Md. 44/2 hükmünde donatma iştirakinin ticaret unvanı kullanacağı hususu net bir şekilde ortaya konulmuştur⁸⁶.

⁸² Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 20-21; Karayalçın, s. 133

⁸³ 01.04.2009 tarih ve 27187 Sayılı Resmi Gazete

⁸⁴ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 21; Karayalçın, s. 134; Pulaşlı, s. 22; Kayar, s. 485

⁸⁵ TTK MADDE 1065- "(1) Donatma iştirakinin yapılmasını izleyen onbeş gün içinde iştirak, ticaret ve gemi sicillerine tescil edilir."

⁸⁶ TTK MADDE 44- "(2) Donatma iştirakinin ticaret unvanı, ortak donatanlardan en az birinin adı ve soyadını veya deniz ticaretinde kullanılan geminin adını içerir. Soyadları ve gemi adı kısaltılamaz. Ticaret unvanında ayrıca donatma iştirakini gösterecek bir ibare de bulunur."

1.4.1.4. Diğer Yönlerden Sonuçları

Adi ortaklık ilişkisi çerçevesinde bir ticari işletme işletilmesi halinde, tacir sıfatının ortaklığa değil, her bir adi şirket ortağına ait olacağı yukarıda belirtilmişti. Bundan dolayı, ortaklığın bağımsız şekilde ticari defter tutma yükümlülüğü doğmayacaktır. Ticari defterleri tutma yükümlülüğü her bir tacir ortak için ayrı ayrı yükümlülük olarak ortaya çıkmaktadır⁸⁷.

Adi ortaklığın tüzel kişiliği olmamasının bir diğer sonucu olarak, adi ortaklık işlerinden doğacak borçlar konusunda sorumluluk ilkeleri de bu durumdan etkilenecektir. Bu çerçevede TBK Md. 637 hükmü dikkate alınacaktır. Buna göre, bu borçlardan ötürü sorumluluk, tüm ortakların birinci dereceden, müteselsilen ve sınırsız biçimde gerçekleşecektir⁸⁸.

Yine, tüzel kişiliği olmayan adi ortaklığın, bir merkeze yani yerleşim yerine bağımsız bir şekilde sahip olması söz konusu olamayacaktır⁸⁹.

Öte yandan, adi ortaklığın tüzel kişiliği bulunmaması sebebiyle tacir sayılmamasının bir sonucu olarak, adi ortaklığın iflası da istenemeyecektir. Şu kadar ki, ortakların tacir sıfatına sahip olması yani adi ortaklık ilişkisi bağlamında bir ticari işletme işletiliyor olması durumunda, her türlü borçlarından dolayı her ortağın iflası⁹⁰ istenebilecektir⁹¹. Şayet esnaf işletmesi işletiliyorsa, bu durumda tacir olmadıkları için ortakların iflası istenemeyecektir⁹².

⁸⁷ TTK MADDE 64- "(1) Her tacir, ticari defterleri tutmak ve defterlerinde, ticari işlemleriyle ticari işletmesinin iktisadi ve mali durumunu, borç ve alacak ilişkilerini ve her hesap dönemi içinde elde edilen neticeleri, bu Kanuna göre açıkça görülebilir bir şekilde ortaya koymak zorundadır. Defterler, üçüncü kişi uzmanlara, makul bir süre içinde yapacakları incelemede işletmenin faaliyetleri ve finansal durumu hakkında fikir verebilecek şekilde tutulur. İşletme faaliyetlerinin oluşumu ve gelişmesi defterlerden izlenebilmelidir."

⁸⁸ Barlas, s. 90-91

⁸⁹ Pulaşlı, s. 22

⁹⁰ TTK MADDE 18- "(1) Tacir, her türlü borcu için iflasa tabidir; ayrıca kanuna uygun bir ticaret unvanı seçmek, ticari işletmesini ticaret siciline tescil ettirmek ve bu Kanun hükümleri uyarınca gerekli ticari defterleri tutmakla da yükümlüdür."

⁹¹ Şener, Ortaklıklar Hukuku, 23; Pulaşlı, s. 22

⁹² Bozkurt, s. 32

Bununla birlikte, bir diğere netice de vergi mükellefiyeti ile ilintilidir. Yine adi ortaklığın tüzel kişiliği olmaması sebebiyle, adi ortaklık vergi mükellefi olmayacaktır. Bu durumda ortaklar ayrı ayrı vergi mükellefi addedilecektir⁹³.

1.4.2. Elbirliğiyle Mülkiyete Dayanması

1.4.2.1. Elbirliğiyle Mülkiyet Esası

Adi ortaklıkta, ortakların, ortaklığın kurulması sürecinde taahhüt ettikleri katılım paylarını ifa etmeleri sonucunda veya adi ortaklığın amacını gerçekleştirilmesi esnasında elde edilen gelirlerle beraber adi ortaklığın, ortakların şahsi malvarlıklarından bağımsız bir malvarlığı oluşmaktadır⁹⁴. Bu konuya ilişkin temel düzenleme TBK Md. 638/1 hükmüdür. Mezkûr hüküm, *“Ortaklık için edinilen veya ortaklığa devredilen şeyler, alacaklar ve aynı haklar, ortaklık sözleşmesi çerçevesinde elbirliği hâlinde bütün ortaklara ait olur.”* ifadesini havidir. Buna göre, daha önce de belirtildiği üzere, TBK Md. 638/1 hükmü uyarınca adi ortaklığın ortakları, adi ortaklığa getirilen haklar, eşyalar, değerler elbirliği şeklinde tüm ortaklara aittir. 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 534. Maddesinde⁹⁵ bulunan, *“...müşterekeken şeriklere ait olur.”* ifadesi mevcuttu. Ancak mezkûr hükmün adi ortaklıkta paylı mülkiyet ilişkisinin kast etmediği, aslında elbirliğiyle mülkiyetin adi ortaklıkta geçerli olacağı doktrinde ve yargı kararlarında ifade ediliyordu⁹⁶. Ancak TBK Md. 638/1 hükmüyle, yukarıda ifade edildiği üzere hüküm lafzıyla değiştirilmiş ve düzeltilmiştir.

⁹³ Barlas, s. 95

⁹⁴ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 24

⁹⁵ BK MADDE 534- *“Şirketin iktisap ettiği veya şirkete devredilen şeyler, alacaklar ve aynı haklar şirket mukavelesi dairesinde müştereken şeriklere ait olur. Şirket mukavelesinde diğere bir hüküm bulunmadıkça bir şerikin alacaklıları haklarını ancak o şerikin tasfiyedeki hissesi üzerinde kullanabilirler. Hilafı mukavele edilmiş olmadıkça, şerikler, birlikte yahut mümessil vasıtasıyla üçüncü şahsa karşı deruhde etmiş oldukları borçlardan müteselsilen mes'ul olurlar.”*

⁹⁶ Doğanay, s. 38; Şener, Adi Ortaklık, s. 181; Karayalçın, s. 136-137; Barlas, s. 102-103; *“BK.nun 534. Maddesi hükmüne göre adi ortaklığın iktisap ettiği veya şirkete devredilen şeyler, alacaklar, mallar, haklar, aynı haklar şirket sözleşmesinde kabul edilen kurallara uygun olarak şirketin müşterek malı olur. Şerikler bu mallar üzerinde MK. 629 Maddesi gereğince iştirak halinde mülkiyet hükümlerine göre malik olurlar. Ancak iştirak halinin tek istisnası burda ortaklardan birisi payını başkasına temlik*

Adi şirkette ortaklar nezdinde elbirliğiyle hak sahipliği ilkesinin söz konusu olması sonucunda, ortakların şahsi malvarlığından ayrı olan şirketin malvarlığı üzerinde ortaklar ancak temsil kavramı uyarınca veya bütün ortakların katılımıyla tasarrufta bulunabilecektir⁹⁷. Bunun sonucu olarak, her bir ortak münferit olarak, ortaklık malvarlığı üzerindeki kendine düşen hisse hakkında tasarrufta bulunamayacaktır.

TBK Md. 638/2 hükmünde, *“Ortaklık sözleşmesinde aksine bir hüküm bulunmadıkça, bir ortağın alacaklıları, haklarını ancak o ortağın tasfiyedeki payı üzerinde kullanabilirler.”* ifadesi bulunmaktadır. Buna göre, aksi adi ortaklık sözleşmesiyle düzenlenmemişse, ortaklarının alacaklıları, hak talebini, ilgili ortağın ancak tasfiye payı veya kâr payı üzerine yöneltebilirler⁹⁸.

Nihayet, ortakların sermaye payı çerçevesinde adi şirkete şeylerin mülkiyet hakkını getirmesi durumunda, tasfiyede bu getirdiğini aynen geri alamaz, ancak değerini talep edebilir⁹⁹.

1.4.2.2. Paylı Mülkiyet Esası

Belirtmek gerekir ki elbirliğiyle mülkiyet esası zorunlu bir şart olarak Kanunda addedilmemiştir. Adi ortaklıkta ortaklar paylı (müşterek) mülkiyet¹⁰⁰ ilişkisini de esas alabilirler¹⁰¹. Ancak bu hususun benimsenmesi dolayısıyla bazı farklı sonuçlar gündeme gelecektir. Zira paylı mülkiyet esasında, ortakların, pay konusu hisselerini özgürce devretmeleri veya rehnetmeleri, ortakların alacaklılarının ortakların paylarını haczedebilmeleri imkân dâhilinde olacaktır¹⁰². Belirtmek gerekir ki, bu husus ortaklığın affectio societatis unsuruyla

edebilir. Ancak bu paya malik olan üçüncü kişi şirketi idare etmek, denetimde bulunmak hakkına sahip olmaz.”, Yarg. 12. HD., 2003/12043 E., 2003/14967 K., 23.06.2003 T., www.hukukturk.com, E.T: 21.11.2018

⁹⁷ Ayiter, Nuşin: Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanununda Elbirliği Ortaklıkları, A.Ü.H.F. Yayınları, Ankara 1961, s. 113-114

⁹⁸ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 26

⁹⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 52

¹⁰⁰ Paylı mülkiyet hakkında bkz. Oğuzman, Kemal/Seliçi, Özer: Eşya Hukuku, İstanbul 2002, 9. Bası, s. 237 vd.

¹⁰¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 52

¹⁰² Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 25

uyuşmayacaktır¹⁰³. Bu çerçevede, paylı mülkiyet esasının kabul edilmesi, yukarıdaki sonuçları nedeniyle adi ortaklık karakteristiğine pek uygun düşmeyecektir¹⁰⁴.

1.4.3. Müteselsil Sorumluluk

TBK Md. 638/3 hükmü, *“Ortaklar, birlikte veya bir temsilci aracılığı ile, bir üçüncü kişiye karşı, ortaklık ilişkisi çerçevesinde üstlendikleri borçlardan, aksi kararlaştırılmamışsa müteselsilen sorumlu olurlar.”* lafzını içermektedir. Buna göre ortaklığın yönetim faaliyeti neticesinde üçüncü kişilerle girilen hukuki ilişkinin sonucunda ortaya çıkan borç yükümünden, tüm ortaklar müteselsilen sorumlu olacaktır. Zira adi ortaklıkta tüzel kişilik kavramı söz konusu olmadığı cihetiyle, borçlar nedeniyle sorumluluk kural olarak tüm ortaklar üzerinde olacaktır.

Kanun hükmünde “aksi kararlaştırılmamışsa” denilerek, bunun emredici bir düzenleme olmadığı anlaşılmaktadır. Buna göre, sorumluluk oranları ortaklarca düzenlenebilir ve müteselsil sorumluluk ortadan kaldırılabilir. Diğer yandan, ortaklık sözleşmesinde müteselsil sorumluluğun geçerli olmayacağına ait bir hüküm getirilirse, üçüncü kişi alacak sahibi, bu durumu biliyor veyahut bilmesi gerekiyorsa ortaklara zincirleme olarak başvuramaz¹⁰⁵. Ortakların veya yönetici ortağın, üçüncü kişilerle akdedecekleri akitlerde ortakların sorumluluğu müteselsil olmaktan çıkartılıp, buna bir limit koyulabilir¹⁰⁶.

Belirtmek gerekir ki, müteselsil sorumluluk sonucunda alacaklıya olan borcu ifa eden ortak, diğer ortaklara rücu ederken, her bir ortağa ancak payları oranında talepte bulunabilir¹⁰⁷. Ancak ortaklardan birinin üçüncü kişi olarak doğacak alacağı için, diğer tüm şirket ortakları müteselsilen sorumlu olacaklardır¹⁰⁸.

¹⁰³ Barlas, s. 108

¹⁰⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 52

¹⁰⁵ Barlas, s. 111

¹⁰⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 73

¹⁰⁷ Barlas, s. 110

¹⁰⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 73

Nihayet, haksız fiil sorumluluğu açısından müteselsil sorumluluğun esasen söz konusu olamayacağını ifade etmek lazımdır. Zira Kanundaki temsile ilişkin hükümler hukuki işlemlerle alakalı olmaktadır, bunlar haksız fiillere uygulanmayacaktır¹⁰⁹. Haksız fiil neticesiyle sorumlulukta, esas olan husus, müteselsil değil, tek başına sorumluluktur. Ancak müşterek olarak haksız fiilin işlenmesi halinde, buna dahi olan ortaklar bakımından müteselsil sorumluluk gündeme gelecektir¹¹⁰.

1.5. ADİ ORTAKLIK ÖRNEKLERİ

1.5.1. Joint Venture

Türk Hukuku'na göre joint venture “hukuken ve iktisaden birbirinden bağımsız iki veya daha fazla gerçek kişi veya tüzel kişiliği haiz ortaklıkların müştereken belli bir amacı gerçekleştirmek ve kâr elde etmek için kurdukları ve müştereken yönettikleri, tüzel kişiliği bulunan veya bulunmayan ortaklıktır”¹¹¹ şeklinde tanımlanmaktadır.

Joint venture, bir adi ortaklık türü olduğu için adi ortaklıkların sahip olduğu zorunlu unsurlardan oluşmaktadır. Joint venture de ortaklık sözleşmesi ile kurulur. Bu ortaklık sözleşmesinin şekil şartı yoktur. Taraf iradelerinin karşılıklı olarak birleşmeleri, sözleşmenin kurulması için yeterlidir.

Joint venture, iki veya daha fazla gerçek veya tüzel kişinin bir araya gelmesiyle olur¹¹². Bu ortaklık, ortaklarının gerçekleştirmeyi vaat ettikleri işlerin birlikte yerine getirmesi amacıyla kurulur¹¹³. Bu ortak amaç, tek bir işin yapılmasına ilişkin olabileceği gibi devamlılık gösteren belli bir işin yapılması veya işler silsilesi de olabilir¹¹⁴.

¹⁰⁹ Karayalçın, s. 151

¹¹⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 73

¹¹¹ Kaplan, İbrahim: İnşaat Sektöründe Müşterek İş Ortaklığı – Joint Venture, 3. Baskı, Ankara 2013, s. 6

¹¹² Akkurt, Zülal/Akgül, Barış: Joint Venture ve Konsorsiyumun Türk Hukukundaki Yeri, Yargıtay Dergisi, 2001, C. 27, S. 4, s. 733

¹¹³ Abdelfatah, s.109

¹¹⁴ Akgül/Akgül, s.734

Joint venture Türk Hukuku'nda geniş düzenlenmiş bir ortaklık türü değildir. Vergi Hukuku düzenlemelerinin bir kısmında mevcudiyet bulmaktadır. KVK mükerrer 6. Maddesinde tanımı yapılmış olan "iş ortaklığı" kurumu içerisinde joint venturee ilişkin düzenleme yapılmış diyebiliriz. İş ortaklığı joint venturenin bir türü olarak karşımıza çıkar. İş ortaklığı kurumlar vergisi mükellefi olarak kabul görür ve vergilendirmeye tabi tutulur¹¹⁵.

Ülkemizdeki uygulamalardan yola çıkarak temelini, sözleşmenin oluşturduğu ve sermayenin oluşturduğu joint venture olmak üzere iki tür joint venture vardır. Sermaye temelli joint venturde bir ortaklık sermayesi mevcuttur. Kural olarak, tüzel kişiline haiz bir ticari ortaklık içerisinde meydana gelmektedir. Sözleşme temelli joint venture ise daha yaygın olmakla beraber tüzel kişiliği bulunmayan bir türdür¹¹⁶.

Joint venture ortakları müşterek olarak idare yetkisine sahiptirler. Hem müşterek idare etmede hem de idarede bulunacak kişilerin tayininde birlikte söz sahibi olmayı gerektirir. Ortaklardan biri, bir kısmı, tümü veya üçüncü kişi yönetici olarak sözleşmeyle veya sonradan alınan bir kararla yönetim yetkisine sahip olabilir¹¹⁷. Ortaklık adına hukuki işlemlerin gerçekleştirilmesi için taraflar içlerinden bir "pilot firma" da belirleyebilirler. Pilot firma, joint ventureün hem yöneticisi hem de temsilcisidir. İç ilişkileri yönetmek ve dış ilişkiler de ortaklığı temsil etmek görevi taraflarca pilot firmaya bırakılır¹¹⁸.

Yönetim yetkisine ilişkin sınırlamaları içeren TBK. M. 629, joint venture için de uygulama alanı bulacaktır. Joint venture kurumuyla ilgili Türk Hukuku'nda ayrı bir düzenlemenin mevcut olmaması nedeniyle adi ortaklıklara ilişkin hükümlerin bunlara da uygulanması gerekliliği doğmuştur. İç ilişkide ortakların giderler ve zararlara ilişkin sorumluluklarını düzenleyen TBK m. 627, rekabet yasağı, hesap verme yükümlülüğü, denetim şartları uygulanacak hükümlerden bazılarıdır¹¹⁹.

¹¹⁵ Tekinalp, Gülören/Tekinalp, Ünal: Joint Venture, Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a 65. Yaş Armağanı, Ankara 1988, s. 157

¹¹⁶ Kaplan, s. 22

¹¹⁷ Dayınlarlı, Kemal: Joint Venture Sözleşmesi, 3. Baskı, Ankara 2007, s. 329

¹¹⁸ Abdelfatah, s.114

¹¹⁹ Kaplan, s. 79

Joint ventureün, belli bir amaca ulaşmak için bir araya gelen kişilerin oluşturduğu bir ortaklık olduğunu belirtmiştik. Dolayısıyla amaçlanan hedefin gerçekleşmesiyle birlikte sözleşmede belirlenen süre sona ermiş olacağından bu sürenin sonunda joint venture ortaklığı da sona ermiş olacaktır. Sona ermesine ilişkin hükümler de TBK m. 639 vd. hükümleridir¹²⁰.

1.5.2. Konsorsiyum

Konsorsiyum, “kişilerin belirli bir işi veya işler dizisini birlikte gerçekleştirmek için bir araya gelmeleri ve bundan her birinin diğerlerinden bağımsız olarak işin sadece bir bölümünün yerine getirilmesinin sorumluluğunu üstlenmesidir¹²¹.

Türk Hukuku’nda kanuni bir düzenlemede yer almamakla birlikte, 1 seri nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği m. 2.5’te iş ortaklığının kurumlar vergisi mükellefi olma şartlarının sayımında konsorsiyuma da yer verilmiştir¹²².

Konsorsiyum’u gerçek kişiler oluşturabileceği gibi tüzel kişiler de oluşturabilir. Temeli, şekil şartı öngörülmemiş sözleşmeye dayanan bir kurumdur. Lafzi olarak veya örtülü bir iradeyle de kurulabilir¹²³. Konsorsiyum’da müşterek hedef ekonomik olmakla beraber salt kazanç elde etmeye ve bunun pay edilmesine ilişkin olma mecburiyeti yoktur¹²⁴.

Konsorsiyum, tanımında da belirttiğimiz üzere belli bir veya birden fazla işin icrası için kurulur. Bu işlerin tamamlanması uzun sürebilir; ancak bu kurumun kuruluş hedefi nitelik itibarıyla devamlılık göstermemektedir. Bu açıdan konsorsiyum doktrinde¹²⁵ “geçici ortaklık” olarak nitelendirilmektedir.

Konsorsiyum adi ortaklık olarak nitelendirilmekle birlikte muhakkak ki bazı farkları da mevcuttur. Adi ortaklıktan ayıran yönlerine müştereken bir malvarlığına sahip olmamalarını ve müteselsil sorumlulukların ortaklık

¹²⁰ Barlas, s.312

¹²¹ Barlas, s.263

¹²² 01.04.2007 T. ve 26482 S. RG.

¹²³ Barlas, s.266

¹²⁴ Kaplan, s.37

¹²⁵ Barlas, s.267

sözleşmesiyle ortadan kaldırılabildiğini örnek verebiliriz¹²⁶. Bir diğer fark ise, konsorsiyum ortaklarının sorumluluğuyla ilgilidir. Ortakların üçüncü kişilere karşı birlikte bir sorumluluğu yoktur. Her ortağın sorumluluğu yapmayı üstlendiği iş ile sınırlıdır¹²⁷.

Konsorsiyum'da belirli bir veya birden fazla işin yapılması ortaklığın amacı olduğu için devamlılık niteliği taşımayan bu amacın gerçekleşmesiyle birlikte ortaklığın amacı nihayet bulmuş olur¹²⁸. Belirli süreli olan konsorsiyum işin gerçekleşmesi neticesinde sona erecektir.

Konsorsiyum'da ortaklığın idaresi ortaklardan birine tevdi edilebilir. Bu işlem ortaklık akdiyle veya daha sonradan alınacak ortaklık kararıyla gerçekleştirilebilir. Ortaklık idaresini üstlenen ve hukuki işlemleri taraflar adına yerine getiren bu ortağa 'konsorsiyum lideri' denir¹²⁹. Kural olarak idareyi üstlenen ortak, bu görevi tek başına yerine getirir. Aksi durum da mümkündür elbette. Ortaklıkça alınacak müşterek bir kararla, birden çok ortak da idare görevini üstlenebilir. Konsorsiyum lideri, tüm ortaklar nam ve hesabına ortaklığı temsile haizdir.

Ortaklığın idaresine ilişkin olan TBK m.625/1-2 ve m. 629, konsorsiyum için uygulama alanı bulmaz. Çünkü konsorsiyum lideri bu ortaklık türünde önemli bir yere sahiptir ve idare yetkisi bu lidere aittir. TBK m.625/3 ise diğer fıkraların aksine uygulama alanı bulacaktır. Bir başka uygulama alanı bulan madde ise TBK m. 639/7 hükmüdür. Bu hükme göre ortaklığı idare vazifesini haklı nedenler olmaksızın ihmal eden konsorsiyum liderine karşılık konsorsiyuma son verdirilebilir. Konsorsiyum'a uygulanabilecek diğer hükümler ise sadakat ve özen yükümlülüğü, denetim ve hesap vermeye ilişkin TBK hükümleridir¹³⁰.

¹²⁶ Akkurt/Akgül, s. 737

¹²⁷ Tekil, s. 78

¹²⁸ Barlas, s. 267

¹²⁹ Barlas, s. 268

¹³⁰ Barlas, s. 280-282

1.5.3. Joint Venture - Konsorsiyum Farkı

Yukarıda yaptığımız açıklamalar ışığında Joint venture ve konsorsiyum farklarını şu şekilde açıklayabiliriz; konsorsiyumda joint ventureden farklı olarak belli bir ticari işin yapılması için genelde organsal bir yapı zorunluluğu yoktur. Yani teşebbüslerin mecburi şekilde toplanması zorunlu değildir.

Bir diğer fark ise, konsorsiyumun geçici ortaklık mahiyetinde ¹³¹olmasıdır. Joint venture ise geçici mahiyette değildir. Bununla birlikte sorumluluk bakımından da farklar mevcuttur. Joint venturde tarafların sorumluluğu ortaklık akdi kapsamındaki tüm işler içindir. İş sahibine karşı tüm ortaklar sorumludur¹³². Konsorsiyumda ise sorumluluk, her bir ortak için, ortaklık akdinde yüklenen iş ile sınırlıdır.

Joint venturde ortaklık müşterek olarak idare edilmektedir. Her ortak yönetimde etkindir. Konsorsiyumda ise yönetim için birleşme gerekmez. Her ortağın sorumlu olduğu iş farklılık arz ettiğinden ortak bir yönetim mevcut değildir. Konsorsiyumu, konsorsiyum lideri tüm ortaklar adına idare ve temsil etmektedir.

¹³¹ Barlas, s. 267

¹³² Tekinalp/Tekinalp, s. 161

2. ADİ ORTAKLIKTA İÇ İLİŞKİLER BAĞLAMINDA ORTAKLARIN HAK VE BORÇLARI

2.1. GENEL OLARAK

Adi ortaklığa ilişkin hükümler Türk Borçlar Kanunu'nun özel borç ilişkilerini tanzim eden ikinci kısmının on sekizinci bölümünde (Md. 620-645) tanımlanmış ve düzenlenmiştir. Adi ortaklığın düzenleyici temelini, ortaklık unsurlarıyla beraber bütüncül olarak incelendiğinde sözleşme unsurunun üzerine bina edildiği görülmektedir. Her ne kadar adi ortaklığın unsurlarının her birinin esaslı niteliği haiz olsa ve her birinin yokluğu adi ortaklık ilişkisinin kurulmasına engel teşkil etse bile, tüm bu esaslı unsurların düzenlenip karara bağlandığı kurum, adi ortaklık sözleşmesidir.

Adi ortaklık sözleşmesinin iç ilişkileri ve dış ilişkileri düzenleyen hükümleri genel olarak birbirinden farklı özellik göstermektedir. Zira sözleşme serbestisi ilkesi gereğince iç ilişkileri düzenleyen hükümler daha çok düzenleyici ve aksi kararlaştırılabilir karaktere sahipken; dış ilişkileri düzenleyen hükümler, üçüncü kişilerin hukukunu hukuki ilişkiye dâhil etmesi sebebiyle daha çok emredici vasıfta bulunmaktadır ¹³³ . Nihayet, adi ortaklık ilişkisinin ortaklarca düzenlenmesinde ortaklara sözleşmesel bağlamda önemli ölçekte bir düzenleme sahası tanınmıştır. Bu durum kuşkusuz sözleşme hürriyeti kavramının bir sonucu olarak vücut bulmuştur.

2.2. ORTAKLARIN HAKLARI

Sözleşme kavramı gereği, adi ortaklıkta ortaklar belli haklara sahip olmaları ölçüsünde elbette belli borçları da yükümlenmektedir.

¹³³ “...Ne var ki sözleşme buyurucu hükümlere aykırı olamaz. Boşlukları ise, BK m. 520- 541 hükümleri başta olmak üzere düzenleyici hükümlerle doldurulur. Borçlar Yasasındaki bu hükümler kural olarak dış ilişkilerde buyurucu nitelikte olup, iç ilişkide ise sözleşme özgürlüğü vardır ve yasa hükümleri düzenleyici bir işlev görür...”, Yarg. 13. HD., 4202/5464, 16.10.1980 T., bu karar için bkz. Uygur, Turgut: Açıklamalı - İçtihatlı Borçlar Kanunu C. VIII, Ankara 2003, s. 9648-9650

2.2.1. Kâr Payı İsteme Hakkı

TBK Md. 622 hükmünde, *“Ortaklar, niteliği gereği ortaklığa ait olan bütün kazançları aralarında paylaşmakla yükümlüdürler.”* şekliyle açıkça ifade edildiği üzere, ortakların şirketin kârını aralarında paylaşmaları Kanunun emredici bir hükmüdür. Hiçbir ortak bu haktan mahrum bırakılamaz. Zira ortaklar müşterek amaç çerçevesinde ortaklığa bir değer taahhüt edip, bu çerçevede çaba göstererek ortaklığın elde edeceği kazanç üzerinde hak sahibi olacaktır.

Belirtmek gerekir ki, TBK Md. 622 hükmündeki kazanç ifadesi, salt işletmesel kâr veya finansal başarı anlamında olmayıp, ortaklığın amacı çerçevesinde elde edilmiş tüm maddi ve gayri maddi tüm değerleri belirtmek için, geniş anlamda kullanılmış bir ibaredir¹³⁴. Dolayısıyla adi ortaklığın elde ettiği kazancın, sadece nakit ya da mal olarak düşünülmemesi yerinde olacaktır. Yine paylaşım konusu olacak kazancın, adi ortaklığın müşterek amacının ifası doğrultusunda elde edilmesi gerekmektedir.

TBK Md. 623 hükmünde belirtilen kazanç kavramı, işletme ekonomisiyle ilgili olup teknik anlamda kâr kavramını ifade etmektedir¹³⁵. Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin, *“Kâr veya zarar ortaklık yöneticilerinin ortak gaye uğruna giriştikleri uğraşların bir hesap dönemi sonunda (genellikle bir yıl) ortaklık malvarlığında yarattığı artma ya da azalmadır. Kâr ya da zarar, muhasebe kurallarına göre yapılacak bilançoda gözüktür...”* şeklinde hükme bağladığı bir kararı bulunmaktadır¹³⁶. Burada ifade edilen husus TBK Md. 630/3 hükmünü hatırlatmaktadır¹³⁷. Buna göre ortaklık yöneticisi, adi ortaklığın elde ettiği kârı hesaplamak ve ardından bunu ortaklara pay etmek zorundadır. Burada kâr ifadesinden anlaşılması gereken husus, şirketin elde ettiği gelirler değil, vergi ve

¹³⁴ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 41

¹³⁵ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 41-42

¹³⁶ Yargıtay 13. HD. 16.10.1980, 4202/5464, karar için bkz. Şener, Adi Ortaklık, s. 230

¹³⁷ TBK MADDE 630/3- *“Yönetici ortaklar, yılda en az bir defa hesap vermek ve kazanç paylarını ortaklara ödemekle yükümlüdürler. Hesap döneminin uzatılmasına ilişkin anlaşma kesin olarak hükümsüzdür. Ortaklığı yönetenin ortaklardan birisi olmaması durumunda da aynı kural uygulanır.”*

gerçek giderler indirildikten sonra adi ortaklıkta kalan kısım olan net kâr olgusudur¹³⁸.

Kârın bölüşülmesi konusunda adi ortaklık sözleşmesinde ortaklar serbestçe düzenleme yapabilirler. Ancak elbette ki bu husus sınırsız bir serbestiyet içinde düzenlenemez. Zira bir veya daha çok ortak lehine, kârın paylaşılması konusunda ağır dengesizlik oluşturulduğu aslan payı ortaklık söz konusu olduğunda, geçerli bir adi ortaklık ilişkisi söz konusu olmayacaktır¹³⁹. Dolayısıyla müşterek amaç unsuru bulunmayan aslan payı ortaklığı şeklinde bir kâr paylaşımı düzenine gidilmesi mümkün olmayacaktır. Diğer yandan ortakların kendi belirledikleri kâr paylaşımı esasının ayrıca sözleşme serbestisinin sınırlarına uyması gerekmektedir. Buna göre TBK Md. 27 hükmünde belirtilen bilhassa ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı düzenlemeler anlaşmayı sakatlıkla malul kılacakken, TBK Md. 28 hükmünde açıklanan aşırı yararlanma diğer ortak veya ortaklar karşısında ilgili ortak veya ortaklar aleyhine söz konusu olduğunda bu tür bir anlaşmaya karşı gabin iddiasında bulunulabilecektir.

Kanunun 623. maddesinin birinci fıkrasında yukarıda detaylıca açıklandığı üzere, sözleşme hürriyeti çerçevesinde kâr paylaşım esasının ortaklarca serbestçe kararlaştırılabileceği, aksi halde katılım payına bakılmaksızın tam eşitliğin uygulanacağı belirtilmiştir¹⁴⁰. TBK Md. 623/2 hükmünde ise Kanun olası bir boşluğu doldurmak üzere bir hüküm getirmiştir. Zira adi ortaklık sözleşmesi oluşturulurken ortaklar zararın paylaşılması esasını karara bağlamadıkları gibi bunun tersi şekilde, zararın paylaşılma esasının belirlenip kârın paylaşılma esasının belirlenmediği durumlar söz konusu olabilir. İşte bu ihtimalleri öngören kanun koyucu, kâr ya da zarar paylaşılma esaslarından sadece birinin belirlenip diğerinin karara bağlanmadığı durumlarda, biri hakkında kararlaştırılan

¹³⁸ Şener, *Adi Ortaklık*, s. 231

¹³⁹ Barlas, s. 31; Karayalçın, s. 63; Pulaşlı, s. 30

¹⁴⁰ TBK MADDE 623- *“Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa, her ortağın kazanç ve zarardaki payı, katılım payının değerine ve niteliğine bakılmaksızın eşittir.*

Sözleşmede ortakların kazanç veya zarara katılım paylarından biri belirlenmişse bu belirleme, diğerindeki payı da ifade eder.

Bir ortağın zarara katılmaksızın yalnız kazanca katılacağına ilişkin anlaşma, ancak katılma payı olarak yalnızca emeğini koymuş olan ortak için geçerlidir.”

paylaştırma esasının, diğeri hakkında da aynen uygulanacağını hükme bağlamıştır.

Bazı ortakların zarara katılmaktan müstesna tutulması hususunda ise Kanun Md. 623/3 hükmüyle bir sınırlama öngörmüştür. Buna göre adi ortaklıkta, ortağın zarara katılmayıp sadece kâra katılacağını düzenleyen sözleşme hükmü, sadece ortaklığa katılım payı olarak sadece emeğini getiren ortak için geçerli olacaktır. Ancak bu hüküm iç ilişkide geçerli olup, dış ilişkide yani üçüncü kişilere karşı, ortaklığa katılım payı olarak emeğini getiren ortak müteselsilen sorumlu olmaya devam edecektir¹⁴¹. Bunun sonucu olarak, yalnızca emeğini getiren ve zarardan müstesna tutulan ortak, şayet bir alacaklıya ödemede bulunması halinde, bu tutarı diğer ortaklara rücu etme hakkına sahip olacaktır.

Belirtmek gerekir ki, Kanunun 623/3 hükmünde, zarardan müstesna tutulup kâra katılabilecek ortağın, yalnızca emeğini getiren ortak olabileceği hükmü doktrinde tartışma konusu olmuştur. Kanun hükmünü doğrudan esas alan baskın görüşe göre, gerçekten de ortaklığa yalnızca emeğini katılım payı olarak getiren ortak dışında herhangi bir ortak zarardan müstesna tutulamaz¹⁴². Zira ortaklığın esaslı unsurun olan müşterek amacın varlığı için hem kâr hem zarara birlikte katılımın gerekli olduğu savunulmaktadır. Ayrıca Yargıtay da bu görüş üzerinde uygulama geliştirmiştir¹⁴³

Öte yandan, adi ortaklık gibi sözleşmeyle geniş bir hareket alanını ortaklara sağlayan bir kurumda, böylesine bir düzenlemeyle iç ilişkiye müdahale etme hakkının olmadığını düşünen görüş de mevcuttur¹⁴⁴. Bu görüşe göre, getirdiği katılım payı değerinin türüne bakılmaksızın tüm ortaklar için zarardan müstesna tutulma imkânı mevcuttur. Zira kanun koyucu, ilgili madde hükmünde sadece emeğini getiren ortağa bu imkânı sosyal koruma gayesiyle tanımıştır, fakat bu koruma olgusuna emek dışında para, taşınmaz gibi değerler getiren ortak da

¹⁴¹ Pulaşlı, s. 30

¹⁴² Doğanay, s. 47-48; Domaniç, s. 76; Yalman, Macit/Taylan, Erbay: Adi Ortaklık, Ankara 1976, s. 28;

¹⁴³ Yargıtay 4. HD. 10.05.1956, 4379/5530 bkz. Yalman/Taylan, s. 57

¹⁴⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 53;

dâhil olabilir¹⁴⁵. Dolayısıyla herhangi bir veya daha çok ortağın, sözleşmede kararlaştırıldığı takdirde zarardan müstesna tutulabileceği savunulmaktadır.

Adi ortaklığın kârının paylaşılması Kanunun 630/3 hükmü uyarınca yönetici ortağın görevidir. Ancak bu görevin yerine getirilmeyip kârın ortaklara dağıtılmaması halinde, ortaklar mahkemedен, kârın tespit edilmesini ve sözleşme ya da kanun uyarınca kârın paylaşılmasını talep edebilirler¹⁴⁶. Ayrıca eklemek gerekir ki, yönetici ortağın kâr payını dağıtmayarak sözleşmeye aykırı davranması hâlinde, ortakların haklı sebeple ortaklığın feshini ve tasfiyesini talep etme hakları söz konusu olacaktır¹⁴⁷.

2.2.2. Ücret, Faiz Ve Masrafları İsteme Hakkı

Ortakların yaptığı giderler ve işler başlığı altında hükme bağlanan bu hak, adi şirket ortaklarının ortaklığın müşterek amacı çerçevesinde yaptığı ortaklık işleri için sarf ettiği giderlerden veya üstlendiği borçlardan dolayı diğer ortakların, bu ortağa karşı sorumluluğunu ifade etmektedir¹⁴⁸. Bu ortağın, yönetim işleri yüzünden doğrudan doğruya uğradığı zararlar ile ortaklığın yönetiminden kaynaklanan tehlikeler sonucunda doğan zararları, diğer ortaklar gidermekle yükümlü tutulmuştur. Burada gideri yapan veya borcu üstlenen ortağın talebi diğer ortaklara karşı olacaktır. Ancak söz konusu ortağın gideri, adi ortaklığın malvarlığından karşılanacaktır¹⁴⁹. Fakat bunun yeterli gelmemesi halinde, ilgili ortak alacağını diğer ortaklardan talep edebilecektir. İfade etmek gerekir ki, adi ortaklık sözleşmesinde veya başka bir işlemde aksi belirtilmemişse, alacaklı

¹⁴⁵ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 44

¹⁴⁶ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 45

¹⁴⁷ Yargıtay 13. HD. 3.6.1986 T., 2472 E., 3363 K.: "...Davalının hesap vermemek ve kar payı ödememek suretiyle sözleşmeye aykırı davrandığı sabit olduğu takdirde, davacıların haklı nedenlere dayanarak ortaklığın feshini ve tasfiyesini istemeye hakları olduğu kabul edilmelidir...", bkz. Şener, Adi Ortaklık, s. 491-492

¹⁴⁸ TBK MADDE 627- "Ortaklardan birinin ortaklık işleri için yaptığı giderlerden veya üstlendiği borçlardan dolayı diğer ortaklar, ona karşı sorumlu olurlar; bu ortağın, yönetim işleri yüzünden doğrudan doğruya uğradığı zararlar ile ortaklığın yönetiminden kaynaklanan tehlikeler sonucunda doğan zararları, diğer ortaklar gidermekle yükümlüdürler. Ortaklığa avans olarak para veren ortak, verdiği günden başlamak üzere faiz isteyebilir. Yükümlü olmadığı hâlde ortaklık işleri için emek sarfetmiş olan bir ortak, hakkaniyetin gerektirdiği bir karşılık ödenmesini isteyebilir."

¹⁴⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 57

ortak alacağını diğer ortaklardan eşit olarak talep edecektir ve bu durumda diğer ortaklar bu talep karşısında malvarlıklarıyla sınırsız sorumlu kabul edilecek ve sorumlulukları zincirleme olmayacaktır¹⁵⁰.

TBK Md. 627 hükmü gider terimini kullanmakla birlikte bunu açıklayan veya tanımlayan bir düzenleme tanzim edilmemiştir. O halde adi ortaklığın müşterek amacının konusunu elde etmek amacıyla yapılan iş ve işlemler ile yönetimden dolayı yapılmış tüm sarfiyatı gider olarak değerlendirilebilir¹⁵¹. İşçilik ücreti ödemeleri, tazminatlar, kira ödemeleri gibi hususlar bu kapsamda dikkate alınacaktır.

Alacaklı ortakların, yaptıkları masrafların ve ödemiş oldukları şirket borçlarının, şirketin malvarlığından tahsil edilmesini istedikleri durumda, şirketin tasfiyesini beklemeye lüzum olmayıp tasfiyeden önce bu talepte bulunabilmeleri mümkün olduğu gibi, mezkûr talebin şirketin diğer ortaklara karşı, kendilerine düşen zarar paylarının belirlenmesinden sonra ileri sürülebileceği ifade edilmektedir¹⁵².

Adi ortaklığa avans olarak para vermiş bulunan ortak, bu alacağı için ödeme gününden itibaren işleyecek faize hak kazanacaktır. Faizin kanuni faiz mi ticari işlerde istenebilecek faiz mi olacağı sorunu, adi ortaklığın ticari işletme işletip işletmediği hususuna göre çözümlenecektir.

TBK Md. 627/1 hükmünde zarar kavramından da söz etmiş ve bunun da diğer ortaklar tarafından giderilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Belirtmek gerekir ki bu zararın adi ortaklığın müşterek amacı çerçevesinde yapılan işin icrası esnasında ve bununla illiyet bağı içinde gerçekleşmesi gerekir. Vücut bütünlüğünde eksiklik meydana getiren bir durum sonucu oluşan cismani zarar buna örnek olarak gösterilebilir.

Nihayet, herhangi bir yükümlülük altında bulunmamasına rağmen ortaklık işleri için emek sarf etmiş ortak hakkaniyetin gerektirdiği bir karşılığın kendisine ödenmesini talep etme hakkına sahiptir. Belirtmek gerekir ki, bu hüküm fıkrası,

¹⁵⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 57

¹⁵¹ Şener, Adi Ortaklıklar, s. 327

¹⁵² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 58

eski Borçlar Kanunu'nun Md. 527/2 hükmünde geçen "...Şahsi emeği için ayrıca tazminat isteyemez." ifadesiyle uyuşmayan bir içeriğe sahiptir. Hatta mehz Kanun olan İsviçre Borçlar Kanunu Md. 537/3 hükmü de ortağın şahsi çalışması için hiçbir tazminat isteyemeyeceğini düzenlemiştir¹⁵³. TBK bu hükmünde, yükümlü olmadığı halde ortaklık işleri için emek sarf etmiş ortak ifadesiyle yönetici olmayan ortağı belirtmek istemiştir¹⁵⁴.

2.2.3. Yönetim Ve İtiraz Hakkı

Adi ortaklıkta yönetim, ortaklığın belirlenmiş olan müşterek amacını gerçekleştirilmesi için gerekli, kanuni ve sözleşmesel çerçevede olağan ve olağanüstü nitelikte her türlü işlemin gerçekleştirilmesi olarak ortaya çıkmaktadır¹⁵⁵. TBK Md. 625 hükmünde ifade edilen yönetim adi ortaklığın iç ilişkisi çerçevesinde vücut bulmaktadır. Zira burada üçüncü kişilerle olan ilişkilerden ayrı olarak, şirketin iç işleyişine ilişkin bir husus vurgulanmaktadır¹⁵⁶.

Adi ortaklığın tüzel kişiliği olmayan yapısı sebebiyle, ortaklığın işleyişi tüzel kişiliğe bağlı organlar eliyle yürütülmemektedir. TBK Md. 625/1 hükmü, adi şirketin yönetimini kural olarak ortakların eline bırakmıştır. Buna göre adi şirket ortakları, şirketin yönetimini sözleşme veya ortaklık kararıyla bir veya daha çok ortağa veyahut üçüncü bir kişiye bırakmamışlarsa, tüm ortaklar ortaklığın yönetiminde hak sahibi olacaktır. Bu durumda, adi ortaklığın bir sözleşme veya ortaklık kararıyla yönetici belirlememesi durumunda tüm ortakların yönetimde yetkili olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu hususla ilgili olarak, ortağın bu hakkı

¹⁵³ L'Article 537/3- "Il n'a droit à aucune indemnité pour son travail personnel."

¹⁵⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 58

¹⁵⁵ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 47

¹⁵⁶ TBK MADDE 625- "Yönetim, sözleşme veya kararla yalnızca bir veya birden çok ortağa ya da üçüncü bir kişiye bırakılmış olmadıkça, bütün ortaklar ortaklığı yönetme hakkına sahiptir.

Ortaklık, ortakların tümü veya birkaçı tarafından yönetilmekte ise, bunlardan her biri, diğerleri katılmaksızın işlem yapabilir; ancak ortaklığı yönetmeye yetkili olan her ortak, tamamlanmasından önce işleme itiraz etmek suretiyle, bu işlemin yapılmasını engelleyebilir.

Ortaklığa genel yetkili bir temsilci atanması ve ortaklığın olağan dışı işlerinin yürütülmesi için, bütün ortakların oybirliği gereklidir. Ancak, gecikmesinde sakınca olan hâllerde, bu konuda yönetici ortaklardan her biri yetkilidir."

sözleşmeden veya ortaklık kararından elde etmemesi, ortaklığın doğuşu ile kazanması sebebiyle özden organ veya doğuştan idarecilik terimleri doktrinde kullanılmaktadır¹⁵⁷.

Ortaklığın yönetimi, ortaklardan tümü veya birkaçı tarafından yürütülmeekteyse, bu yönetim yetkisine sahip her bir ortak, diğerinin katılımı olmaksızın işlemler yapmaya yetkilidir. Tek başına yönetim kavramı bu hususu ifade etmek üzere kullanılmaktadır¹⁵⁸. Buna göre her bir yönetici ortak tek başına yönetim işlemlerinde bulunabilecektir. Kanunda aksine düzenleme veya sınırlama olmadığından, adi ortaklığın ortakları tamamen gerçek kişilerden oluşmak zorunda olmadığından, tüzel kişi veya kişilerin ortak konumunda bulunması durumunda, tüzel kişi ortağın yönetim yetkisini kullanma şekli, yetkili organı eliyle olacaktır¹⁵⁹.

TBK Md. 625/2 hükmünde açıklanan itiraz hakkı yönetici ortağın bu hakkına sınır getiren bir niteliktedir. İtiraz hakkı, ortaklığı yönetmeye yetkili olan her ortağın, tamamlanmasından önce ilgili işleme itiraz etmek suretiyle, bu işlemin yerine getirilmesini engelleyebilme imkânını ifade etmektedir. Belirtmek gerekir ki kanun koyucu, ortaklığın yönetim işlerine itiraz hakkını sadece, ortaklığı yönetme hakkı olan diğer ortak veya ortaklara tanımıştır. Kanunun ifadesinden de anlaşılacağı üzere, söz konusu itiraz hakkı, ilgili işlemin tamamlanmasından önce, yani üçüncü kişiyle hukuki ilişki kurulmasının öncesinde, yani dış ilişki çerçevesine geçilmeden kullanılmalıdır. Yine, itiraz hakkının kullanılması söz konusu olursa, itiraz edilen işlemin gerçekleştirilebilmesi için yönetim yetkisine sahip diğer ortakların çoğunluk sayıda kararına lüzum duyulacaktır¹⁶⁰.

İtiraz hakkı kullanırken takip edilmesi gereken herhangi bir şekil şartı bulunmamaktadır. Yine itiraz hakkının, yönetim yetkisi olan ortak tarafından kullanımı, her bir yönetim işlemine ayrı ayrı itiraz etmek suretiyle olabileceği gibi

¹⁵⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 56

¹⁵⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 56

¹⁵⁹ Domaniç, Hayri, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. I, İstanbul 1988, s. 390

¹⁶⁰ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 49

belirli bir işlem grubuna en baştan itirazda bulunmak şeklinde de olabilmesi mümkündür.

İtiraz hakkının haksız bir surette kullanılması, diğer bir deyişle haksız itirazın söz konusu olması durumunda dahi itiraz etkisini gösterir ve işlemin yürütülmesini engeller¹⁶¹. Diğer yandan itiraz hukuka aykırı ise, örneğin vergisel bir yükümlülüğün yerine getirilmemesine yönelik ise bu tür itirazlar dikkate alınmaz¹⁶².

Olağanüstü yönetim işleri, adi ortaklıkta ortakların tek başına yönetim hakkının sınırlandırıldığı bir diğer husustur. TBK Md. 625/3 hükmünde açıklandığı üzere, adi ortaklığın olağanüstü yönetim işleri için tüm ortakların oybirliği ile karar vermesi gerekir. Buna göre yönetim yetkisi olan bir veya birkaç ortak, münferiden karar alma yetkisini, şirketin olağanüstü yönetim işlerinde kullanamayacaktır. Bu türden bir işlemin gerçekleştirilebilmesi için yönetim yetkisine sahip olup olmadığına bakılmaksızın tüm ortakların onayı alınmak zorundadır.

Olağanüstü işlemlerin neler olduğu hususu öğretide tartışma konusu olmuştur. Zira Kanun hükmü, olağanüstü işleri tanımlamamış ve açıklamamıştır. Ortaklığa genel yetkili bir temsilci atanması işlemini oybirliği şartına bağlamış, olağandışı tüm yönetim işlerinin oybirliğine matuf olduğunu belirtmiştir. Olağanüstü işlerin belirlenmesinde kolektif şirketi düzenleyen hükümlerden TTK'nın 223. Maddesinin esas alınması gerektiğini ifade eden bir görüş mevcuttur¹⁶³. Bu görüşün savunulmasında ticari hayata daha uygun olduğu gerekçesi etkilidir, zira kambiyo taahhüdünde bulunmak TBK Md. 504/3 hükmüne göre olağanüstü işlemken, TTK 223 hükmüne göre ise olağan bir işlemdir¹⁶⁴. Diğer yandan bu iki kanun hükmü ile bağlı olmaksızın, duran varlıklara ilişkin işlemlerin olağanüstü sayılması, bunun dışında kalanların günlük ve rutin işler olduğu yönünde bir

¹⁶¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 60

¹⁶² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 60

¹⁶³ Karayalçın, Şirketler, s. 142-143; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 50; Tekil, Fahiman: Adi, Kollektif ve Komandit Şirketler Hukuku, 5. Bası, İstanbul 1996, s. 141

¹⁶⁴ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 50

ölçüyü kabul eden görüş de mevcuttur¹⁶⁵. Bu ölçü kabul, sulh, feragat, sulh ve bağışlama gibi işlemleri olağandışı kabul etmektedir. Diğer yandan, bir adi ortaklığın işlerinin olağan olup olmadığı hususu duruma göre ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Zira farklı işletmelerden biri için gündelik olan bir işlem, diğer işletme için gayet olağanüstü vasıfta olabilir.

Belirtmek gerekir ki, ilgili hükmün son kısmında (TBK. Md. 625/3)bu kurala bir istisna getirilmiştir. Bu durumda, olağanüstü bir şirket işinin gerçekleştirilmesi için ihtiyaç duyulan oybirliği ile karar alınmasının gerekliliği hususu, gecikmesinde sakınca olan hallerde devre dışı kalacaktır.

2.2.4. Denetim Hakkı

Yönetim hakkına sahip olup olmadığına bakılmaksızın, adi şirketin tüm ortaklarının mutlak denetim hakkı mevcuttur¹⁶⁶. Buna göre, ortaklığın işleyişi hakkında bilgi alma, ortaklığın defter ve kayıtlarını inceleme ve bunlardan örnek alma, mali durumu hakkında özet çıkarma hakkı Kanunun 631. Maddesi tarafından ortakların her birine tanınmış bir haktır¹⁶⁷. Adi ortaklık ortaklarının ağır sorumluluk yapısı gereği, ortaklara böylesine geniş ve mutlak bir hak tanınmıştır¹⁶⁸. Zira ortaklar, adi ortaklığın borçlarından birinci derecede ve sınırsız sorumluluğa sahip oldukları için bu haktan faydalanmaları son derece normaldir¹⁶⁹.

Denetim hakkı kullanılırken muhatap kabul edilecek kişi yönetici veya idare işi yapmış olan ortak olacaktır¹⁷⁰. Yönetici konumunda bulunan kişi veya kişiler, ortakların denetim hakkını kullanmasına müsaade etmek ve imkân tanımak

¹⁶⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 55

¹⁶⁶ Denetim hakkının mutlak olması hususunda bkz. Yıldırım, Ali Haydar: Adi Ortaklıkta Ortakların Denetleme Hakkı (TBK 631), Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:13, S: 2, 2011, s. 198-200

¹⁶⁷ TBK MADDE 631- *“Yönetim yetkisi olmasa bile, her ortağın, ortaklığın işleyişi hakkında bilgi alma, defter ve kayıtlarını inceleme, bunlardan örnek alma ve mali durumu hakkında özet çıkarma hakkı vardır. Aksine sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür.”*

¹⁶⁸ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 58-59

¹⁶⁹ Pulaşlı, s. 31

¹⁷⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 62

zorundadır¹⁷¹. Ortaklar, denetleme haklarının kullanımını TMK Md. 2 hükmünde belirtilen dürüstlük kuralı çerçevesinde gerçekleştirmek zorundadırlar¹⁷².

Adi ortaklıkta ortaklar denetim hakkını bizzat kullanmalıdır. Ancak bu husus aksi düşünülemez bir kural olarak algılanmamalıdır. Zira ölümün adi ortaklığı sona erdirdiği hallerde mirasçılardan tasfiye aşamasında denetleme hakkını kullanabileceği, kanuni temsilcinin, ortağın denetleme hakkını kullanabileceği gibi durumların mümkün olabileceği savunulmaktadır¹⁷³. Ayrıca, şirket ortakları denetim hakkını kullanırken başka bir uzman veya bilirkişi kullanabileceği kabul edilmektedir¹⁷⁴.

TBK Md. 631/1 hükmünde geçen defterleri inceleme hakkının, adi ortaklığın ticari işletme işletmesi halinde, ortaklığın tüzel kişiliği olmadığından tacir sıfatının her bir ortak nezdinde ayrı ayrı var olması neticesinde, her bir tacir ortağın ayrı ayrı tutmakla mükellef oldukları ticari defterleri kapsamı söz konusu değildir¹⁷⁵. Burada bahsedilen ortaklık yönetici veya yöneticilerinin adi ortaklığa ilişkin tuttuğu defterlerdir.

Denetleme hakkının kapsamını ve mutlak olma özelliğini ifade eden TBK Md. 631 hükmünün ikinci fıkrasında, bu hususun aksine yapılan sözleşmelerin kesin olarak hükümsüz olduklarını ortaya koymuştur. Buna göre, denetleme hakkını kısıtlayan, kullanımını zorlaştıran ve imkânsız hale getiren sözleşme hükümlerinin kesin hükümsüz olduğu belirtilerek, bu hakkın tartışmasız şekilde mutlak bir hak olduğu, kanun koyucu tarafından hükme bağlanmıştır. Diğer yandan, bu hak sınırlandırılmamasına rağmen, tam tersine, ortakların yararına olacak şekilde denetim hakkının genişletilmesine ilişkin hükümler getirilmesi mümkün olacaktır¹⁷⁶.

¹⁷¹ Yıldırım, s. 211

¹⁷² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 62

¹⁷³ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 59

¹⁷⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 63

¹⁷⁵ Şener, Adi Ortaklıklar, s. 358 vd.

¹⁷⁶ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 61

Denetleme hakkının ortak tarafından kullanılmasına, yönetici veya yöneticiler haksız surette engel olursa, ilgili ortak mahkemeye başvurarak, denetleme hakkını kullanma imkânı elde etmek için eda davası açabilecektir. Hatta denetim hakkının kullanılmasının engellenmesi üzerine, haklı sebeple adi ortaklığın feshi yoluna gidilebilmesi duruma göre imkân dâhilinde olacaktır.

2.2.5. Tasfiye Payını İsteme Hakkı

Adi ortaklıkta ortakların bir diğer hakkı, tasfiye payı üstündeki hakkıdır. TBK Md. 642 hükmü uyarınca, adi ortaklığın sona ermesi ve ardından tasfiye edilmesi sonucu arta kalan varlıklar, ortaklara pay edilir¹⁷⁷. Bu kavram, tasfiye bakiyesi olarak adlandırılır¹⁷⁸.

Tasfiye bakiyesinin ortaklara ne şekilde pay edileceği adi ortaklık sözleşmesinde belirtilmişse, o şekilde ortaklara dağıtılacaktır. Ancak sözleşmede bu yönde bir düzenleme bulunmuyorsa, kâr ve zararın ortaklara ne şekilde pay edildiğine ilişkin sözleşmedeki düzenlemelere göre bir taksim gerçekleştirilecektir¹⁷⁹. Ancak bu hususa ilişkin de düzenlenen herhangi bir sözleşme hükmü yoksa o halde her bir ortağa eşit olarak taksim gerçekleştirilecektir¹⁸⁰.

¹⁷⁷ TBK MADDE 642- *“Katılım payı olarak bir şeyin mülkiyetini koyan ortak, ortaklığın sona ermesi üzerine yapılacak tasfiye sonucunda, o şeyi olduğu gibi geri alamaz; ancak koyduğu katılım payına ne değer biçilmişse, o değeri isteyebilir. Bu değer belirlenmemişse, geri alma, o şeyin katılım payı olarak konduğu zamandaki değeri üzerinden yapılır.”*

¹⁷⁸ Pulaşlı, s. 31

¹⁷⁹ TBK MADDE 643- *“Ortaklığın borçları ödendikten ve ortaklardan her birinin ortaklığa verdiği avanslar ile ortaklık için yaptığı giderler ve koymuş olduğu katılım payı geri verildikten sonra bir şey artarsa, bu kazanç, ortaklar arasında paylaşılır. Ortaklığın, borçlar, giderler ve avanslar ödendikten sonra kalan varlığı, ortakların koydukları katılım paylarının geri verilmesine yetmezse, zarar ortaklar arasında paylaşılır.”*

¹⁸⁰ Domaniç, s. 83

2.3. ORTAKLARIN BORÇLARI

2.3.1. Sermaye Koyma Borcu

2.3.1.1. Adi Ortaklıkta Sermaye Koyma Borcu

Adi ortaklıkta her ortak, ortaklığın sözleşmeyle belirlediği müşterek amacın gerçekleştirilmesi çerçevesinde ortaklığa katılım payını yani sermaye payını getirmek yükümlüdür¹⁸¹. Zira ortaklığın amacına ulaşılabilmesi için temelde bu katılım payı değerleri en önemli öğeler olarak bulunmaktadır¹⁸². Bu husus TBK. Md. 621/1 hükmünde ifade edilmiştir. Buna göre, *“Her ortak, para, alacak veya başka bir mal ya da emek olarak, ortaklığa bir katılım payı koymakla yükümlüdür.”* Bu açık hüküm karşısında ortakların, kanunun çizdiği çerçevede belirli bir değeri veya değerleri ortaklığa taahhüt etmeleri ve getirmeleri zorunluluğu, emredici bir hükümdür¹⁸³. İlaveten, ortakların katılım payı getirmesi hususunun adi ortaklığın esaslı bir unsuru olduğu açıklanmıştır. Bunun sonucunda, ortağın katılım payı olarak herhangi bir taahhütte bulunmaması durumunda, adi ortaklık sözleşmesinin varlık kazandığı söylenemez¹⁸⁴. Nihayet, ortaklık ortaklarının taahhüt ettikleri katılım paylarını bir araya getirmesi sonucunda adi ortaklığın ortaklık sermayesi ortaya çıkmaktadır.

Ortakların taahhüt yükümlülüğü, adi ortaklık sözleşmesinin kurulabilmesi için esaslı unsur olmasına rağmen, ortakların sermaye payı taahhütlerini yerine getirip getirmemeleri adi ortaklığın kurulmasını etkilemez¹⁸⁵. Zira adi ortaklık ilişkisinin bir sözleşme ilişkisi olması sonucunda sırf taahhüdün dahi borçlandırıcı işlem olarak işlev göreceği hususu dikkate alındığında, katılım payı taahhüdü fiilen icra edilmese bile adi ortaklık kurulmuş sayılacaktır¹⁸⁶. Dolayısıyla adi ortaklık ilişkisinin kurulması hususu açısından, ortağın taahhüdünü eksik ifası veya tam olarak ifa etmemesi önem arz etmeyecektir.

¹⁸¹ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 27; Pulaşlı, s. 25; Bahtiyar, Mehmet: Ortaklıklar Hukuku, 10. Baskı, İstanbul 2015, s. 33

¹⁸² Barlas, s. 44

¹⁸³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 51

¹⁸⁴ Yongalık, Sermaye, s. 11; Şener, Adi Ortaklık, s. 190

¹⁸⁵ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 28

¹⁸⁶ Barlas, s. 45

TBK Md. 621/2, “Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa katılım payları, ortaklığın amacının gerektirdiği önem ve nitelikte ve birbirine eşit olmak zorundadır.” hükmünü içerir. Buna göre, adi ortaklık sözleşmesinde ortaklar katılım payı taahhütlerini kendi iradeleri doğrultusunda, istedikleri nitelik ve nicelikte belirleyebilirler. Ancak, sözleşmede katılım paylarının niceliği düzenlenmemişse, mezkûr hüküm devreye girmektedir ve böylece eşitlik ilkesi uyarınca ortaklar eşdeğerde katılım paylarını yerine getirmekle yükümlenirler¹⁸⁷. Dolayısıyla böyle bir durumda, adi ortaklığın her bir ortağının katılım payı birbirine eşit ölçüde olacaktır. Kanunun bu hükmünde yer alan eşitlik ilkesi, katılım paylarının yalnızca miktarı yani niceliği bakımından söz konusu olacaktır, zira tür açısından aynı katılım payının ifasının zorunluluğu durumu ortaya çıkmayacaktır¹⁸⁸.

2.3.1.2. Sermaye (Katılım Payı) Olarak Getirilebilecek Değerler

TBK Md. 621/1 hükmünde, “...para, alacak veya başka bir mal ya da emek olarak...” şeklinde ifade edilen, katılım payı olarak getirilebilecek değerler, tahdidi bir sayıma dayanmamaktadır. Mezkûr hükümde belirtilen değerler katılım payı olarak getirilebilecek değerler açısından örnek teşkil etmektedir ve ortaklığın amacına erişilmesi için gereken ve buna katkıda bulunacak her türlü değer sermaye payı olarak taahhüt edilebileceği ortadadır¹⁸⁹. Buna göre, genişletici hüküm olarak TTK Md. 127/1 hükmü kıyasen uygulanarak, bu hükümde belirtilen değerlerin de adi ortaklığa katılım payı olarak getirilmesi mümkün olacaktır¹⁹⁰. Buna göre; para, alacak, kıymetli evrak ve sermaye şirketlerine ait paylar, fikrî mülkiyet hakları, taşınırlar ve her çeşit taşınmaz, taşınır ve taşınmazların faydalanma ve kullanma hakları, kişisel emek, ticari itibar, ticari işletmeler, haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler, devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değer, katılım payı olarak adi ortaklığa konabilir¹⁹¹.

¹⁸⁷ Barlas, s. 49

¹⁸⁸ Doğanay, s. 36

¹⁸⁹ Yavuz/Özen/Acar, s. 1512

¹⁹⁰ Bozkurt, Tamer: Ticaret Hukuku – Özet – Cilt II Şirketler Hukuku, İstanbul 2014, s.35; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 46-47; Karayalçın, s. 135

¹⁹¹ Bkz. TTK MADDE 127/1

Ayrıca ortakların katılım payı olarak olumlu edim taahhüt etmesi zorunlu olmadığı gibi, bir kaçınma(yapmama) edimini de şirkete taahhüt edebilirler¹⁹².

Adi ortaklığa taşınmaz bir malın mülkiyeti sermaye payı olarak getirilebilir. Ancak bu durumda, TMK Md. 706 uyarınca resmi şekil zorunluluğu söz konusu olacaktır. İlgili şekle uymadan yapılan işlemler geçerlilik kazanamayacak ve ilgili ortak, ortaklığa yönelik borcunu ifa etmiş olmayacaktır. Bunun yanında, eğer taşınmazın mülkiyeti değil de kullanım hakkı ortak tarafından adi ortaklığa sermaye payı olarak taahhüt edilecekse, bu durumda resmi şekil şartı aranmaz, şekil serbestisi söz konusu olur¹⁹³. Zira bir eşyanın kullanılması, ortak tarafından sermaye payı olarak getiriliyorsa, kira sözleşmesi hükümleri uygulanır (TBK Md. 299 vd.)¹⁹⁴. Dolayısıyla bu hükümler uyarınca da herhangi bir şekil zarureti ortaya çıkmayacaktır.

Bir taşınır mal da adi ortaklığa sermaye payı olarak getirilebilir. Mevzuatta aksi öngörülmedikçe taşınır malların mülkiyetinin devrinde herhangi bir şekil şartı söz konusu değildir. Bu sebeple kural olarak, taşınır malların hem mülkiyeti hem de kullanım haklarının ortak tarafından adi ortaklığa sermaye payı olarak taahhüt edilmesinde bir şekil şartı söz konusu olmayacaktır. Taşınır malın zilyetliğinin ortakların birlikte zilyetliği şeklinde kurulması bu hususta yeterli ve gerekli görülecektir.

TBK Md. 621/3, *“Bir ortağın katılım payı, bir şeyin kullandırılmasından oluşuyorsa kira sözleşmesindeki; bir şeyin mülkiyetinden oluşuyorsa satış sözleşmesindeki hasara, ayıptan ve zapttan sorumluluğa ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır.”* hükmünü içermektedir. Buna göre, bir malın kullanım hakkı sermaye payı olarak getiriliyorsa, o şey hakkında zapt, hasar ve ayıptan sorumluluk açısından kira sözleşmesi hükümleri; eğer bir malın mülkiyeti sermaye payı olarak getiriliyorsa hasar, zapt ve ayıptan doğan sorumluluk açısından satım sözleşmesi hükümleri kıyasen uygulanacaktır.

¹⁹² Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 29; Yongalık, Sermaye, s. 61

¹⁹³ Barlas, s. 54; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 30

¹⁹⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 47

2.3.1.3. Sermaye Koyma Borcunun Muaccel Olması

Adi ortaklıkta ortakların katılım payı borçlarını ifa zamanı, ortaklarca sözleşmede düzenlenebilir. Bu yönde bir hüküm sözleşmede yer almadığı durumda ise, TBK Md. 90 hükmü ifa zamanını belirleme konusunda dikkate alınır¹⁹⁵. Buna göre, ortakların katılım payı borcu, adi ortaklık sözleşmesinin kurulmasıyla birlikte, şayet ortak sonradan pay iktisap ediyorsa iktisap anında muaccel olacaktır¹⁹⁶.

2.3.1.4. Sermaye Koyma Borcunun İfa Edilmemesi

Adi şirket ortağının sermaye koyma borcunu ifa etmemesi halinde, borcun ifasını ortaklığın yöneticisi talep edecektir. Adi ortaklık ortaklarının katılım payı borçlarını ifa etmemesi halinde uygulanacak müeyyideler konusunda kanuni bir düzenleme mevcut değildir¹⁹⁷. Buna göre, TBK'da borçlunun temerrüdünü düzenleyen hükümlerin bu noktada uygulanabilir¹⁹⁸. Fakat belirtmek gerekir ki, adi ortaklık sözleşmesi iki taraflı borç yükleyen bir sözleşme olmadığından, açıkça karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde uygulanacak TBK Md. 123-126 hükümlerinin adi ortaklık sözleşmelerine uygulanması mümkün değildir¹⁹⁹. Nitekim Yargıtay, adi ortaklık sözleşmesinin karşılıklı borç yükleyen iki taraflı bir sözleşme olmadığından, ödemelik def'inin iddia edilemeyeceğini, ancak ortaklığın feshinin, haklı sebeplerden ötürü talep edilebileceğini belirtmiştir²⁰⁰. TTK Md. 128 vd. hükümlerinde belirtilen temerrüt hakkında ticaret ortaklıkları genel hükümlerinin adi ortaklıklara da uygulanacağı söylenebilir²⁰¹.

Katılım payı borcunda zamanında ve gereği gibi ifayı gerçekleştirilmeyen ortak temerrüde düşecektir. Böyle bir durumda, bu ortak aleyhine bir eda davası açılarak borcunun ifası talep edilebilecektir²⁰². Bu davayı, tüm ortaklar veya

¹⁹⁵ TBK MADDE 90- *"İfa zamanı taraflarca kararlaştırılmadıkça veya hukuki ilişkinin özelliğinden anlaşılmadıkça her borç, doğumu anında muaccel olur."*

¹⁹⁶ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 34

¹⁹⁷ Bahtiyar, s. 33; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 51

¹⁹⁸ Barlas, s. 57

¹⁹⁹ Barlas, s. 58

²⁰⁰ Pulaşlı, s. 25

²⁰¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 52

²⁰² Barlas, s. 57

ortaklık adına ortaklığın yöneticisi açabileceği gibi tek bir ortak dahi açabilecektir²⁰³. Ortakların veya ortakları temsilen ortaklık yöneticisinin açacağı dava ortaklık davası olarak nitelendirilirken, ortağın açacağı dava ise actio pro socio olarak adlandırılır²⁰⁴. Actio pro socio ile davacı ortak, kendisine ifa yapılması hakkını kazanmadığı gibi, davalı ortaktan adi ortaklığa aynen ifada bulunmasını isteyebilir²⁰⁵. Dolayısıyla, davalı ortağın tüm ortaklara karşı edimini ifaya zorlanması söz konusu olacaktır. Actio pro socio kavramının ikincil nitelikte bir dava olup olmadığı hususu öğretilerde tartışmalıdır. Bir görüşe göre bu dava, ancak ortaklık yönetiminin, sermaye payı borcunu ifa etmeyen ortağa karşı dava açmayı ihmal etmesi halinde açılabilir²⁰⁶. Ancak bizim de katıldığımız görüşe göre, actio pro socio, tüm ortakların veya onları temsilen yöneticinin dava açma hakkının yanında bir alternatif nitelik taşımaktadır ve böylece bu davanın açılabilmesi için daha önce yönetici veya tüm ortaklar tarafından dava açılıp sonuç alınamamış olması gibi bir şart söz konusu olamaz²⁰⁷.

Diğer yandan, adi ortaklık sözleşmesinde belirtilmişse, katılım payı borcunu ifa etmeyen ortaktan cezai şart istenebilecektir²⁰⁸. İlave olarak, para borcunu ifa etmeyen ortak aleyhine, temerrüt nedeniyle, temerrüt faizi talep edilebilecektir ve burada 3095 sayılı Kanun faiz bakımından dikkate alınacaktır²⁰⁹.

Sermaye payı borcunu ifa etmeyen ortağa karşı, diğer ortaklar açısından ortaklığın haklı sebeple feshi davası açma hakkı söz konusu olacaktır²¹⁰. Öyle ki bu durum ortaklığın sona erdirilmesi açısından haklı sebep teşkil edecek ve dava yoluyla bu hak kullanılabilir²¹¹.

²⁰³ Barlas, s. 57

²⁰⁴ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 36-37

²⁰⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 51

²⁰⁶ Pulaşlı, s. 26

²⁰⁷ Barlas, s. 57; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 38

²⁰⁸ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 38

²⁰⁹ Şener, Adi Ortaklıklar, s. 217

²¹⁰ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 40

²¹¹ Barlas, s. 58

2.3.2. Zarara Katılma Borcu

TBK Md. 623/1, *“Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa, her ortağın kazanç ve zarardaki payı, katılım payının değerine ve niteliğine bakılmaksızın eşittir.”* hükmünü içermektedir. Buna göre adi ortaklıkta ortakların zarara katılmaları bir zorunluluk olarak düzenlenmiştir. Emredici olan bu hüküm, bu açıdan kârın paylaşılması hususuyla aynı düzlemedir²¹². Eğer adi ortaklık sözleşmesinde zararın nasıl paylaşılacağı hususunda bir düzenleme varsa bu düzenleme uygulanacakken, sözleşmede buna ilişkin bir hüküm olmaması durumunda Kanun hükmü devreye girecektir²¹³. Böyle bir durumda zararın her bir ortağa, sermaye paylarının değerine bakılmaksızın eşit olarak dağıtılması söz konusu olacaktır.

TBK Md. 623/2, *“Sözleşmede ortakların kazanç veya zarara katılım paylarından biri belirlenmişse bu belirleme, diğerindeki payı da ifade eder.”* hükmünü ifade etmektedir. Böylece adi ortaklık sözleşmesi kurulurken ortaklar zararın paylaşılması esasını karara bağlamadıkları gibi bunun tersi şekilde, zararın paylaşılma esasının belirlenip kârın paylaşılma esasının belirlenmediği durumlar söz konusu olabilir. İşte bu ihtimaller üzerine kanun koyucu, kâr ya da zarar paylaşılma esaslarından sadece birinin belirlenip diğerinin karara bağlanmadığı durumlarda, biri hakkında kararlaştırılan paylaşılma esasının, diğeri hakkında da aynen uygulanacağını belirtmiştir. Belirtmek gerekir ki, Kanunun tanıdığı serbestiyet uyarınca kâr ve zararın paylaşılması hususlarında ayrı ayrı kurallar sözleşme ile getirilebilecektir, ancak bu kurallar iç ilişkide geçerli olup, dış ilişkide üçüncü kişiler nezdinde hüküm ifade etmeyecektir²¹⁴.

“Bir ortağın zarara katılmaksızın yalnız kazanca katılacağına ilişkin anlaşma, ancak katılma payı olarak yalnızca emeğini koymuş olan ortak için geçerlidir.” hükmü ile TBK Md. 623/3, yalnızca emeğini getiren ortağa yönelik bir imkân tanımıştır. Buna göre, sermaye payı olarak sadece emeğini getiren ortak, adi ortaklık sözleşmesinde zarardan muaf tutulabilecektir. Dolayısıyla emek

²¹² Domaniç, s. 76

²¹³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 52; Pulaşlı, s. 28

²¹⁴ Pulaşlı, s. 28

kavramından başka bir değeri ortaklığa getirmiş bulunan ortak, zarardan muaf olma imtiyazına asla sahip olamayacak ve buna ilişkin sözleşme hükümleri geçerli olmayacaktır²¹⁵. Şu kadar ki, kâr ve zararın farklı oranlarda taksim edilmesinin dış ilişkilerde geçerli olmadığı hususu gibi, yalnızca emeğini ortaya koymuş şirket ortağının zarardan muaf tutulmuş olması da dış ilişkide üçüncü kişilere karşı bir anlam ifade etmez ve bu ortak, üçüncü kişiye karşı sınırsız ve müteselsilen sorumlu olur²¹⁶. Bunun yanında, bu şekilde bir düzenleme yapılması iç ilişkide anlam ifade edecektir. Dolayısıyla yalnızca emeğini getiren ve zarardan muaf tutulan ortak, şayet alacaklı üçüncü kişiye bir ödemede bulunursa, ödediği tüm miktarı diğer ortaklara rücu etme hakkına sahiptir²¹⁷.

Diğer yandan, bir ortağın veya daha çok ortağın kâra katılmayıp sadece zarara katılacağına veya çok az oranda kâra katılacağına ilişkin yapılan ve ağır dengesizlikler içeren, aslan payı sözleşmesi olarak da nitelendirilen anlaşmalar adi ortaklık sözleşmesi olarak kabul göremeyecektir²¹⁸.

2.3.3. Yönetim Borcu

Adi şirkette yönetim, adi ortaklık sözleşmesinde ortaklar tarafından ortaya konmuş olan müşterek amaca erişilebilmesi için gerekli, kanuni ve sözleşmesel sınırlar içinde olağan ve olağanüstü nitelikte her türlü işlemin gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır²¹⁹. Adi ortaklıkta, yönetim kavramı bir hak olduğu gibi aynı zamanda bir borçtur. TBK Md. 625/1 hükmü uyarınca, adi ortaklıkta yönetim, sözleşme veya ortaklık kararıyla yalnız bir veya birden çok ortağa veyahut üçüncü bir kişiye bırakılmış olmadıkça, tüm ortaklar ortaklığı yönetme hakkına sahip olacaktır. Buna göre, sözleşme ile bir veya daha çok ortak yönetici olarak belirlenebilir. İlaveten, üçüncü bir kişi de yönetici olarak atanabilir.

²¹⁵ Yalman, Taylan, s. 98; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 52

²¹⁶ Bozkurt, s. 36; Pulaşlı, s. 27

²¹⁷ Özenli, s. 65; Bozkurt, s. 36

²¹⁸ Karayalçın, s. 63; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 43

²¹⁹ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 47

Adi ortaklıkta üçüncü kişi, vekil, umumi vekil veya ticari mümessil sıfatıyla ortaklığa yönetici olabilir²²⁰. Olağanüstü işlemler hakkında üçüncü kişi ortak herhangi bir yetkiye sahip değildir. Zira olağanüstü işlemler ancak ortaklık ortaklarının oybirliği ile gerçekleştirilebilecektir.

TBK Md. 625/3, *“Ortaklığa genel yetkili bir temsilci atanması ve ortaklığın olağan dışı işlerinin yürütülmesi için, bütün ortakların oybirliği gereklidir.”* hükmünü havidir. Buna göre, yönetim yetkisi tüm ortaklarda olsun ya da olmasın, adi şirketin olağanüstü işlerinin gerçekleştirilebilmesi için şirket ortaklarının oybirliği gerekmektedir²²¹. Yine aynı fıkra hükmüne göre, gecikmesinde sakınca olan hallerde, yönetici olan ortaklardan her biri bu konuda işlemleri gerçekleştirmeye yetkilidir.

2.3.4. Rekabet Etmeme Borcu

TBK Md. 626 hükmüne göre, adi şirket ortakları kendi yararlarına veya üçüncü kişilerin yararına, adi ortaklığın müşterek amacını engeller ve zarar verir nitelikte işleri yapamazlar²²². Rekabet yasağı, temelde adi şirketin unsurlarından affectio societatis yani müşterek amaç uğruna birlikte çaba unsuruna dayanmaktadır²²³. Zira adi ortaklıkta amaç, ortakların birbirine rakip olması yani rekabet etmesi değil, belirledikleri müşterek amaç uğruna güç birliği yaparak kazanç elde etmek için emek ve sermayelerini bir arada birleştirmektir²²⁴. Kanunun açık hükmü uyarınca, yönetici olsun olmasın adi şirketin tüm ortakları için rekabet yasağı muteberdir. Şahıs şirketlerinden farklı olarak sermaye şirketlerinde yönetici perdede rekabet yasağı söz konusu olmasına rağmen, adi ortaklıkta tüm ortaklar için rekabet yasağı vardır²²⁵.

Adi ortaklıkta, mutlak denetim hakkı çerçevesinde ortakların, yönetim hakkı çerçevesinde de yönetici ortakların adi ortaklık hakkında oldukça önemli ve

²²⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 56; Bozkurt, s. 37

²²¹ Domaniç, s. 76

²²² TBK MADDE 626- *“Ortaklar, kendilerinin veya üçüncü kişilerin menfaatine olarak, ortaklığın amacını engelleyici veya zarar verici işleri yapamazlar.”*

²²³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 63; Öçal, Akar: Adi Şirketlerde Rekabet Yasağı, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, 1981, S. 2, s. 431

²²⁴ Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan, Şirketler Hukuku, 9. Baskı, Bursa, 2013, s. 35

²²⁵ Bozkurt, s. 42

geniş bilgiler edinebilmesi karşısında, ortaklığın ticari sırlarını ortaklık zararına kötüye kullanmalarını engellemek için rekabet yükümlülüğü hükmü getirilmiştir²²⁶.

Rekabet yasağını düzenleyen TBK Md. 626 hükmü uyarınca, emredici bir nitelik taşımamaktadır²²⁷. Bu sebeple, adi ortaklıkta rekabet yasağı, adi ortaklık sözleşmesiyle veya ortaklık kararıyla sınırlandırılabilir veya genişletilebilir²²⁸. Rekabet yasağının aşırı ölçüde genişletilmesi ticaret serbestisini sona erdireceğinden, TMK Md. 23/2 hükmüne aykırılık oluşturur²²⁹. Öte yandan, rekabet yasağının, adi ortaklığın müşterek amacına ulaşılmasına zarar verecek biçimde sınırlandırılması da yerinde olmayacaktır²³⁰.

Ortaklar açısından rekabet etmeme yükümü ortaklık sıfatının kazanılmasıyla başlar. Rekabet etmeme borcunun sona ermesi ise bu duruma ortaklarca tahammül edilmesi ve ortaklığın sona ermesi hallerinde gerçekleşecektir²³¹.

Kanunda, adi ortaklık ortaklarının rekabet etmeme borcuna aykırı davranışlarda bulunması durumunda uygulanacak müeyyideler gösterilmemiştir. Bu durumda, kolektif ortaklığa ilişkin hükümlerden yararlanılabileceği hususu öğretide savunulan bir görüş olarak yer almaktadır²³². Bizim de katıldığımız bu görüşe göre, kişi ortaklıkları ve yine adi ortaklığın niteliğine uygun düşmesi sebebiyle, kolektif ortaklığa ilişkin TTK Md. 230²³³-231²³⁴ hükümleri burada kıyasen

²²⁶ Tekil, s. 67; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 54

²²⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 63

²²⁸ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 54; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 63

²²⁹ Şener, Adi Ortaklık, s. 349

²³⁰ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 54

²³¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 63

²³² Bozkurt, s. 42; Şener, Adi Ortaklık, s. 351

²³³ TTK MADDE 230- (1) *“Bir ortak, ortağı olduğu şirketin yaptığı ticari işler türünden bir işi, diğer ortakların izni olmaksızın kendi veya başkası hesabına yapamayacağı gibi aynı tür ticari işlerle uğraşan bir şirkete sorumluluğu sınırlandırılmamış ortak olarak giremez.*

(2) Yeni kurulan bir şirkete giren ortağın, daha önce kurulmuş diğer bir şirketin de sorumluluğu sınırlandırılmamış ortaklarından olduğunu diğer ortaklar bildikleri hâlde önceki şirketten ilişğinin kesilmesini aralarında açıkça kararlaştırmamışlarsa, bu durumu kabul ettikleri varsayılır.”

uygulama alanı bulacaktır²³⁵. Buna göre, adi şirket ortağının TTK Md. 230 hükmüne aykırı davranışlarda bulunması sonucunda, ortaklar tazminat isteyebilir veya tazminat yerine bu ortağın kendi adına yaptığı işleri ortaklık adına yapılmış sayma, üçüncü kişilerin hesabına yapmış olduğu işlerden doğan menfaatlerin adi ortaklığa bırakılmasını isteme yönünde hakları bulunacaktır. Bu sayılan hak taleplerinden birine, ihlali gerçekleştiren ortak dışındaki ortaklar çoğunluk esasıyla karar vereceklerdir.

TTK Md. 231/3 hükmü uyarınca, yukarıda açıklanan hakları kullanmaya yetkili ortakların, haklı sebeple adi ortaklığın feshini talep etme hakkını mahkeme önünde ileri sürmesine engel teşkil etmeyecektir²³⁶.

2.3.5. Özen Borcu

Adi ortaklıkta ortakların özen borcu, TBK Md. 628, *“Her ortak, ortaklık işlerinde kendi işlerinde olduğu ölçüde çaba ve özen göstermekle yükümlüdür. Her ortak, diğerlerine karşı, kendi kusuruyla verdiği zararları, başka işlerde ortaklığa sağladığı menfaatlerle mahsup ettirme hakkı olmaksızın gidermekle yükümlüdür. Ortaklık işlerini ücret karşılığı yürüten ortak, vekâlet hükümlerine göre sorumlu olur.”* hükmüyle açıklanmıştır. Buna göre özen yükümü, özden yönetim ilkesi adi ortaklıkta geçerli olduğundan, Kanun tarafından hem ortakların hem de yöneticilerin bir borcu olarak düzenlenmiştir²³⁷. Bu sebeple, yönetici kişiler ortaklığın yönetim işleri çerçevesinde, şirket ortakları da

²³⁴ TTK MADDE 231- (1) *“Bir ortak 230 uncu maddeye aykırı hareket ederse, şirket, bu ortaktan tazminat istemekte veya tazminat yerine bu ortağın kendi adına yaptığı işleri şirket adına yapılmış saymakta, üçüncü kişilerin hesabına yapmış olduğu işlerden doğan menfaatlerin şirkete bırakılmasını istemekte serbesttir.*

(2) Bu seçeneklerden birine diğer ortaklar çoğunlukla karar verir. Bu hak, bir işlemin yapıldığının veya ortağın diğer bir şirkete girdiğinin öğrenildiği tarihten başlayarak üç ay ve her hâlde işlemin yapıldığı tarihten itibaren bir yıl sonra zamanaşımına uğrar.

(3) Yukarıdaki hükümler, hakları ihlal edilen ortakların, şirketin feshini istemek haklarını etkilemez.”

²³⁵ Şener, Adi Ortaklık, s. 351

²³⁶ Tekil, s. 68; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 63; Domaniç, Şirketler, s. 77; Bozkurt, s. 42

²³⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 58; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 50

ortaklığın müşterek amacı çevresinde sözleşmesel yükümlülüklerini ifa etmeleri dâhilinde TBK Md. 628 uyarınca özen göstermek zorundadır²³⁸.

Özen borcunun derecesi, yöneticinin ücret alıp almamasına göre değişecektir. Zira ücret almayan bir yönetici ile adi ortaklık ortaklarının göstereceği özen yükümlülüğünün derecesi, ancak kendi işlerinde göstereceği ihtimamla aynı seviyededir²³⁹. Bu durum TBK Md. 628/1 hükmünün açık sonucudur. Buna göre *“kendi işlerinde olduğu ölçüde çaba ve özen göstermekle”* ifadesiyle subjektif bir özen ölçüsünün ücret almayan yönetici açısından, Kanun tarafından belirlendiği ortaya çıkmaktadır²⁴⁰. Dolayısıyla, yönetici kendi işine göstereceği özenden daha fazlasını göstermekle yükümlü olmayacaktır. Bunun sonucu olarak, adi ortaklık yöneticisi sorumluluktan, ağır kusur durumu haricinde hafif veya orta kusurlu olduğu durumlarda kurtulabilecektir²⁴¹.

Adi ortaklık yöneticisinin, görevini ifa ederken ücret alıyor olması durumunda ise TBK Md. 628/3 hükmü uyarınca vekâlet hükümlerine göre objektif nitelikte sorumluluğa sahip olacaktır²⁴². Dolayısıyla TBK Md. 506 hükmünü dikkate almak gerekecektir²⁴³. Buna göre ücret alan bir adi ortaklık yöneticisinin özen borcunun derecesi belirlenirken, benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranış esas alınacaktır. Ücret almayan yöneticiden farklı olarak, ücret alan yönetici, kendi işinde gösterdiği özen seviyesini değil, basiretli bir vekilin göstermesi gereken özen seviyesini ortaya koymak durumundadır.

²³⁸ Yarg. 13. HD., 1993/9907 E., 1994/503 K., 25.01.1994 T., www.hukukturk.com, E.T: 10.02.2019

²³⁹ Yarg. 13. HD., 1986/6120 E., 1987/133 K., 20.01.1987 T., www.hukukturk.com, E.T: 12.02.2019

²⁴⁰ Pulaşlı, s. 29; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 50

²⁴¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 59

²⁴² Pulaşlı, s. 29

²⁴³ TBK MADDE 506- *“Vekil, vekâlet borcunu bizzat ifa etmekle yükümlüdür. Ancak vekile yetki verildiği veya durumun zorunlu ya da teamülün mümkün kıldığı hâllerde vekil, işi başkasına yaptırabilir.*

Vekil üstlendiği iş ve hizmetleri, vekâlet verenin haklı menfaatlerini gözeterek, sadakat ve özenle yürütmekle yükümlüdür.

Vekilin özen borcundan doğan sorumluluğunun belirlenmesinde, benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranış esas alınır.”

Adi Şirket ortak veya yöneticisinin zen gösterme borcunu ihlal etmesi durumunda, diğer gerekli Şartların da oluşması durumunda tazminat sorumluluğu gündeme gelecektir. Kanun, adi ortaklıkta her ortağın, diğerlerine karşı, kendi kusuruyla verdiği zararları, başka işlerde ortaklığa sağladığı menfaatlerle mahsup ettirme hakkı olmaksızın gidermekle yükümlü olduğunu ifade etmiŐtir.

zen borcunun ihlli neticesinde ortaya çıkan ortaklık zararı, bir ortaklık davasıyla istenebilecektir, ancak bu hususun ortaklıkça yerine getirilmemesi halinde ortaklardan herhangi biri ortak davası yoluyla yani *actio pro socio* Şeklinde zararın tazminini talep edebilecektir²⁴⁴.

²⁴⁴ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 51-52

3.ADİ ORTAKLIKTA YÖNETİM

3.1. ADİ ORTAKLIKTA YÖNETİM KAVRAMI

Adi ortaklık, bir şahıs ortaklığı olup tüzel kişiliği bulunmayan ve bu sebeple sermaye şirketlerinin aksine organ bazında bir yönetime sahip olmayan bir ortaklık türüdür²⁴⁵. Bunun neticesinde adi ortaklıkta, özden yönetim ilkesi gereğince tüm ortakların yönetici olma durumu veya yönetici olarak ortak veya ortakların seçilmesi veyahut dışarıdan bir üçüncü kişinin ortaklığa yönetici olarak atanması gündeme gelmektedir.

Adi ortaklıkta yönetim kavramı, geniş anlamda ve dar anlamda yönetim olmak üzere iki ayrı düzlemde incelenmektedir. Geniş anlamda adi ortaklığın yönetimi ile anlaşılması gereken, adi ortaklığın iç faaliyeti sonucunda ortaya çıkan neticelerin ortaklar arasındaki ilişkiyi aşarak dışarıya yansması hususudur. Adi ortaklıkta iç ilişki, adi ortaklık sözleşmesi çerçevesinde müşterek amacın gerçekleştirilmesi için iç ilişkide alınan kararları ve diğer işlemleri ifade etmektedir²⁴⁶. Niteliği gereği bu işlemler bu haliyle dış dünyaya karşı kendi başına etkiye bulunamayacaktır. Adi ortaklığın iç ilişkisinde alınan kararların, dışarıda varlık bulabilmesi ise bu kararların icra edilmesiyle mümkün olacaktır. Kararların dış dünyada icrası elbette temsili de gerektirmektedir²⁴⁷.

Temsil konusu TBK hükümlerinden 625. maddede ifade edilmemiş, ancak 637.²⁴⁸ ve 638.²⁴⁹ maddelerinde düzenlenmiştir. Belirtmek gerekir ki, adi

²⁴⁵ Bozkurt, s. 36

²⁴⁶ Şener, Adi Ortaklık, s. 289; Pulaşlı, s. 32

²⁴⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 55; Pulaşlı, s. 32

²⁴⁸ TBK MADDE 637- *“Kendi adına ve ortaklık hesabına bir üçüncü kişi ile işlemde bulunan ortak, bu kişiye karşı bizzat kendisi alacaklı ve borçlu olur.*

Ortaklardan biri, ortaklık veya bütün ortaklar adına bir üçüncü kişi ile işlem yaparsa, diğer ortaklar ancak temsile ilişkin hükümler uyarınca, bu kişinin alacaklısı veya borçlusudur.

Kendisine yönetim görevi verilen ortağın, ortaklığı veya bütün ortakları üçüncü kişilere karşı temsil etme yetkisi var sayılır. Ancak, temsil yetkisine sahip yönetici ortağın yapacağı önemli tasarruf işlemlerine ilişkin yetkinin, bütün ortakların oybirliğiyle verilmiş olması ve yetki belgesinde bu hususun açıkça belirtilmiş olması şarttır.”

ortaklığın yönetimi ile temsili birbirinden hukuki olarak bağımsız olmalarına rağmen, birbirlerine bağlıdır²⁵⁰. Zira yukarıda belirtildiği üzere, temsil kavramı TBK Md. 637 hükmünde düzenlenmesinin yanında, *“Kendisine yönetim görevi verilen ortağın, ortaklığı veya bütün ortakları üçüncü kişilere karşı temsil etme yetkisi var sayılır.”* ifadesi TBK Md. 637/3 hükmünde yer alarak, temsil ile yönetim kavramları arasındaki hukuki bağ ortaya konmuş bulunmaktadır. Belirtmek gerekir ki kanun koyucu, yönetim ile temsili farklı hükümlerde (TBK Md. 625 ile Md. 637) ele alarak iki farklı pencereden durumu kategorize etmiş ve iç ilişki çerçevesindeki yönetim ile dış ilişki çerçevesindeki temsil kurumlarını ayrı ayrı ele almıştır.

Adi şirkette yönetim kavramı, ortaklar tarafından ortaya konmuş bulunan müşterek amacın gerçekleştirilmesi için gerekli, kanuni ve sözleşmesel çerçeve içinde olağan ve olağanüstü nitelikte her türlü işlemin gerçekleştirilmesi olarak ifade edilebilir²⁵¹. Bu çerçevede, kiralama, kiraya verme, iş ve satış sözleşmelerinin akdedilmesi, üretim, alım ve pazarlama faaliyetlerinin düzenlenmesi, muhasebe ve personel işlerinin gerçekleştirilmesi, hesap ve defter tutulması, dava açma gibi iş ve işlemler yönetim kapsamında değerlendirilecektir²⁵²

Dış ilişkilerin aksine adi ortaklıkta iç ilişkileri düzenleyen hükümler sözleşme hürriyeti çerçevesinde ortakların düzenleme alanına serbestiyet getirmiş, emredici değil tersine, ortakların hüküm getirmemesi durumunda tamamlayıcı nitelikte işlev görmektedir²⁵³. Bunun neticesinde, adi şirket ortakları, ortaklığın iç

²⁴⁹ TBK MADDE 638- *“Ortaklık için edinilen veya ortaklığa devredilen şeyler, alacaklar ve aynı haklar, ortaklık sözleşmesi çerçevesinde elbirliği hâlinde bütün ortaklara ait olur.”*

“Ortaklık sözleşmesinde aksine bir hüküm bulunmadıkça, bir ortağın alacaklıları, haklarını ancak o ortağın tasfiyedeki payı üzerinde kullanabilirler.

Ortaklar, birlikte veya bir temsilci aracılığı ile, bir üçüncü kişiye karşı, ortaklık ilişkisi çerçevesinde üstlendikleri borçlardan, aksi kararlaştırılmamışsa müteselsilen sorumlu olurlar.”

²⁵⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 55

²⁵¹ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 47

²⁵² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 54

²⁵³ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 47; Bahtiyar, s. 31

işleyişini, yönetimini kendi iradeleri doğrultusunda düzenleyebilirler. Bu husus, şüphesiz adi ortaklık sözleşmesiyle veya daha sonra ortakların alacağı bir ortaklık kararıyla gerçekleştirilebilecektir. Şunu ifade etmek gerekir ki, adi ortaklıkta iç ilişkileri düzenleyen hükümlerin tamamı, şirket ortaklarının serbest surette tasarrufuna bırakılmamıştır. Adi şirketin tüm ortaklarının kazancı paylaşma yükümlülüğü, şirket yöneticisinin yılda en az bir defa hesap verme ve kâr paylarını dağıtma yükümlülüğü, ortakların denetim hakkının mutlak oluşu hususları Kanun tarafından, ortakların serbestçe düzenleme sahasına bırakılmayan ve emredici bir şekilde düzenlenen hükümlerden bazılarıdır.

3.2. YÖNETİM YETKİSİNİN KAZANILMASI VE KULLANILMASI

3.2.1. Yönetim Yetkisinin Kazanılması

Adi ortaklıkta, ortakların yönetim hak ve yetkisini nasıl elde ettiği hususu TBK Md. 625 hükmüyle düzenlenmiştir. Bu hükümde, *“Yönetim, sözleşme veya kararla yalnızca bir veya birden çok ortağa ya da üçüncü bir kişiye bırakılmış olmadıkça, bütün ortaklar ortaklığı yönetme hakkına sahiptir.”* ifadesi bulunmaktadır. Bu düzenleme uyarınca, yönetim yetkisi üç farklı yoldan kazanılabilir.

İlk olarak, adi ortaklıkta yönetim yetkisinin hangi ortağa veya ortaklara veyahut da üçüncü bir kişiye verileceği adi ortaklık sözleşmesiyle ortaya konabilir. Adi ortaklığın esaslı unsurlarından olan sözleşme unsurunda bu husus ortakların serbestçe tasarruf etmeleri sonucunda belirledikleri kişi üzerinde kararlaştırılır ve bu kişi, yönetim yetkisini haiz olur.

Adi şirkette yönetim yetkisinin sözleşme ile bir ortağa veya bir üçüncü kişiye verilme hali dışında, bu yetkinin ortaklık kararıyla da verilmesi mümkündür.

Şayet, ne ortaklık kararı ne de adi ortaklık sözleşmesiyle herhangi bir ortağa veya üçüncü kişiye yönetim yetkisi tanınmamışsa, o halde kanun devreye girecektir. Yani bu ihtimalde yönetim yetkisinin kanunen kazanılması söz konusudur²⁵⁴. TBK Md. 625/1 hükmüne göre, yönetim yetkisi sözleşme veya ortaklık kararıyla bir kişiye bırakılmamışsa, tüm ortaklar kanunen ortaklığı

²⁵⁴ Bozkurt, s. 37

yönetme hakkını haiz olacaktır. Bu çerçevede yönetim, tüm ortaklar açısından bir hak olduğu gibi aynı zamanda bir yükümlülüktür²⁵⁵.

Tüm ortakların kanunen adi ortaklığı yönetme yetkisine sahip olması, özden yönetim veya doğuştan idarecilik kavramıyla ifade edilmektedir²⁵⁶. Buna göre ortaklar ne sözleşmeyle ne de kararlarla bir düzenlemede bulunmamalarına rağmen, doğuştan bir yetki ortaklar nezdinde sırf ortak sıfatı ve ortaklık ilişkisi nedeniyle doğmaktadır²⁵⁷.

Adi ortaklık sözleşmesiyle veya ortaklık kararıyla yönetim yetkisi ortak veya ortaklardan biri yerine üçüncü bir kişiye de bırakılabilir²⁵⁸. Adi şirkette üçüncü kişi, vekil, umumi vekil veya ticari mümessil sıfatıyla şirkete yönetici olabilir²⁵⁹. Belirtmek gerekir ki, adi ortaklıkta üçüncü kişilere ancak dar anlamda yönetim yetkisi devredilebilir²⁶⁰. Zira TBK Md. 625/3 hükmü uyarınca ortaklığın olağan işlerinin dışında kalan işlerinin yürütülmesi için, bütün ortakların oybirliği gereklidir. Kanunun bu hükmü karşısında ortakların bu haktan vazgeçemeyeceği anlaşılmakta olup, yine bu hükmün aksine karar alınmasına veya sözleşme yapılmasına imkân yoktur.

3.2.2. Yönetim Yetkisinin Kullanılması

Adi ortaklıkta TBK Md. 625/2 hükmü çerçevesinde, yönetim yetkisinin bireysel yani tek başına kullanılması imkânı söz konusu olacaktır. Zira Kanun hükmüne göre, ortaklık yönetimi ortaklardan birkaçı veya ortakların tümü tarafından yönetilmekte ise, her bir yönetici ortak diğerinin katılımına ihtiyaç duymaksızın yani diğer yönetici kişiden bağımsız olarak işlem yapmaya yetkilidir²⁶¹. Yönetim yetkisinin münferit olarak kullanılmasını sağlayan Kanun, yönetim yetkisinin hangi hukuki işlemle tanınmış olduğu ile ilgilenmez. Zira yönetim yetkisinin sözleşmeyle veya kanunen iktisap edilmiş olması tek başına yönetim ilkesini

²⁵⁵ Pulaşlı, s. 31

²⁵⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 56

²⁵⁷ Şener, Adi Ortaklık, s. 291

²⁵⁸ Yalman/Taylan, s. 106

²⁵⁹ Bozkurt, s. 37

²⁶⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 56

²⁶¹ Bahtiyar, s. 36

etkileyen bir durum değildir. Bireysel yönetim yetkisinin Kanun tarafından tanınmasında, ortaklığın yönetiminin akılcı ve hızlı bir biçimde gerçekleştirilerek ortaklığın menfaatinin daha iyi bir şekilde sağlanması amaçlanmıştır²⁶².

Belirtmek gerekir ki, tek başına yönetim ilkesi, Kanunun aksi kararlaştırılmayacak düzenlemelerinden değildir. Bu çerçevede, tek başına yönetim yerine, birlikte yönetim ilkesi adi şirket ortaklarınca kabul edilebilir²⁶³. Buna göre, birlikte yönetimde, adi şirket yöneticileri, yönetim işlemlerini münferiden gerçekleştiremeyecekler, ancak yönetici kişilerin beraberce işlemi gerçekleştirmeleri karşısında, ilgili işlem geçerlik kazanabilecektir. Bu ilke, ortaklık yöneticilerinin beraber hareket etmelerini şart koştuğundan, tek başına yönetim ilkesiyle Kanunun amaçladığı hususlar zora girecektir. Zira akılcı ve hızlı bir yönetimin sağlanabilmesi amacıyla münferiden yönetim yetkisinin kural olarak kabul edilmesi karşısında, ortak hareket etmeyi gerektiren birlikte yönetim ilkesi, hız ve akılcılık gayelerini gerçekleştirmede diğerine nazaran daha çok zorlanacaktır. Her ne kadar birlikte yönetim ilkesi hızlı ve basit şekilde karar almayı zorlaştıracak olsa da, daha güvenli karakteriyle, güveni hızdan daha çok ön plana koyan ortaklıklar açısından tercih sebebi olma potansiyeline sahiptir.

Tek başına yönetim ilkesi Kanunun mutlak olarak öngördüğü bir kural değildir²⁶⁴. TBK Md. 625/2, “...ancak ortaklığı yönetmeye yetkili olan her ortak, tamamlanmasından önce işleme itiraz etmek suretiyle, bu işlemin yapılmasını engelleyebilir.” hükmüyle yönetici ortakların itiraz hakkını ifade etmektedir. Diğer yandan, TBK Md. 625/3, “Ortaklığa genel yetkili bir temsilci atanması ve ortaklığın olağan dışı işlerinin yürütülmesi için, bütün ortakların oybirliği gereklidir.” hükmüyle olağanüstü işlemlerde aradığı koşulu belirtmiştir. Buna göre münferiden yönetim ilkesinin iki istisnası yukarıda belirtilen hükümlerde ifade edilmiş olan, itiraz hakkı ve olağanüstü işlemlerdir.

²⁶² Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 48-49

²⁶³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 56

²⁶⁴ Bozkurt, s. 37

Yönetim hakkının ayrılmaz parçası olan itiraz hakkı, adi ortaklıkta yönetim yetkisini elinde bulunduran her bir ortağın, tamamlanmasından önce ilgili işleme itiraz etmek suretiyle, mezkûr işlemin gerçekleştirilmesini önleme imkânını belirtmektedir²⁶⁵. TBK Md. 625/2 hükmü çerçevesinde, ortaklık yöneticilerinin işlerine itiraz hakkı sadece, ortaklığı yönetme hakkı tanınmış olan diğer ortak veya ortaklara tanınmıştır. İlgili hükümde, “...*tamamlanmasından önce işleme itiraz etmek suretiyle...*” ifadesiyle, yönetici ortakların itiraz hakkı, ilgili işlemin tamamlanmasından önce, yani üçüncü kişiyle hukuki ilişki kurulmasının öncesinde, eş deyişle dış ilişki çerçevesine geçilmeden, temsil söz konusu olmadan kullanılmalıdır²⁶⁶. Bununla birlikte, şayet itiraz hakkı yönetici ortak tarafından kullanılırsa, üzerine itirazda bulunulan işlemi icra edilebilmesi için TTK Md. 221/1²⁶⁷ hükmü uyarınca yönetim yetkisine sahip diğer ortakların çoğunluk sayıda kararı aranacaktır²⁶⁸.

Kanun, yönetici ortak itiraz hakkını kullanırken takip edilmesi gereken herhangi bir şekil zorunluluğu getirmemiştir. Diğer yandan, yönetim yetkisini haiz ortak tarafından itiraz hakkının kullanılması, her bir yönetim işlemine ayrı ayrı itiraz etmek şeklinde olabileceği gibi, belirli bir işlem grubuna en baştan itirazda bulunmak suretiyle yani kategorik şekilde de mümkün olabilir.

Yönetici ortağın itiraz hakkını haksız bir surette kullanması durumunda, eşdeğer ifadeyle haksız itirazın söz konusu olması durumunda dahi itiraz etkisini gösterir ve işlemin yürütülmesini engeller²⁶⁹. İlaveten, itiraz hukuka aykırı ise, örneğin hukuki bir yükümlülüğün ifa edilmemesine yönelik ise bu tür itirazlar dikkate alınmaz²⁷⁰.

²⁶⁵ Pulaşlı, s. 31

²⁶⁶ Karayalçın, s.142

²⁶⁷ TTK MADDE 221- “(1) *Şirket işlerinin yönetimi, ortakların tümüne veya birkaçına verilmiş ise, bunların her biri yalnız başına yönetim hak ve görevini haizdir. Bununla beraber, şirketi yönetmekle yükümlü olan ortaklardan bazıları, yapılacak bir işin, şirketin menfaatlerine uygun olmadığını ileri sürerlerse, yönetim hak ve görevini haiz diğer ortaklar, çoğunluk kararıyla o işi yapabilirler.*”

²⁶⁸ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 49

²⁶⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 60

²⁷⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 60

3.3. YÖNETİM YETKİSİNİN KAPSAMI: OLAĞAN VE OLAĞANÜSTÜ İŞLER

Adi ortaklık yöneticilerinin, ortaklığın olağan işlerini gerçekleştirirken diğer yönetici ortakların itirazıyla karşılaşmaları durumunda o işlemi gerçekleştiremeyecekleri yukarıda belirtilmişti. Ortaklık yöneticilerinin tek başına idare yetkisini sınırlayan ikinci istisna ise, olağanüstü işlemlerdir.

Adi şirketin geniş anlamda yönetiminin olağan işlemlerin yanında olağanüstü işlemleri de ifade etmektedir²⁷¹. Olağanüstü işlemler kavramı, TBK Md. 625/3 hükmünde belirtilmiştir. Bununla birlikte Kanunun bu hükmünde olağanüstü işlemlerin neler olduğuna veya tanımına ilişkin bir düzenleme getirilmediği gibi, örnek verilerek bir çerçeve oluşturulması tutumu da ortaya konulmamıştır²⁷². Adi ortaklıkta, olağan ve olağanüstü işlemler ayrımında net bir kanuni düzenleme olmadığından, bu husus öğretide farklı görüşlerin doğmasına neden olmuştur.

Adi ortaklıkta, olağan ve olağanüstü işlemlerin ayrımının yapılmasında ayrı ölçütler söz konusu olmuştur. Bu ölçütlerden ilki, TBK Md. 630/1²⁷³ hükmü uyarınca TBK Md. 504/3 hükmünün uygulanmasıdır²⁷⁴. TBK Md. 630/1 hükmüne göre, ortaklar arasında aksine bir düzenleme olmadıkça, adi ortaklık yöneticileri ile ortaklar arasındaki ilişkilere vekâlet sözleşmesi hükümlerinin uygulanacağı ortaya konulmuştur. TBK Md. 504/3 hükmü, *“Vekil, özel olarak yetkili kılınmadıkça dava açamaz, sulh olamaz, hakeme başvuramaz, iflas, iflasın ertelenmesi ve konkordato talep edemez, kambiyo taahhüdünde bulunamaz, bağışlama yapamaz, kefil olamaz, taşınmazı devredemez ve bir hak ile sınırlandıramaz.”* ifadesini havidir. Böylece bu görüş, bu hükümde belirtilen özel yetki gerektiren işlerin, adi ortaklık yönetimi açısından olağanüstü iş niteliğinde olduğunu savunmaktadır²⁷⁵. Buna göre, kambiyo taahhüdünde

²⁷¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 54

²⁷² Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 49; Özenli, s. 90

²⁷³ TBK MADDE 630- *“Kanunun bu bölümünde veya ortaklık sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadıkça, yönetici ortaklar ile diğer ortaklar arasındaki ilişkiler, vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümlere tabidir.”*

²⁷⁴ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 50

²⁷⁵ Yarg. 11. HD., 1979/4583 E., 1979/5217 K., 14.11.1979 T., www.hukukturk.com, E.T.: 04.03.2018

bulunmak, dava açmak, sulh olmak, tahkime başvurmak gibi işlemler adi ortaklık açısından olağanüstü işlem sayılacaktır.

Diğer yandan, kolektif şirketleri düzenleyen hükümlerden yönetimin kapsamı başlıklı TTK Md. 223 hükmünün, adi ortaklıkta olağan ve olağanüstü iş ayrımını belirlemede esas ve ölçüt alınmasını savunan ikinci bir görüş bulunmaktadır²⁷⁶. TTK Md. 223, *“Şirketin yönetimi kapsamındaki hususlar, şirketin amacını ve konusunu elde etmek için yapılması gereken olağan işlem ve işler ile sınırlıdır. Şirketi yönetenler, şirket menfaatine uygun gördükleri işlerde, olağan işlem ve işlerle sınırlı olmak şartıyla, sulh, feragat ve kabul ile tahkime de yetkilidirler. Şu kadar ki, bağışta bulunmak, kefil olmak, üçüncü kişi lehine garanti vermek, ticari mümessil tayin etmek ve şirket konusuna girmiyorsa taşınmazları satmak, satın almak, teminat göstermek, şirketin özüne ilişkin üretim araçlarını elden çıkarmak, rehnetmek veya ticari işletme rehni kurmak gibi olağan iş ve işlemler dışında kalan hususlarda ortakların oybirliği şarttır.”* hükmünü havidir. Buna göre, sulh, kabul ve hakeme başvurmak olağan çerçevede işler olarak kabul edilmiştir. Diğer yandan kambiyo taahhüdünde bulunmak da olağan iş olarak gösterilmiştir. Bilhassa belirtilen bu hükümler, TTK ile TBK’yı esas alan iki ayrı görüşün arasındaki temel farklardan biridir. TTK Md. 223 hükmünü esas alan görüşe göre, ticaret hayatının gayet olağan bir faaliyeti olan kambiyo taahhüdünde bulunmak, adi ortaklığın işleyişini kolaylaştırması açısından yetki bazında da olağan bir işlem kabul edilmelidir²⁷⁷.

Öte yandan, TBK Md. 504/3 ve TTK Md. 223 hükümlerine bağlı olmaksızın, duran varlıklara ilişkin işlemlerin olağanüstü, bunun dışında kalan işlerin ise günlük ve olağan kabul edilmesini savunan bir başka görüş de mevcuttur. Buna göre, bu ölçünün kapsamına girmeyen sulh, feragat, kabul, bağışlama ve hakeme başvurma gibi işlemler olağanüstü kabul edilmeli ve yöneticiler ile ortaklar arasındaki ilişkinin TBK Md. 630/1 düzenlemesince vekâlet hükümlerine

²⁷⁶ Tekil, s. 65; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 50; Domaniç, TTK, 401; Yalman/Taylan, s. 106-107

²⁷⁷ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 50; Bahtiyar, s. 37

bağlanması karşısında olağanüstü işlemlerin belirlenmesinde TBK Md. 504/3 hükmü de dikkate alınmalıdır²⁷⁸.

Nihayet, kolektif şirketlere ilişkin TTK 223 hükmünün, bizim de katıldığımız görüş uyarınca, adi ortaklıkta olağan ve olağanüstü iş ayrımında esas alınması daha yararlı ve kullanışlı olacaktır. Zira dava açmak, kambiyo taahhüdünde bulunmak ve şirketin faaliyet konusuna girdiği ölçüde taşınmaz almak-satmak, teminat göstermek, ticari işletme rehni kurmak gibi işlemlerin olağan işlem sayılması ticari düzlemde işleri hızlandırıp kolaylaştıracaktır. Bu sebeple, adi ortaklığın faaliyetini zorlaştırmamak için, bu görüşün uygulanması adi ortaklığın müşterek amacını gerçekleştirmesine daha çok katkıda bulunacaktır.

Adi ortaklıkta olağanüstü işlerin ortakların oybirliğiyle kararlaştırılması gerektiğine ilişkin istisnai bir durum TBK Md. 625/3 hükmünde belirtilmiştir. Buna göre, gecikmesinde sakınca olan hâllerde, olağanüstü işlerin yapılmasında yönetici ortaklardan her biri yetkili olacaktır²⁷⁹. Dolayısıyla her bir yönetici kişi, diğer bir yönetici kişinin katılımı zorunluluğu söz konusu olmadan, gecikmesinde sakınca olan bir durumda, olağanüstü nitelikte bir işi dahi gerçekleştirme konusunda yetki sahibi olacaktır.

3.4. YÖNETİCİNİN HAK VE BORÇLARI

3.4.1. Genel Olarak

Adi ortaklıkta iç ilişkiler çerçevesinde, ortaklık yöneticisinin ortaklara karşı sorumluluk ve hakları mevcut olup bunlar kurallara bağlanmıştır. Bu konuda TBK Md. 630/1 hükmü önemli bir kural ortaya koymaktadır. Bu hüküm uyarınca, Kanunun adi şirketleri düzenleyen hükümlerinde veya adi şirket sözleşmesinde aksi belirtilmediği müddetçe, yönetici ortaklar ile diğer ortaklar arasındaki ilişkiler, vekâlet akdine ilişkin hükümlere tabi olacaktır.

²⁷⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 55

²⁷⁹ Pulaşlı, s. 32

3.4.2. Yöneticinin Borçları

3.4.2.1. Özen Borcu

Adi ortaklıkta yöneticinin özen borcuna ilişkin temel düzenleme TBK Md. 628 hükmüdür²⁸⁰. “*Her ortak, ortaklık işlerinde kendi işlerinde olduğu ölçüde çaba ve özen göstermekle yükümlüdür.*” ifadesi TBK Md. 628/1 hükmünde geçmektedir. Burada geçen, her ortak ibaresi, adi ortaklıkta doğuştan idarecilik veya özden yönetim ilkesinin muteber olması olup, bu hüküm, yönetim yetkisinin tüm ortaklarda olmadığı durumda, yönetici hakkında da geçerli olacaktır²⁸¹.

Adi şirket yöneticisinin göstermekle yükümlü olduğu özen, Kanun tarafından iki ayrı seviyede değerlendirilmiştir. Zira TBK Md. 628/3 hükmü, “*Ortaklık işlerini ücret karşılığı yürüten ortak, vekâlet hükümlerine göre sorumlu olur.*” ifadesini havidir. Buna göre Kanun, adi ortaklık yöneticisinin ücret alıp almamasına göre, yükümlü olunan özen borcuna ilişkin bir ayırım yapmıştır. Belirtmek gerekir ki, özen borcu ücret alsa da almasa da her yönetici için geçerlidir²⁸²

Özen borcu, yöneticinin ücret almadığı hallerde, yöneticinin kendi işinde gösterdiği özen ve çaba kadar olacaktır²⁸³. Bu husus, TBK Md. 628/1 hükmünün sarih ifadesinin neticesidir. Bu durumda, “*kendi işlerinde olduğu ölçüde çaba ve özen göstermekle*” ifadesiyle subjektif bir özen ölçüsünün ücret almayan yönetici açısından, Kanun nezdinde belirlendiği görülmektedir²⁸⁴. Bu nedenle, adi ortaklık yöneticisi kendi işine göstereceği özenden daha fazlasını göstermek borcuyla yükümlü olmayacaktır. Nihayet, adi ortaklık yöneticisi sorumluluktan, ağır kusur hali haricinde hafif veya orta kusurlu olduğu hallerde kurtulabilecektir²⁸⁵.

²⁸⁰ Özen borcu hakkında daha detaylı bilgi için bkz. Kırcı, İsmail: Adi Şirket Ortağının Özen Borcu (BK 528), Prof. Dr. Turgut Kalpsüz’e Armağan, Ankara 2003, s. 201-212

²⁸¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 58

²⁸² Karayalçın, Şirketler Hukuku, s. 144

²⁸³ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 50; Yalman/Taylan, s. 126; Yarg. 15. HD., 2016/3716 E., 2018/308 K., 31.01.2018 T., www.hukukturk.com, E.T.: 05.02.2019

²⁸⁴ Pulaşlı, s. 29; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 50

²⁸⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 59

Yönetim yetkisini icra eden adi ortaklık yöneticisinin, bu yetkisini uygularken ücret alması halinde ise TBK Md. 628/3 hükmü devreye girecek ve böylece yönetici kişi, vekâlet hükümlerine göre objektif sorumluluğa sahip olacaktır²⁸⁶. Bu çerçevede TBK Md. 506 hükmü söz konusu olacaktır²⁸⁷. Bu durumda, ücret alan bir adi ortaklık yöneticisinin özen borcunun derecesi saptanırken, benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranış merkez alınacaktır. Ücret alan yönetici, ücret almayan yöneticinin aksine, kendi işinde gösterdiği özen seviyesini değil, basiretli bir vekilin göstermesi gereken özen seviyesini yerine getirmekle yükümlü olacaktır.

Adi ortaklık yöneticisinin, özen yükümlülüğünü ihlal etmesi halinde ve bunun sonucunda ortakların zarar görmesi durumunda, sorumluluğu söz konusu olacaktır. TBK Md. 628/2 uyarınca, adi ortaklık yöneticisi, ortaklara karşı, kendi kusuruyla verdiği zararları, başka işlerde ortaklığa sağladığı menfaatlerle mahsup ettirme hakkı olmaksızın gidermekle yükümlüdür. Adi ortaklık yöneticisinin özen borcunu ihlal etmesi halinde, diğer gerekli şartların da oluşması durumunda tazminat sorumluluğu ortaya çıkacaktır. Burada diğer şartlardan kasıt; kusur, zarar, illiyet bağı ve hukuka aykırılık unsurlarının sorumluluk açısından bir arada bulunması durumudur.

Adi ortaklık yöneticisinin özen borcunu ihlâl etmesi neticesinde doğan ortaklık zararı, bir ortaklık davasıyla talep edilebilir, ancak bu hususun ortaklıkça yerine getirilmemesi halinde ortaklardan herhangi biri ortak davası yoluyla yani *actioprosocio* şeklinde zararın tazminini talep edebilecektir ²⁸⁸ . Ancak *actioprosocio* şeklinde ortaya çıkan dava, ancak tüm ortakların dava açmaması halinde açılabilen yani ikincil nitelikte bir dava olarak değerlendirilmemesi

²⁸⁶ Pulaşlı, s. 29

²⁸⁷ TBK MADDE 506- "*Vekil, vekâlet borcunu bizzat ifa etmekle yükümlüdür. Ancak vekile yetki verildiği veya durumun zorunlu ya da teamülün mümkün kıldığı hâllerde vekil, işi başkasına yaptırabilir.*

Vekil üstlendiği iş ve hizmetleri, vekâlet verenin haklı menfaatlerini gözeterek, sadakat ve özenle yürütmekle yükümlüdür.

Vekilin özen borcundan doğan sorumluluğunun belirlenmesinde, benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranış esas alınır."

²⁸⁸ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 51-52

gerektiğinin yanında, ortakların hepsi tarafından dava açılmışsa actioprosocio söz konusu olamayacaktır²⁸⁹.

3.4.2.2. Hesap Verme, Kâr Payını Paylaştırma Ve Denetime İzin Verme Borcu
Adi ortaklıkta yöneticilerin hesap verme ve kâr payını paylaştırma borcu TBK Md. 630/3 hükmünde düzenlenmiştir. Buna göre, *“Yönetici ortaklar, yılda en az bir defa hesap vermek ve kazanç paylarını ortaklara ödemekle yükümlüdürler. Hesap döneminin uzatılmasına ilişkin anlaşma kesin olarak hükümsüzdür. Ortaklığı yönetenin ortaklardan birisi olmaması durumunda da aynı kural uygulanır.”*

Buna göre ortaklık yöneticisi, adi ortaklığın elde ettiği kârı hesaplamak ve ardından bunu ortaklara pay etmekle yükümlüdür. Bu noktada, kâr ifadesinden anlaşılması gereken, şirketin elde ettiği gelirler değil, vergi ve gerçek giderler indirildikten sonra adi ortaklıkta kalan kısım olan net kâr hususudur²⁹⁰.

Adi ortaklık yöneticisi, yılda en az bir defa hesap vermekle yükümlüdür²⁹¹. Hesap verme kavramı neticesinde, bilanço düzenlemek ve kâr ile zararı belirlemek yükümü ortaya çıkacaktır²⁹². Zira böylelikle, kâr oluşup oluşmadığı ortaya konulabilecek, dolayısıyla yönetici, kâr dağıtma borcunu ifa edebilecektir.

Hesap verme dönemi ise Kanun gereği en çok bir sene olabilecektir. Buna göre, hesap devrelerinin kısaltılabilmesi mümkün olup, yılda dört veya beş defa hesap verilmesine ilişkin düzenlemeler ortaklık tarafından kararlaştırılabilir. Bunun karşısında, TBK Md. 630/3 uyarınca hesap dönemine ilişkin süre, bir yıldan uzun olamayacaktır. İlaveten, bu yönde bir düzenleme yapılırsa dahi bu düzenleme, kesin olarak hükümsüz olacaktır. Belirtmek gerekir ki, ortaklığı yönetme yetkisine sahip ortaklardan birisi olmaması durumunda da aynı kural uygulanır.

²⁸⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 59

²⁹⁰ Şener, Adi Ortaklıklar, s. 231

²⁹¹ *“İdareci ortak ortaklık işleri için diğer ortağa hesap vermekle yükümlüdür.”* Yarg. HGK., 7.12.1966 T., 136/308 (Olgaç, Senai: Kazai ve İlmî İçtihatlarla Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Ankara 1976, s. 876)

²⁹² Şener, Adi Ortaklıklar, s. 311

Ortaklık yöneticisinin bu yükümünü ihlal etmesi halinde sözleşmeye aykırılık oluşacaktır. Yöneticinin kâr payını paylaşmaması durumunda, yöneticiye karşı ortakların dava hakkı söz konusu olacaktır²⁹³. Bunun yanında, TBK Md. 629 uyarınca hesap vermemek, yöneticinin yönetim yetkisinin haklı sebeple kaldırılmasına neden olabilecektir²⁹⁴. Belirtmek gerekir ki, şirket yöneticisinin bu yükümünü ihlal etmesi yani kâr payını dağıtmaması ve hesap vermemesi hallerinde, ortaklar TBK Md. 639/7 hükmü uyarınca adi ortaklığın haklı nedenle feshini mahkemeden talep etme hakkına sahip olacaktır²⁹⁵.

TBK Md. 631 hükmü uyarınca, yönetim yetkisini haiz olmasa bile, her ortağın, ortaklığın işleyişi hakkında bilgi alma, defter ve kayıtlarını inceleme, bunlardan örnek alma ve mali durumu hakkında özet çıkarma hakkı mevcuttur. Tabiiyle, adi şirket ortaklarının denetim hakkını kullanabilmesi için, denetime ilişkin taleplerin yöneticiye kanalize edilmesi ve yöneticilerin buna imkân sağlaması gerekmektedir²⁹⁶.

TBK Md. 631/2 hükmü uyarınca, ortakların denetim hakkına muhalif olarak düzenlenen sözleşmeler kesin surette hükümsüzdür. Dolayısıyla bu hakkın mutlak bir hak olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede ortakların denetim hakkından feragat etmesi veya bu hakkın ilga edilmesi ile kötüye kullanılmadığı sürece sınırlandırılması mümkün değildir²⁹⁷. Ancak bu hakkın kötüye kullanılmaması gerekmektedir²⁹⁸.

²⁹³ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 46-47

²⁹⁴ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 46

²⁹⁵ “...*Davalı idareci ortağın hesap vermemek ve kar payı ödememek suretiyle sözleşmeye aykırı davrandığı sabit olduğu takdirde, davacı ortakların haklı nedenlere dayanarak ortaklığın feshini ve tasfiyesini istemeye hakları olduğu kabul edilmelidir...*”, Yarg. 13. HD., 1986/2472 E., 1986/3363 K., 3.06.1986 T., www.hukukturk.com, E.T.: 13.09.2018

²⁹⁶ Okan, Neval, Denetim Organı Bulunmayan Ortaklıklarda Ortakların Ortaklığı Denetimi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No. 1011, Hukuk Fakültesi Yayınları, No. 2, Eskişehir 1998, s. 114

²⁹⁷ Öçal, Akar, Adi Şirketlerde Ortakların Denetleme Hakkı, İktisat ve Maliye Dergisi, 1983, C. 29, S. 10, s. 398

²⁹⁸ Pulaşlı, s. 31

Adi şirket yöneticisinin ortakların denetim hakkından yararlanmasına imkân vermemesi halinde, ilgili ortak mahkemeye başvurarak, denetleme hakkını icra edebilmek için eda davası açabilecektir. Hatta denetim hakkının kullanılmasının engellenmesi üzerine, TBK Md. 639/7 uyarınca haklı sebeple adi ortaklığın feshi yoluna gidilebilmesi duruma göre imkân dâhilinde olacaktır. Yine, ortaklardan birinin, denetim hakkını kullanmasının yönetici tarafından önlenmesi veya sınırlandırılması sonucu oluşacak zararının tazmini için ilgili ortak, mahkeme yoluna başvurabilir²⁹⁹.

3.4.2.3. Rekabet Etmeme Borcu

Adi ortaklıkta rekabet yasağı TBK Md. 626 hükmünde düzenlenmiştir. Buna göre, ortaklar kendilerinin veya bir başkasının yararına olacak şekilde, adi ortaklığın müşterek gayesini engelleyen veya buna zarar veren fiillerde bulunamazlar. Rekabet yasağı, özünde adi ortaklığın unsurlarından müşterek amaç uğruna birlikte çaba unsurunu merkezine koymaktadır³⁰⁰. Adi ortaklıkta gaye, ortakların birbirine rakip olması yani rekabet etmesi değil, belirledikleri müşterek amaç uğruna güç birliği yaparak kazanç elde etmek için emek ve sermayelerini bir araya getirmektir³⁰¹. Kanunun açık hükmü uyarınca, yönetici olsun olmasın adi şirketin tüm ortakları için rekabet yasağı geçerlidir. Şahıs ortaklıklarından farklı olarak sermaye ortaklıklarında yönetici düzleminde rekabet yasağı söz konusu olmasına rağmen, adi ortaklıkta tüm ortaklar için rekabet yasağı mevcuttur³⁰².

Adi ortaklıkta rekabet yasağı yöneticiler için de aynı şekilde geçerlidir³⁰³. Diğer yandan, adi ortaklıkta mutlak denetim hakkı bazında ortakların, yönetim hakkı bazında da yöneticilerin adi ortaklık hakkında gayet mühim ve geniş veriler elde

²⁹⁹ Abdelfetah, Sema: Tüzel Kişiliği Olmayan Ortaklıklarda Yönetim, Ankara 2017, s. 83

³⁰⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 63; Öçal, Akar, Adi Şirketlerde Rekabet Yasağı, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, 1981, S. 2, s. 431

³⁰¹ Bilgili/Demirkapı, s. 35

³⁰² Bozkurt, s. 42

³⁰³ Bilgili/Demirkapı, s. 35

edebilmesi karşısında, ortaklığın ticari sırlarını ortaklık zararına kötüye kullanmalarını engellemek için rekabet yükümlülüğü hükmü getirilmiştir³⁰⁴.

Belirtmek gerekir ki, rekabet yasağını düzenleyen TBK Md. 626 hükmü, emredici bir vasfa sahip değildir³⁰⁵. Bu nedenle, adi ortaklıkta rekabet yasağı, adi ortaklık sözleşmesiyle veya ortaklık kararıyla sınırlandırılabilir veya genişletilebilir³⁰⁶. Rekabet yasağının aşırı ölçüde genişletilmesi ticaret serbestisini ihlal edeceğinden, TMK Md. 23/2 hükmüne aykırılık söz konusu olacaktır³⁰⁷. Öte yandan, rekabet yasağının, adi ortaklığın müşterek gayesinin gerçekleştirilmesine zarar verecek biçimde sınırlandırılması da yerinde bir davranış olmayacaktır³⁰⁸.

Rekabet etmeme yükümü ortaklık sıfatının kazanılmasıyla başlar. Rekabet etmeme borcunun sona ermesi ise bu duruma ortaklarca tahammül edilmesi ve ortaklığın sona ermesi hallerinde vuku bulur³⁰⁹.

TBK hükümlerinde, ortakların rekabet etmeme borcuna aykırı davranışlarda bulunması halinde uygulanacak yaptırımlar gösterilmemiştir. Bu durumda, kolektif ortaklığa ilişkin hükümlerden yararlanılabileceği hususu öğretide savunulan bir görüş olarak yer almaktadır³¹⁰. Bizim de katıldığımız bu görüşe göre, kişi ortaklıkları ve yine adi ortaklığın niteliğine uygun düşmesi sebebiyle, kolektif ortaklığa ilişkin TTK Md. 230-231 hükümlerinin kıyasen uygulanması söz konusu olacaktır³¹¹. Bu durumda, adi şirket yöneticisinin TTK Md. 230 düzenlemesine aykırı davranışlarda bulunması sonucunda, ortaklar tazminat isteyebilir veya tazminat yerine yöneticinin kendi adına yaptığı işleri ortaklık adına yapılmış sayma, üçüncü kişilerin hesabına yapmış olduğu işlerden doğan menfaatlerin adi ortaklığa bırakılmasını isteme yönünde hakları bulunacaktır. Bu belirtilen haklardan birinin iddiasına, ihlali gerçekleştiren yönetici dışındaki

³⁰⁴ Tekil, s. 67; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 54

³⁰⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 63

³⁰⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 63; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 54

³⁰⁷ Şener, Adi Ortaklık, s. 349

³⁰⁸ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 54

³⁰⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 63

³¹⁰ Bozkurt, s. 42; Şener, Adi Ortaklık, s. 351

³¹¹ Şener, Adi Ortaklık, s. 351

ortaklar çoğunluk sayısı ile karar verirler. TBK Md. 629 uyarınca, rekabet etmeme yükümüne aykırı davranan şirket yöneticisi, haklı sebeple görevinden alınabilecektir³¹².

Belirtmek gerekir ki, rekabet etmeme borcunun yanında rekabeti kontrol görevi de adi ortaklık yöneticisinin bir borcu olup, bunun ihlalinde özen yükümüne aykırı davranıldığı söylenebilir³¹³.

3.4.3. Yöneticinin Hakları

3.4.3.1. Yönetme Hakkı

Yönetim, adi ortaklığın müşterek gayesinin gerçekleştirilmesi için gerekli, kanuni ve sözleşmesel sınırlar dâhilinde olağan ve olağanüstü her vasıfta işlemin yapılması olarak ortaya çıkar³¹⁴. TBK Md. 625 çerçevesinde adi ortaklığın iç ilişkisi nezdinde yönetim söz konusu olup, üçüncü kişilerle olan ilişkilerden bağımsız bir şekilde, adi ortaklığın iç düzenine ait bir husus belirtilmektedir.

Adi şirketin tüzel kişiliğinin bulunmaması nedeniyle, şirketin işleyişi de bağlı organlar vasıtasıyla gerçekleştirilememektedir. TBK Md. 625/1 uyarınca, adi ortaklığın yönetimi kural olarak ortakların elinde bulunmaktadır. Böylelikle, ortaklar ortaklığın yönetimini sözleşme veya ortaklık kararıyla bir veya daha çok ortağa ya da üçüncü kişiye tevdi etmemişlerse, tüm ortaklar ortaklığın yönetiminde söz sahibi olacaktır. Buna göre, adi şirketin bir sözleşme veya ortaklık kararıyla yönetici seçmemesi halinde tüm ortakların yönetimde hak sahibi olduğu ortaya çıkar. Bu çerçevede, ortağın bu hakkı sözleşmeden veya ortaklık kararından elde etmemesi, ortaklığın doğuşu ile kazanması sebebiyle özden organ veya doğuştan idarecilik terimleri doktrinde mevcuttur³¹⁵.

Adi ortaklığın, ortakların tümü veya birkaçı tarafından yönetilmesi söz konusuysa, bu yönetim yetkisine sahip her bir ortak, diğerinin katılımı olmaksızın işlemler yapmakta hak sahibidir. Tek başına yönetim kavramı bu

³¹² Bozkurt, s. 42

³¹³ Aşkan, s. 67-68

³¹⁴ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 47

³¹⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 56

olguyu ifade etmek üzere kullanılmaktadır³¹⁶. Bu çerçevede her bir yönetici ortak tek başına yönetim işlemlerinde bulunabilecektir. Kanunda aksine düzenleme veya sınırlama olmaması sebebiyle, adi ortaklığın ortakları tamamen gerçek kişilerden oluşmak zorunda olmadığından, tüzel kişi veya kişilerin ortak konumunda bulunması durumunda, tüzel kişi ortağın yönetim yetkisini kullanma şekli, yetkili organı eliyle gerçekleşecektir³¹⁷.

TBK Md. 625/3 uyarınca, olağanüstü işlerin gerçekleştirilebilmesi için yönetici olsun olmasın tüm ortakların oybirliği gerekmektedir. Ancak, istisnai bir hüküm olarak, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde her bir yönetici ortak münferiden de olsa, olağanüstü işleri yapmaya yetkilidir.

3.4.3.2. Gider, Borç Ve Faiz Talep Hakkı

TBK Md. 627'de, ortakların yaptığı giderler ve işler başlığı altında düzenlenen bu hak, adi ortaklık yöneticisinin ortaklığın amacını gerçekleştirmek için yaptığı ortaklık işleri için sarf ettiği giderlerden veya üstlendiği borçlardan dolayı diğer ortakların, yöneticiye karşı sorumluluğunu belirtmektedir. Yöneticinin, yönetim işleri yüzünden doğrudan doğruya uğradığı zararlar ile ortaklığın yönetiminden kaynaklanan tehlikeler sonucunda doğan zararları, diğer ortaklar gidermekle borçludur. Yöneticinin yapmış olduğu giderler, adi ortaklığın malvarlığından karşılanacaktır, ancak giderin karşılanamaması halinde yönetici, alacağını diğer ortaklardan talep edecektir³¹⁸. İlave olarak, adi ortaklık sözleşmesinde veya başka bir işlemde aksi belirtilmemişse, alacaklı yönetici, alacağını diğer ortaklardan eşit olarak talep edecektir ve bu durumda diğer ortaklar bu talep karşısında malvarlıklarıyla sınırsız sorumlu kabul edilecek ve sorumlulukları zincirleme olmayacaktır³¹⁹.

TBK Md. 627 hükmü gider terimini tanımlamadığı gibi açıklayıcı bir hüküm de ihtiva etmemektedir. Bu durumda adi şirketin ortak amacını gerçekleştirmek gayesiyle yapılan işler ve yönetim çerçevesinde yapılmış tüm sarfiyat gider

³¹⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 56

³¹⁷ Domaniç, TTK, s. 390

³¹⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 57

³¹⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 57

olarak kabul edilebilir³²⁰. İşçilik ücreti ödemeleri, tazminatlar, kira ödemeleri gibi hususlar bu çerçevede dikkate alınabilir.

Alacaklı yöneticinin, yaptığı masrafların ve ödemiş olduğu şirket borçlarının, şirketin malvarlığından tahsil edilmesini talep etmesi halinde, şirketin tasfiyesini beklemeye gerek olmadığı gibi bu talebin şirketin diğer ortaklarına karşı, her birine düşen zarar dilimlerinin saptanmasından sonra ileri sürülebileceği belirtilmektedir³²¹.

Yönetici, ortaklığa avans olarak para vermiş ise, bu alacağı için ödeme gününden itibaren işleyecek faizi talep edebilecektir. Faizin türünün kanuni faiz mi ticari işlerde istenebilecek faiz mi olacağı hususu, adi ortaklığın ticari işletme işletip işletmemesine göre saptanacaktır.

Zarar kavramından ise TBK Md. 627/1 hükmü belirleyicidir. Buna göre yöneticinin ortaklığın müşterek amacını gerçekleştirmek yolunda yapılan işin gerçekleştirilmesi esnasında ve illiyet bağı içinde zararın oluşması durumunda, yönetici, diğer ortaklardan bunun giderilmesini isteyecektir. Mesela, vücut bütünlüğünde eksiklik meydana getiren bir durum sonucu oluşan cismani zarar bu çerçevede değerlendirilebilir.

3.4.3.3. Ücret Hakkı

Adi ortaklıkta, yönetim yetkisine sahip ortağa kural olarak, bu görevini icra etmesine dayanarak ücret verilmez³²². Ancak bu husus, emredici nitelikte olmayıp aksi kararlaştırılabilecektir. Zira bu durum TBK Md. 628/3 hükmünde, *“Ortaklık işlerini ücret karşılığı yürüten ortak, vekâlet hükümlerine göre sorumlu olur.”* ifadesiyle belirtilmiştir. Böylelikle adi ortaklık yöneticisine ücret verilmesi söz konusu olabilecektir. Belirtmek gerekir ki, yöneticiye ücret tayin edilmesi, herhalde ya ortaklık sözleşmesiyle ya da alınacak ortaklık kararıyla kararlaştırılabilecektir.

³²⁰ Şener, Adi Ortaklık, s. 327

³²¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 58

³²² Bozkurt, s. 41

3.5. YÖNETİM YETKİSİNİN SINIRLANDIRILMASI VE KALDIRILMASI

3.5.1.Genel Olarak

Yönetim hak ve yetkisinin sınırlandırılması ve kaldırılması meselesine ilişkin hükümler, TBK Md. 629 düzenlemesinde belirtilmiştir. İlgili madde hükmü, *“Ortaklık sözleşmesiyle ortaklardan birine verilen yönetim yetkisi, haklı bir sebep olmaksızın, diğer ortaklarca kaldırılamaz ve sınırlanamaz. Ortaklık sözleşmesinde yetkinin kaldırılamayacağına ilişkin bir hüküm bulunsa bile, haklı bir sebep varsa, diğer ortaklardan her biri yönetim yetkisini kaldırabilir. Haklı sebepler, özellikle yönetici ortağın görevini aşırı ölçüde ihmal etmesi veya iyi yönetim için gerekli olan yeteneği kaybetmesi durumlarında vardır.”* ifadesini havidir.

Haklı sebepler mevcut ise, diğer ortakların yönetim yetkisini kaldırma hakkı inşai bir hak olup, önceden feragat edilemez ve engellenemez niteliktedir³²³. Söz konusu hak inşai bir hak olduğuna göre, tek taraflı olarak beyan edilmesiyle sonuç doğuracaktır.

TBK Md. 629 hükmünün birinci fıkrasında, *“kaldırılamaz ve sınırlanamaz”* ifadeleri yer almasına rağmen, aynı maddenin ikinci fıkrasında yönetim yetkisinin sadece kaldırılmasından bahsetmesi söz konusudur. Ancak belirtmek gerekir ki, burada, kaldırılma konusunda kabul edilen kuralın, daha hafif bir olgu olan sınırlandırma konusunda evleviyetle kabul edilmesi gerekir.

Kanunun anılan hükmünde, yönetim yetkisinin sadece adi ortaklık sözleşmesiyle yöneticiye verildiği halde sınırlandırılması veya kaldırılması hususu belirtilmiştir. Bu yetkinin kanun tarafından veya ortaklık kararıyla verildiği durumlarda kaldırılması veya sınırlandırılması durumları, yöneticinin görevden ayrılıp ayrılmayacağı ve bunun neticeleri mezkûr kanun hükmünde açıkça belirtilmemiştir³²⁴.

³²³ Arkan, Sabih: Adi Şirket Ortağına Sözleşmeyle Verilen İdare Yetkisinin Kaldırılması ve Sonuçları, Batider, 2001, C. XXI, S. 2, s. 16; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 52

³²⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 60

Nihayet, yönetim hakkı; Kanunda belirtilen nedenlerle, adi şirket sözleşmesinde düzenlenen sebeplerle, yönetim yetkisinin süreli olarak verilmesi halinde sürenin sona ermesiyle, yönetici kişinin ölümü, fiil ehliyetinin kısıtlanması ve istifası ile son bulacaktır³²⁵.

3.5.2. Yönetim Yetkisinin Sözleşme İle Verilmesi

Yönetim yetkisi adi ortaklık sözleşmesi ile bir veya daha çok kişiye tanınmışsa, bu yetkinin kaldırılması veya sınırlandırılması adi ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesiyle mümkün olacaktır³²⁶. Belirtmek gerekir ki, TBK Md. 624 uyarınca, ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesi kural olarak ancak oybirliği ile gerçekleştirilebilir. Fakat adi ortaklık sözleşmesinde, sözleşmenin oyçokluğuyla değiştirilebileceğinin kararlaştırılması mümkündür.

TBK Md. 629/1 hükmü, ortaklık sözleşmesinin yönetim yetkisini tevdi etmesi halinde, bu yetkinin ancak haklı sebeple kaldırılıp sınırlandırılabilceğini belirtmektedir. Kanunun bu hükmü emredici niteliktedir³²⁷. Oybirliği olgusunda, tabiatıyla yönetici ortak da oy sayısına dâhil olacaktır. Ancak, yöneticinin, yönetim yetkisinin kaldırılıp sınırlandırılmasına onay vermemesi halinde, oybirliği oluşmaz, ancak oyçokluğu oluşabilir. Böylece oybirliği gerçekleşmeyip oyçokluğu durumu söz konusu olursa, sadece haklı sebeplere dayanılması halinde yönetim yetkisinin kaldırılıp sınırlandırılması gündeme gelecektir³²⁸.

Öte yandan, TBK Md. 629/2 hükmü haklı sebeplerin, yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılması hususlarında önemini belirtir. Zira bu hüküm uyarınca, adi ortaklık sözleşmesinde haklı sebeplerin varlığında dahi yönetim yetkisinin kaldırılıp sınırlandırılmayacağına ilişkin getirilecek bir hüküm anlam ifade etmeyecektir. Bu çerçevede, ortaklardan her biri haklı sebep gerekçesiyle yönetim yetkisinin sınırlandırılması veya kaldırılması konusunda hak sahibidir.

³²⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 60

³²⁶ Bozkurt, s. 39

³²⁷ Pulaşlı, s. 32; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 61

³²⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 60

Bu beyan şekle tabi olmayıp, beyanın üzerine gereken karar ortaklıkça alınmalıdır³²⁹.

Eski BK döneminde, haklı sebeplerin varlığı halinde yönetim yetkisinin kaldırılması veya sınırlandırılması için ortakların kararına mı yoksa mahkeme kararına³³⁰ mı ihtiyaç duyulacağına ilişkin tartışmalar mevcuttu³³¹. Bu tartışmaya BK Md. 529'daki "...nezi ettirebilir..." ifadesi neden olmuştur. Zira "ettirebilir" ibaresi, ortağın yöneticinin yönetim yetkisini tek başına kaldıramayacağı, ancak bunun için bir yere başvurması gerektiği, bunun da ya ortaklar kurulu ya da mahkeme olacağı tartışmasına yol açıyordu³³². Ancak TBK Md. 629 hükmüyle bu tartışmaya son vermiş ve yönetim yetkisinin kaldırılması için mahkeme kararına gerek duyulmayacağını tescillemiştir. Bu konuda verilen bir mahkeme kararı olsa olsa bir tespit kararı vasfındadır³³³.

3.5.3. Yönetim Yetkisinin Kanunen Elde Edilmesi

Yönetim yetkisi, yönetici ortağa sözleşmeyle değil de, Kanun tarafından tanınmışsa, o yöneticinin yönetim yetkisinin kaldırılması veya sınırlandırılması için haklı sebep aranmayacaktır. Bunun gerçekleştirilmesi ise, tabiatıyla ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesi veya ortaklık kararıyla söz konusu olacaktır³³⁴. Bu şekilde, Kanunen belirlenen yöneticinin yerine, ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesi veya ortaklık kararıyla bir veya daha çok kişiye yönetim yetkisi tevdi edilebilecektir.

Belirtmek gerekir ki, TBK Md. 629/2 hükmü burada da geçerli olacaktır. Buna göre, haklı sebeplerin varlığı halinde, sözleşme ile yöneticinin belirlenmiş olması halinde olduğu gibi, Kanun tarafından yönetici kılınmış ortağın yönetim yetkisi kaldırılıp sınırlandırılabilir.

³²⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 61

³³⁰ Özenli, s. 87

³³¹ Bahtiyar, s. 35; Bozkurt, 39

³³² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 61

³³³ Bozkurt, s. 40

³³⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 62

3.5.4. Yönetim Yetkisinin Ortaklık Kararıyla Verilmesi

Adi ortaklıkta yönetim yetkisi kanunen veya sözleşmeyle değil de, sonradan alınan bir ortaklık kararıyla verilmesi halinde, yine verildiği gibi ortaklık kararıyla alınabileceği ortadadır³³⁵.

3.5.5. Haklı Sebep Kavramı

Haklı sebeplerin tanımı konusunda ve neler olduğu hususunda net bir ifade Kanun tarafından ortaya konulmamıştır. TBK Md. 629/3 hükmünde sadece “yönetici ortağın görevini aşırı ölçüde ihmal etmesi veya iyi yönetim için gerekli olan yeteneği kaybetmesi” durumları örnek olarak verilmiştir.

Yönetici ortağın yönetim yetkisiyle adi ortaklığı yönetmeye devam etmesi dürüstlük kuralına göre artık, diğer ortaklar nezdinde dürüstlük kuralına göre beklenemez haldeyse haklı sebebin varlığı kabul edilir³³⁶. Kanunun verdiği ve yukarıda belirtilen iki örnekten, “yönetici ortağın görevini aşırı ölçüde ihmal etmesi” durumunda, yönetici kişinin kusuru söz konusu olacaktır. Yöneticinin özen yükümlülüğünü ihlal etmesi, denetim hakkının ortaklara kullandırılmaması, ortaklara hesap verilmemesi, yönetimin gerektirdiği yeteneği göstermemesi gibi örnekler bu çerçevede dikkate alınabilecektir³³⁷.

Kanunun belirttiği diğer örnek olan “iyi yönetim için gerekli olan yeteneği kaybetme” hususu ise yöneticinin kusurunun olmadığı hallerde de söz konusu olabilir. Yönetim görevini olumsuz etkileyen önemli bir hastalık hali gibi bir örnek burada verilebilir.

3.5.6. Diğer Hususlar

Yönetim yetkisi sınırlandırılan veya kaldırılan yöneticinin durumu TBK Md. 630/2 hükmü uyarınca çözülecektir. Buna göre, “Ortaklığı yönetme yetkisi bulunmayan bir ortağın, ortaklığın işlerini görmesi veya bu yetkiye sahip ortağın yetkisini aşması hâllerinde, vekâletsiz iş görmeye ilişkin hükümler uygulanır.”. O halde yetkisi kaldırılan yönetici ile yönetim yetkisi sınırlandırılan yöneticinin sınırını ihlal etmesi halinde, vekâletsiz iş görme hükümleri söz konusu olacaktır.

³³⁵ Karayalçın, s. 144

³³⁶ Abdelfatah, s. 70

³³⁷ Pulaşlı, s. 32

Yönetim yetkisinin üçüncü kişiye, adi ortaklık sözleşmesiyle veya sonradan ortaklık kararıyla tevdi edildiği hallerde, ortak olmayan yöneticinin yetkisinin sınırlandırılması veya kaldırılması hususlarında, üçüncü kişi ile ortaklığın arasındaki hukuki ilişkiye ait hükümler yani hizmet veya vekâlet akdi hükümleri dikkate alınacaktır³³⁸. Üçüncü kişi tek başına yönetici ise, bu hususta yetkili tabiatıyla ortaklar kurulu olacaktır.

Nihayet, yönetim yetkisi ilga edilen yöneticinin, varsa temsil yetkisi de sona ermiş bulunacaktır³³⁹. Bu hususta dış ilişkide ne olacağı hususu temsil hükümleri dikkate alınarak çözümlenecektir. Buna göre, yönetim yetkisi kaldırıldığı halde bu konuda bilgisi olmayan iyi niyetli üçüncü kişiye karşı şayet bir borç altına girildiyse, ortaklık bu borçla bağlı olacaktır.

3.6. ORTAKLIK KARARLARI

3.6.1. Ortaklık Kararı Tanımı Ve Özellikleri

Ortaklık kararları, adi ortaklığın yönetimi ile ilintili olmayan, diğer bir deyişle müşterek amacın gerçekleştirilmesi için alınan kararlar dışında kalan, ortaklığın, yapısını, organizasyonunu ve iç ilişkilerini ilgilendiren kararlardır³⁴⁰. Adi ortaklıkta ortaklık kararlarına ilişkin temel düzenleme TBK Md. 624 hükmüdür. Buna göre hüküm, “Ortaklığın kararları, bütün ortakların oybirliğiyle alınır. Sözleşmede kararların oy çokluğuyla alınacağı belirtilmişse çoğunluk, ortak sayısına göre belirlenir.” ifadesini havidir. Ancak ortaklık kararlarıyla ilgili olarak, karar almada uygulanacak usul, karar alınmasına lüzum olan haller, sayı yerine pay oranı esasınca oy verilip verilemeyeceği gibi hususlarda bir düzenleme bulunmamaktadır³⁴¹.

Bu çerçevede, adi ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesi, sermayenin azaltılması ya da artırılması, ortaklar arasındaki düzenin değiştirilmesi, yöneticilerin

³³⁸ Şener, Adi Ortaklık, s. 319

³³⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 62

³⁴⁰ Bozkurt, s. 36; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 53

³⁴¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 54; Şener, Adi Ortaklık, s. 285

atanması, hesapların onanması veya onanmaması, ortaklığın sona erdirilmesi ile ilgili kararlar ortaklar kararı olarak değerlendirilir³⁴².

Adi ortaklıkta ortaklık kararları, yönetim faaliyeti ile ilintili kararlardan farklıdır. Kanunda olağanüstü işlerin ancak ortakların oybirliği ile gerçekleştirilebileceği hükme bağlanmıştır. Bu bağlamda olağanüstü işlemlerin de gerçekleştirilmesi için tüm ortakların vereceği karar, ortaklık kararı olacaktır³⁴³. Normal şartlarda, adi ortaklıkta olağan işlerin gerçekleştirilmesi yönetim yetkisine sahip olan ortak veya üçüncü kişi veya kişiler tarafından icra edilecektir. Fakat ortaklık sözleşmesinde, normalde şirketin olağan işlemleri olmasına rağmen bazı işlemlerin ancak ortaklar kurulu kararıyla gerçekleştirilebileceği hükme bağlanabilir³⁴⁴. Belirtmek gerekir ki, bu durumda ortaklık kararlarının çerçevesi genişletilmiş olacaktır. Öte yandan, yönetim yetkisine sahip ortağın yapacağı itiraz durumunda da ortaklık kararı gündeme gelecektir. Zira itiraz söz konusu olduğunda, itiraz konusu işlemin akıbetinin belirlenmesi amacıyla işlem hakkında bir karar verilmesi gerekecektir³⁴⁵. Bunun gerçekleşmesinin yolu da ancak ortaklık kararıyla söz konusu olacaktır. Dolayısıyla itiraza konu olan işlem hakkında sonradan verilecek karar da ortaklık kararı olarak değerlendirilecektir³⁴⁶. Adi ortaklık kararlarının hukuki niteliğini incelemek gerekirse, bu karşılıklı edimlerin ifası veya karşılıklı beyanların ifade edilmesi gibi değil, aynı hedefe yönelmiş tek bir karar olarak değerlendirilecektir.

3.6.2. Ortaklık Kararlarının Tesis Edilmesi

TBK Md. 624 hükmüne göre, adi ortaklıkta ortaklık kararları kural olarak oybirliğiyle alınacaktır. Ancak bu durum, adi ortaklık sözleşmesinde buna ilişkin bir hüküm olmaması halinde söz konusu olacaktır. Belirtmek gerekir ki TBK Md. 624/1 hükmü emredici bir hüküm değildir. Bu sebeple bunun aksi, adi ortaklık sözleşmesiyle kararlaştırılabilir. Ancak, adi şirket sözleşmesinde ortaklık kararlarının oybirliği yerine oyçokluğuyla alınacağına ilişkin hüküm

³⁴² Bozkurt, s. 36; Bahtiyar, s. 32

³⁴³ Şener, Adi Ortaklık, s. 286

³⁴⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 53; Şener, Adi Ortaklık, s. 286

³⁴⁵ Şener, Oruç Hami, Ortaklıklar Hukuku, s. 49

³⁴⁶ Özenli, s. 71

düzenlenebilir. Bu durumda çoğunluk, ortak adedi çerçevesinde saptanacaktır³⁴⁷. Belirtmek gerekir ki, Kanun hükmü oybirliği ve oyçokluğu ifadelerini kullanmış olmasına rağmen, toplantı yeter sayısına ilişkin bir açıklamada bulunmuştur. Bununla birlikte, toplantı ve karar yeter sayısının oybirliğinin arandığı durumda tartışılacak bir yönü yoktur. Zira toplantı yeter sayısı da, karar yeter sayısı da ortakların tamamının katılımını gerektirmektedir. Bu halde, toplantı yeter sayısının sağlanması için ortakların eksiksiz toplanması, ilaveten karar yeter sayısının da sağlanması için tüm ortakların aynı yönde oy vermeleri gerekecektir.

Diğer yandan, oyçokluğu hali ortaklık sözleşmesinde öngörülebilir ve detaylandırılabilir. Belirtmek gerekir ki, ortaklık sözleşmesinde oyçokluğu öngörülmesine rağmen, karar ve toplantı yeter sayıları hakkında bir düzenleme yapılmamış olabilir. Bu durumda, mutlak çoğunluk esasının söz konusu olacağını ifade etmek gerekir³⁴⁸. Adi ortaklık sözleşmesinde oyçokluğu hali, ortak tam sayısının çoğunluğuna veya toplanmış olan ortakların basit çoğunluğuna veyahut da doğrudan belli bir oy sayısına ulaşılması gerekliliği şeklinde düzenlenebilir³⁴⁹.

3.6.3. Ortaklık Kararlarında Oyun Niteliği

Belirtmek gerekir ki, adi ortaklıkta kural olan, oy hakkının her kişiye bir oy hakkı olarak tanınması hususudur. Ancak, oy hakkının her ortağa bir oy yerine, sermaye ağırlığına yani payına göre ortaklara oy hakkı tanınmasına ilişkin ortaklık sözleşmesine düzenleme getirilip getirilemeyeceği hususu gündeme gelebilir. Fakat bu şekilde bir düzenlemenin gerçekleştirilme imkânının olup olmadığı konusunda öğretilerde bir tartışma mevcuttur³⁵⁰. Buradaki tartışma, TBK Md. 624/2 hükmünün emredici kabul edilip edilmeyeceği ile ilgilidir. Zira bu hükmün emredici kabul edilmesi neticesinde, adi ortaklığın kişi unsuru ön plana çıkarılmış ve böylece oy üstünlüğü hususunun söz konusu olamayacağı ortaya konmuş olur. Ancak, katılım payına göre oy hakkı tanınmasının geçerli olduğu

³⁴⁷ Bozkurt, s. 36

³⁴⁸ Özenli, s. 74

³⁴⁹ Özenli, s. 74

³⁵⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 54

kabul edildiği ihtimalde, bu durum adi ortaklık sözleşmesinde düzenlenebilecektir³⁵¹.

Adi ortaklıkta, ortaklık kararlarının geçerlilik boyutuna ilişkin düzenleyici bir hüküm de kanun koyucu tarafından ihdas edilmemiştir. Bu durumda, oybirliği esasının sözleşme veya Kanun tarafından öngörüldüğü hallerde, bir veya daha çok ortağın yokluğunda verilmiş olan ortaklık kararı, yok hükmünde kabul edilecektir³⁵².

³⁵¹ Karayalçın, s. 94

³⁵² Şener, s. 289

4. ADİ ORTAKLIKTA YENİ ORTAK ALMA, ÇIKMA VE ÇIKARILMA

4.1. GENEL OLARAK

Ortaklıklar hukukunun konusunu oluşturan şirketlerin varlık ve faaliyet süreçleri süresince sermaye unsurunda olduğu gibi kişi unsurunu oluşturan şahıslarda da değişiklikler gerçekleştiği yadsınamaz bir gerçektir. Şahıs unsuru açısından gerçekleşecek bu değişiklikler, başlıca olarak şu şekilde örneklendirilebilir. Ortaklık bünyesine yeni ortak alınması, ortağın ayrılması ve bazen yerine başka bir kişinin ortak olarak gelmesi, ortakların hisselerini tümünden ve kısmi olarak devri, ortakların ortaklık bünyesinden çıkması ve çıkarılması hususları burada verilebilecek ihtimallerdendir.

Adi ortaklığında, bir şahıs ortaklığı olması hasebiyle bu konuda Kanun tarafından çeşitli düzenlemeler getirilmiştir. Şu kadar ki, Eski BK'da ortaklar arasında ve ortaklık yapısında değişikliklerin yeteri kadar geniş bir şekilde düzenlenmediği göze çarpmaktadır³⁵³. Mezkûr kanun, sadece yeni ortağın kabulü ve şirkete iştirake ilişkin bir düzenlemeyi bünyesinde bulundurmaktaydı³⁵⁴. Bunun dışında ortaklıktan çıkma ve çıkarılma, ortaklık payının tasfiyesi, malvarlığının yetersizliği ve tamamlanmamış işler için geçerli bir düzenleme bulunmamaktaydı. Bu husus sebebiyle 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda, eski kanundaki eksiklikler giderilmeye çalışılmış ve bu çerçevede hükümler ihdas edilmiştir. Bunlar TBK 632, 633, 634, 635 ve 636. maddeler olarak ortaya çıkmaktadır.

³⁵³ Bozkurt, s. 42

³⁵⁴ BK MADDE 532- *“Şeriklerden hiç biri diğerlerinin rızası olmadıkça şirkete üçüncü şahsı alamaz. Şeriklerden biri kendi kendine üçüncü bir şahsı şirketteki hissesine iştirak ettirir veya hissesini ona devrederse bu üçüncü şahıs şerik sıfatını ihraz etmez ve hususiyle şirket işleri hakkında üçüncü şahsın malumat istemeğe hakkı olmaz.”*

4.2. YENİ ORTAK ALINMASI VE ALT KATILIM

4.2.1. Yeni Ortak Alınması

Yeni ortak alınması hususu TBK Md. 632 hükmünde düzenlenmiştir³⁵⁵. Buna göre, adi şirkete yeni bir kişinin katılımı olacaksa, bu durum tüm ortakların muvafakatine muhtaçtır³⁵⁶. Böylece, ortaklık akdinin değiştirilmesi yeni ortağın ortaklığa dâhil olabilmesi bakımından şarttır³⁵⁷. Belirtmek gerekir ki, oy nisabına ilişkin bir düzenleme yapılmamışsa, yeni ortak alımı hususu oybirliğine bağlıdır³⁵⁸. Ancak ortaklık akdinde bunun aksi yani oyçokluğu hususu öngörülmesi olabilir. Dolayısıyla böyle bir durumda yeni ortağın şirkete kabul edilmesi için oyçokluğu nisabı yeterli olacaktır. Bununla beraber, bazı şahıslar açısından önceden genel nitelikte muvafakat gösterilmiş olduğu sözleşmede hükme bağlanmış olabilir³⁵⁹. İşte böylece bu tür bir kişinin ortaklığına önceden onay verilmiş olacaktır.

Öte yandan, verilen onay sarıh olmak zorunda değildir, zımni olarak da verilebilir³⁶⁰. Adi ortaklığın diğer ortaklarının birtakım şirket işlerine devralan kişiyi dâhil etmeleri buna misal olarak gösterilebilir. Zımni olarak gösterilen onay da payın devredilmesini asıl ortaklık nezdinde muteber kılacaktır.

Belirtmek gerekir ki, adi ortaklık sözleşmesi herhangi bir şekle bağlı değildir. Bu sebeple, yeni bir ortağın şirkete alınışında da herhangi bir şekli şart kural olarak söz konusu olamaz. Bununla birlikte, adi şirket akdi yazılı biçimde imza edilmiş idiyse, yeni ortak alınması hususu da yazılı biçimde gerçekleşmek zorunluluğundadır³⁶¹. Öte yandan adi ortaklığa yeni dâhil olacak ortağın da

³⁵⁵ TBK MADDE 632- *“Ortaklığa, yeni bir ortak alınması, bütün ortakların rızasına bağlıdır. Ortaklardan biri tek taraflı olarak bir üçüncü kişiyi ortaklıktaki payına ortak eder veya payını ona devrederse, bu üçüncü kişi ortak sıfatını kazanamaz.”*

³⁵⁶ *“Adi ortaklıkta, ortakların muvafakati olmaksızın dışarıdan bir ortak alınması veya ortaklık payının devredilmesine yasal olanak yoktur.”*, Yarg. 13. HD., 1987/2586 E., 1987/3019 K., 20.05.1987 T., www.hukukturk.com, E.T: 03.11.2018

³⁵⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 64

³⁵⁸ Bozkurt, s. 42

³⁵⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 64

³⁶⁰ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 67

³⁶¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 64

kuşkusuz sermaye payı getirmesi gerekecektir. Bu sebep uyarınca, yeni ortak tarafından çeşitli değerler katılım payı kimliğiyle getirilecektir. Bu değerlerin devri herhangi bir şekil zorunluluğuna bağlı değilse, herhangi bir ek yükümlülük de yeni ortak açısından söz konusu olmayacaktır. Ancak bazı değerlerin devri bazı şekli zorunluluklara tabi kılınmıştır. Örneğin taşınmaz devrinin hüküm ifade etmesi için resmi şekilde gerçekleştirilmesi zaruridir. Bu çerçevede, yeni ortağın katılım payı olarak getirdiği değer devri şekle bağlıysa, o halde en azından sermaye payına ilişkin taahhüt hükmünün ilgili şekilde yapılması lazım gelir³⁶².

Yeni ortağın adi şirkete dâhil olmasının bazı mühim sonuçları bulunmaktadır. Aksine düzenleme yoksa yeni ortak da diğer ortakların dâhil olduğu sistematige katılır. Yani ortaklığın tüm malvarlığında iştirak halinde hak sahibi ortak olacaktır³⁶³. Ticari işletme işletiliyorsa yeni ortak da tacir sayılacak ve şahsının ticaret siciline tescili gerçekleştirilecek veyahut mülkiyet rejimine göre, taşınmaz mal üzerinde hak sahipliğini tescilleyen gerekli işlem yapılmalıdır.

Nihayet, adi ortaklığın borçlarından sorumluluk bağlamında, yeni ortağın, ortaklığa dâhil olduğundan sonraki borçlarından sorumlu olacağı sarihtir. Ancak kendisinden önceki borçlardan sorumluluğu da yine söz konusu olacaktır. Fakat bu hususun aksi adi ortaklık akdinde³⁶⁴ kararlaştırılabilir.

4.2.2. Alt Katılım

Adi ortaklıkta bir ortaklar içinden bir veya daha fazla ortak, ortaklıktaki hissesini üçüncü kişiye devreder veya hissesine ortak ederse ve bunu diğer ortakların muvafakatinin yokluğunda yaparsa, o halde üçüncü şahıs, ortak sıfatını iktisap edemez³⁶⁵. Zira yapılmış olan devir işlemi geri kalan ortaklara karşı hüküm ifade etmeyecektir. Ancak, tabiatıyla mezkûr işleme geri kalan ortakların muvafakati varsa, ilgili işlem, payın devri veya yeni ortağın kabulü olacaktır³⁶⁶.

³⁶² Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 64

³⁶³ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 64

³⁶⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 64

³⁶⁵ Pulaşlı, s. 33

³⁶⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 64

Belirtmek gerekir ki, alt katılımdan söz edilebilmesi için, ortağın üçüncü kişiye payını devretmesi ve onu payına iştirak ettirmesi hususunun, ortak tarafından tek taraflı olarak icra edilmesi gerekmektedir. Zira bu husus TBK Md. 632/2 hükmünde açıkça ortaya konulmuştur. Böylelikle, burada payı devreden veya payına iştirak ettiren kişi, hâlen ortak sıfatını haiz olacaktır. Fakat asıl ortağın hissesini devrettiği veya iştirak ettirdiği üçüncü şahıs ise alt katılan olacaktır³⁶⁷. Öte yandan, bu işlemin hukuki vasfını incelemek gerekirse, bunun asıl ortaklığa katılım değil, asıl ortağın ortaklıktaki payına katılım olarak ortaya çıktığı gözlemlenmektedir³⁶⁸.

Alt katılımda, asıl ortakla üçüncü kişi tarafından gerçekleştirilen pay devri veya paya iştirak işlemleri diğer ortaklar nezdinde geçerli değildir ve üçüncü şahıs ortak hüviyetini iktisap edemez³⁶⁹. Ancak bu durum, söz konusu işlemlerin kesinlikle geçersiz olduğu iddia edilemeyecektir. Zira mezkûr işlemler, üçüncü kişi katılan ile asıl ortak arasında hüküm ifade edecektir. Bu durumda üçüncü kişi katılanla asıl ortak dışındaki ortaklar arasında bir hukuki münasebet bulunmayacaktır. Dışa karşı aktif ortak, tüm boyutlarıyla hak ve borçları yükümlenmiştir³⁷⁰. Ancak, katılan üçüncü kişi mali haklarının kendisine teslim edilmesini, bu asıl ortaktan talep etme hakkına sahiptir³⁷¹.

Burada hukuki işlem, sadece asıl ortakla katılan üçüncü kişi arasında muteber olduğundan, ortaklık faaliyetleri konusunda bilgi alma hakkını iddia edemez, defterleri inceleyip örnek alamaz, yani denetim hakkını da kullanamaz³⁷². Ancak katılan üçüncü kişi, mezkûr işleme konu olan, asıl ortağın payının tüm sonuçlarına katlanır, nihayetinde kâr ve zarara dâhil olur³⁷³.

³⁶⁷ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 65

³⁶⁸ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 65

³⁶⁹ Pulaşlı, s. 33

³⁷⁰ Bozkurt, s. 42

³⁷¹ Pulaşlı, s. 33

³⁷² Bozkurt, s. 42

³⁷³ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 65

Şunu ifade etmek gerekir ki, alt katılım münasebeti bir iç ortaklık olarak ortaya çıkmaktadır³⁷⁴. Dışa karşı sadece asıl ortak yetkili, yükümlü ve sorumludur. Yani asıl ortak iç ilişkide alt katılan kişiye karşı zarar verecek tutumlardan uzak durmalı, onun menfaatini göz önünde bulundurmalıdır. Bu sebeple, buna aykırı davranılırsa haklı sebeple mahkemedен bu münasebetin feshinin istenmesi söz konusu olabilecektir³⁷⁵.

4.3. ÇIKMA

4.3.1. Genel Olarak

Adi ortaklıkta çıkma hükümleri, 818 sayılı Kanun döneminde mevcut değildi. Çıkma hükümleri yeni TBK ile getirilmiş olup 633 ila 636. Madde hükümleri arasında düzenlenerek önemli bir ihtiyaç giderilmiştir. Bu çerçevede çıkma hükümleri, adi ortaklıkta belli halleri hükümde göstererek bu durumlarda ortaya çıkacak hususlar için bir kadraj çizmiştir. Zira ortaklığın devam ettirilebilmesi hususunda kanun koyucu, adi ortaklık ortaklarına bir yol göstermek istemiş ve bu çerçevede düzenleyici bir hüküm ortaya koymuştur.

Lafzi anlamı itibariyle de çıkma kavramı, bir ortağın kendi iradesi ve yönelimiyle ortaklıktan ayrılmasıdır³⁷⁶. TBK Md. 633³⁷⁷ uyarınca ortaklığın normalde sona ermesine neden olacak bazı sebeplere rağmen, ortakların iradeleri çerçevesinde ortaklığın ayakta tutulabileceğine dayanak oluşturulmuştur ve bu husus hükmün gerekçesinde de belirtilmiştir³⁷⁸.

³⁷⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 41

³⁷⁵ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 65

³⁷⁶ Hızır, Serdar: 6098 Sayılı (Yeni) Borçlar Kanununun 633'üncü Maddesine Göre Adi Şirketten Çıkmanın ve Çıkarılmanın Genel Şartları ve Usulü, Prof. Dr. Sarper Süzek'e Armağan, C. 3, İstanbul 2011, s. 2819

³⁷⁷ TBK MADDE 633- *"Bir ortağın fesih bildiriminde bulunması, kısıtlanması, iflası, tasfiyedeki payının cebri icra yoluyla paraya çevrilmesi veya ölmesi hâlinde, sözleşmede ortaklığın diğer ortaklarla devam edeceğine ilişkin bir hüküm varsa, bu durumlardan biri gerçekleştiğinde, o ortak veya temsilcisi ya da ölen ortağın mirasçısı ortaklıktan çıkabilir veya diğer ortaklar tarafından yazılı olarak yapılacak bir bildirimle ortaklıktan çıkarılabilir."*

³⁷⁸ TBK MADDE 633 GEREKÇESİ- *"...Böylece, adi ortaklıktan çıkma ve çıkarılma konusundaki önemli bir ihtiyacın giderilmesine yönelik çağdaş bir düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemenin amacı, ortaklardan birinin ortaklıktan ayrılmak istediği*

Kanun hükmünde, belli olguların gerçekleşmesi durumunda adi ortaklığın nasıl varlığını sürdürebileceği ifade edilmiştir. Buna göre ortaklar bu iradeyi adi ortaklık akdiyle sağlayacaklardır. Ortaklığın devam etmesine dair iradenin adi ortaklık akdinde ortaya konulması lazımdır³⁷⁹. Kanun hükmünün lafzi yorumundan, bu iradenin şirket akdinde gösterilmesi gerektiği göze çarpmaktadır. Bu husus illa ki kuruluş aşamasında adi ortaklık sözleşmesi akdedilirken gösterilmek zorundadır şeklinde anlaşılmalıdır. Zira ortaklık sözleşmesinin sonradan değiştirilmesi suretiyle de ortaklığın devam etmesine dair irade ortaya konulabilir³⁸⁰

Şayet adi ortaklık iki kişiden müteşekkilsen, o halde adi ortaklıkta çıkma ve çıkarılma hükümleri o ortaklık için söz konusu olamayacaktır³⁸¹. Zira ortaklık kavramının özü gereği tek kişilik bir adi ortaklık söz konusu olamayacaktır. İki kişilik adi şirket mevzubahis olduğu zaman, TTK Md. 257 ve 258 hükmünün³⁸² kıyasen uygulanması yerinde olacaktır³⁸³. Bu sayede, adi ortaklığın feshedilmesi ve tasfiyesi söz konusu olmadan, bir ortağın ortaklıktan çıkarılması sağlanacak ve ortaklık haklarının bir ortağa devredilmesi söz konusu olacaktır.

veya ortaklıktan ayrılmasını gerektirecek yasal bir durum ortaya çıktığı takdirde, diğer ortaklara, ortaklığın sürdürülmesi konusunda, henüz ortaklığın kurulması aşamasında irade açıklamasında bulunma olanağını vermek ve bu suretle işleyen bir ortaklık sisteminin sona ermesini önlemektir. Ayrıca bu düzenleme, ölen ortağın mirasçılıyla ortaklığı sürdürmek istemeyen diğer ortakları, ortaklığı tasfiye edip yeni bir ortaklık kurma zahmetinden kurtaracaktır.

Maddenin düzenlenmesinde, Alman Medeni Kanununun (BGB) 736 ve 737 nci maddeleri göz önünde tutulmuştur.”

³⁷⁹ Hızır, s. 2849

³⁸⁰ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 70

³⁸¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 65

³⁸² TTK MADDE 257- “(1) Yalnız iki kişiden oluşan bir kollektif şirkette, ortaklardan birinin şirketten çıkarılmasını gerektiren haklı sebepler varsa, diğer ortağın istemi üzerine mahkeme fesih ve tasfiyeye karar vermeksizin şirketin bütün iş ve işlemleri, varlıkları, alacak ve borçlarıyla davacı ortağa bırakılmasına ve diğer ortağın şirketten çıkarılmasına karar verebilir. Bu hâlde, çıkarılan ortak hakkında 262 nci madde hükmü uygulanır.”

TTK MADDE 258- “(1) İki kişiden oluşan bir şirkette, ortaklardan birinin kişisel alacaklısı, 248, 249 ve 256 nci maddelere göre sahip olduğu itiraz veya fesih hakkını kullanır veya ortaklardan biri iflas ederse, diğer ortak, 257 nci maddeden yararlanabilir.”

³⁸³ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 71; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 65

Adi ortaklıkta, bir ortak kendi isteğiyle ayrılmak istediği zaman bazı hususlar gözetilecektir. Ayrılmaya ilişkin sebep adi ortaklık sözleşmesinde gösterilmiş olabilir. Bu sebep uyarınca ayrılma gerçekleşebilir. Yine sözleşmede herhangi bir sebep gösterilmese bile, ortağın çıkma isteğinde bulunması sonucu, kalan ortakların muvafakat vererek oybirliğinin sağlanması suretiyle, ortak ayrılabilir³⁸⁴.

Kanunun Md. 633 hükmü, adi ortaklıkta çıkma sebeplerini düzenlemiştir. Bunlar,

- * ortak tarafından fesih bildirim bulunması
- * ortağın kısıtlanması,
- * ortağın iflas etmesi,
- * ortağın tasfiyedeki payının cebri icra yoluyla paraya çevrilmesi,
- * ortağın vefat etmesi

olarak belirtilmektedir.

İfade etmek gerekir ki, bu sayılan hallerin çıkma sebebi olarak düzenlenmesi konusunda, bunların lafzi olarak sınırlandırıcı olup olmadığı belirsiz olmasına rağmen, tahdidi bir sayımın işaret edilmediğinin kabulü yerinde olacaktır³⁸⁵. Buna göre, çıkma sebebi olarak düzenlenen bu haller, ortaklık sözleşmesiyle genişletilebilecektir³⁸⁶. Ayrıca mezkûr hükümde sayılan hallerin dahi çıkma sebebi olarak kabul edilmeyebileceği de imkân dâhilindedir³⁸⁷. Ancak TBK Md. 633'de bulunan "*sözleşmede ortaklığın diğer ortaklarla devam edeceğine ilişkin bir hüküm varsa*" ibaresi gereği, şayet farklı haller de çıkma sebebi olarak dâhil edilecekse veya hükümde belirtilen haller çıkma sebebi olarak kabul edilmeyecekse bunun kesinkes adi ortaklık sözleşmesinde belirtilmesi lazımdır³⁸⁸.

³⁸⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 66

³⁸⁵ Hızır, s. 2829; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 70

³⁸⁶ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 70

³⁸⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 66

³⁸⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 66

4.3.2. Çıkma Sebepleri

Adi şirkette, bir ortağın fesih beyanında bulunması durumunda, şirket mukavelesinde şirketin devam edeceğine ilişkin hüküm mevcutsa, şirket devam eder ve çıkma sebebi olarak bu husus devreye girer. TBK Md. 640/2 hükmü burada göz önünde bulundurulmalıdır. Zira fesih, tek taraflı bir irade beyanı olmakla birlikte ileri sürülmesine ilişkin bazı hususlar adi ortaklığa ilişkin olarak getirilmiştir³⁸⁹. Buna göre, feshin dürüstlük kuralına uygun olarak ve müsait vakitte ileri sürülmesi gerektiği ifade edilmiştir. Yine zamanında ileri sürülen fesih beyanı ancak hesap sonu döneminde anlam ifade edecektir. Diğer yandan fesih beyanının öne sürülmesinde bir şekli şart söz konusu değildir.

Adi ortaklıkta, ortaklardan birinin kısıtlanmasının çıkmaya yol açabilmesi için, TBK Md. 633 uyarınca ortaklık akdinde devama ilişkin düzenlemenin varlığı şarttır. Aksi halde TBK Md. 639/3 hükmüne göre adi şirketin sona ermesi söz konusu olacaktır. Buna göre ortaklar, sözleşmelerinde buna ait hüküm düzenleyerek, kısıtlanma durumunda ortaklığı ayakta tutma yönünde irade belirleyebilirler.

Mezkûr hüküm uyarınca, çıkma talebi yasal temsilcisi olan vasisi tarafından yerine getirilecektir. Zira burada kısıtlanan kişinin fiil ehliyetinin varlığından artık söz edilemez. Ancak, bu hususun vasinin üstünde denetim makamına da götürülmesi gerektiği savunulmaktadır³⁹⁰.

Kanunda belirlenen başka bir sebep de, bir ortağın iflas etmesidir. İflas vuku bulunduğu, iflas eden kişinin malvarlığının üzerindeki tasarruf imkânı sınırlanmış olacaktır.

İflas hali, TBK Md. 639/3 hükmünde adi ortaklığı sona erdirecek bir neden olarak ifade edilmiştir. Ancak ortaklık sözleşmesinde iflas vuku bulsa dahi ortaklığın devam edeceğine ilişkin bir hüküm getirilirse, ortaklık sona

³⁸⁹ TBK MADDE 640/2- *“Fesih bildiri, dürüstlük kurallarına aykırı olarak ve özellikle uygun olmayan bir zamanda yapılamaz. Fesih bildiri, ancak hesap yılı sonunda hüküm ifade eder.”*

³⁹⁰ Hızır, s. 2839

ermeyecektir. Böylece, TBK Md. 633 çerçevesinde, şayet ortaklar, bir ortak iflas ettiğinde dahi ortaklığın sona ermeyeceğini ve devam edeceğini kararlaştırırlarsa, müflis ortağın ortaklıktan çıkarılması ve çıkması gündeme gelebilecektir.

Ortağın tasfiye payının cebri icra yoluyla paraya çevrilmesi hususu, adi ortaklıkta bir diğer çıkma sebebidir. Belirtmek gerekir ki, TBK Md. 639/3 uyarınca ortağın tasfiyedeki payının cebri icra yoluyla paraya çevrilmesi adi şirketin sona erme sebeplerindedir. Ancak, ortaklar şirket sözleşmesinde buna muhalif olarak, şirketin bu vaziyet vuku bulduğunda dahi devam edeceğine ilişkin hüküm getirirlerse, o halde şirket devam edebilecek ve çıkma hükümleri uygulanabilecektir. Bu surette hak iktisap eden üçüncü kişi ortak sıfatını kazanamayacak sadece adi ortaklığa karşı bir talep hakkını haiz olacaktır³⁹¹

Ayrıca, sadece haciz konulması veya ödeme emri gönderilmesi bu hükmün uygulanabilmesi açısından yeterli değildir. Haciz sonucunda paraya çevrilme aşamasının da gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Adi ortaklıkta ortaklardan birinin vefat etmesi, kanunen şirketin sona erme sebebidir. Bu husus TBK Md. 639/2 hükmü gereğidir. Ancak ortaklar, ortaklığın mirasçılarla devam ettirileceğine ilişkin sözleşmede düzenlemede bulunurlarsa, o halde ortaklık devam edebilecektir. Bu halde, mirasçıların ortaklıktan çıkması gerçekleşebilecektir.

Adi şirket akdinde, ortaklığın ortağın ölümü halinde, yaşamına devam eden ortaklarla sürdürüleceği öngörülmüş olabilir. Bu durumda ölen ortağın ortak sıfatı sona erer ve mirasçıları da ortak sıfatını baştan kazanamaz ve sadece bir alacak talebi hakları olur³⁹². Bununla beraber, ortaklığın sadece belli mirasçılarla sürdürüleceğine ilişkin hüküm de belirlenebilir.

³⁹¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 79

³⁹² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 78

Sözleşmede, şirketin mirasçılarla devam edeceğine ilişkin hüküm bulunabilir. Bu durumda, ortak sıfatı doğrudan mirasçılara geçecektir³⁹³. Bunun sonucunda mirasçılara yönelik çıkma hükümleri devreye girebilecektir.

4.3.3. Çıkma Prosedürü

Adi ortaklıkta, çıkma işleminin gerçekleşmesi kendiliğinden oluşan bir husus değildir. Zira bu noktada çıkmaya konu olan ortak Kanunun lafzı gereği bu işlemi gerçekleştirme imkânına sahip olup, buna zorlanamaz³⁹⁴. Fakat belirtmek gerekir ki, adi şirket mukavelesinde, ilgili durumlar vuku bulduğunda çıkma hususunun kendiliğinden olacağı karara bağlanabilir³⁹⁵.

Adi şirkette TBK Md. 633 uyarınca belirtilen sebepler şahsında gerçekleşen ortağın çıkması için herhangi bir şekil şartına lüzum yoktur³⁹⁶. Ancak adi şirket mukavelesiyle yazılı şekil koşulu da öngörülebilir³⁹⁷.

TBK Md. 633'de ifade edilen nedenlerin vuku bulması durumunda, ilk olarak akla gelen, çıkma işleminin bizzat ilgili ortak tarafından yapılmasıdır. Fakat bazı hallerde, durumun özelliği gereği mezkûr işlemin ortak tarafından yapılması mümkün olmaz. Kanunda temsilci olarak lafzedilen kişinin çıkma beyanını ileri sürmesi söz konusu olacaktır. Müflis ortak için iflas masası, kısıtlanan ortak için ise yasal temsilci kişi mezkûr işlemi yerine getirecektir³⁹⁸.

4.4. ÇIKARILMA

4.4.1. Genel Olarak

Çıkmada başlığında açıklanan çıkma sebepleri aynı şekilde çıkarılma sebepleri olarak da varlık gösterir. Zira bu durum, Kanunun bir gereğidir. Çünkü Kanunun 633. maddesi ifadesinde, *“Bir ortağın fesih bildiriminde bulunması, kısıtlanması, iflası, tasfiyedeki payının cebrî icra yoluyla paraya çevrilmesi veya ölmesi hâlinde, sözleşmede ortaklığın diğer ortaklarla devam edeceğine ilişkin bir*

³⁹³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 77

³⁹⁴ Hızır, s. 2868

³⁹⁵ Hızır, s. 2869

³⁹⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 66

³⁹⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 66

³⁹⁸ Hızır, s. 2839

hüküm varsa, bu durumlardan biri gerçekleştiğinde, o ortak veya temsilcisi ya da ölen ortağın mirasçısı ortaklıktan çıkarılabilir veya diğer ortaklar tarafından yazılı olarak yapılacak bir bildirimle ortaklıktan çıkarılabilir.” hükmü geçmektedir. Hükümden açıkça anlaşılacağı üzere, ifade edilen sebepler, hem çıkmada hem de çıkarılmada uygulanacaktır.

Mezkûr hüküm uyarınca, çıkarma sebebi şahsında vücut bulmuş ortağa, diğer ortaklar tarafından yazılı bildirim yapılması suretiyle çıkarılma kurumu işletilecektir. Ancak kanun koyucu bunu detaylı düzenlememiş, usule ilişkin bir açıklamada bulunmamıştır.

4.4.2. Çıkarma Kararı

Karar alma usulüne ilişkin sözleşmede bir hüküm bulunmuyor olabilir. Böyle bir ihtimalde TBK Md. 624 hükmü devreye girecektir³⁹⁹. Buna göre ortaklık mukavelesinde bir düzenleme bulunmuyorsa, oybirliği şartı aranacaktır. Ancak burada oybirliğinden anlaşılması gereken şey, çıkarılacak ortağın bu çerçeveye dâhil edilmemesidir⁴⁰⁰. Buna göre çıkarılacak ortak dışındaki ortakların tamamı çıkarma yönünde karar vermelidir. Diğer yandan, oyçokluğu esası da sözleşmede belirlenmiş, nisaplar detaylandırılmış olabilir. Bu vaziyette ise yine sözleşme hükümlerine göre davranmak gerekecektir.

Çıkarılma işlemi için öngörülmüş bulunan nedenlerden birinin bir şirket ortağı açısından vuku bulması durumunda, öteki ortakların ortaklık kararı almak suretiyle ilgili ortağı ortaklıktan çıkarması söz konusu olacaktır. Ancak, Kanunun 633. Maddesi uyarınca bu kararın asgari yazılı biçimde ilgili ortağa bildirilmesi lüzumludur⁴⁰¹. Bu işlemin neticesinin doğma anı, çıkarma işleminin yazılı biçimde ortağa bildirilmesi anıdır⁴⁰². Tabiatıyla, çıkarılan ortak mezkûr işleme karşı mahkeme yoluna başvurabilir.

³⁹⁹ TBK MADDE 624- *“Ortaklığın kararları, bütün ortakların oybirliğiyle alınır. Sözleşmede kararların oy çokluğuyla alınacağı belirtilmişse çoğunluk, ortak sayısına göre belirlenir.”*

⁴⁰⁰ Hızır, s. 2870; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 67

⁴⁰¹ Hızır, s. 2872

⁴⁰² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 67

4.5. ÇIKMA VE ÇIKARILMANIN SONUÇLARI

Adi ortaklığın, çıkma veya çıkarılmaya rağmen ayakta tutulması iradesinin neticeleri Kanun tarafından hükme bağlanmıştır. TBK Md. 634 hükmü bu konuda önemli düzenlemeler getirmiştir. İlk olarak, TBK Md. 634/1 hükmü, ortaklıktan ayrılan ortağın payının akıbetini ifade etmektedir⁴⁰³.

Adi şirkette, ortağın çıkması veya çıkarılması halinde şirketteki payları kendiliğinden kalan ortaklara geçmektedir. Bu husus, kendiliğinden gerçekleşecek, mezkûr pay, diğer ortaklara hisseleri oranında geçecektir⁴⁰⁴. Bu surette, adi şirketin ayniyeti devam ettirilmiş olur⁴⁰⁵. Ancak ortağın yönetim, temsil, denetim yetkileri sona erecektir.

Ortağın adi şirkete kullanım hakkını getirdiği şey, ortağın şirketten çıkması veya çıkarılması neticesinde ortağa geri verilmelidir. TBK Md. 634/2 uyarınca bu yüküm diğer ortakların üzerindedir⁴⁰⁶. Yine, ortaklığın muaccel borçları neticesinde ayrılan ortak için de vaki olan müteselsil sorumluluktan ortağın kurtarılması gereklidir, fakat ortağa düşen kısım hissesinden düşülür⁴⁰⁷. Bunun sonucunda, ortak hüviyetinin son bulduğu tarihte şirket tasfiyeye uğramış olsaydı, ortağa verilmesi lazım gelen tasfiye payı bu çerçevede ortağa ödenecektir. Ortak sıfatı, çıkan ortak açısından, çıkma beyanının diğer ortaklara vardığı vakitte, çıkarılan ortak bakımından ise yazılı çıkarma bildirisinin ortağa ulaşma vaktinde son bulacaktır⁴⁰⁸.

⁴⁰³ TBK MADDE 634/1- *“Bir ortağın ortaklıktan çıkması veya çıkarılması durumunda payı, diğer ortaklara payları oranında kendiliğinden geçer.”*

⁴⁰⁴ Pulaşlı, s. 34; Bozkurt, s. 44

⁴⁰⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 67

⁴⁰⁶ TBK MADDE 634/2- *“Diğer ortaklar, ortaklıktan çıkan veya çıkarılan ortağa, kullanımını ortaklığa bıraktığı eşyayı geri vermekle yükümlü oldukları gibi, kendisini ortaklığın muaccel borçlarından doğan müteselsil sorumluluktan kurtararak, ortak sıfatının sona erdiği tarihte ortaklık tasfiye edilmiş olsaydı ödenmesi gereken tasfiye payını ödemekle yükümlüdürler. Ortaklığın henüz muaccel olmayan borçları için diğer ortaklar, çıkan veya çıkarılan ortağı borçtan kurtarmak yerine, kendisine bir güvence verebilirler.”*

⁴⁰⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 68

⁴⁰⁸ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 72

Nihayet, çıkan veya çıkarılan ortağın tasfiye payı, ortak hüviyetinin nihayete erdiği tarih itibarıyla, mali uzmana tespit ettirilir⁴⁰⁹. Şayet mali uzman üzerinde anlaşmaya varılamazsa, hâkim tarafından bir uzman belirlenir⁴¹⁰. Diğer yandan, şirketin, daha muaccel olmayan borçları açısından diğer ortaklar, çıkan veya çıkarılan ortağı borçtan kurtarmayı seçmeyip, kendisine güvence tanıyabilirler.

Bu çerçevede ortağın tespit edilen alacak hakkını alma zamanı ve usulü hakkında bir hüküm Kanunda bulunmamaktadır. Bu noktada boşluğun doldurulması açısından TTK Md. 261⁴¹¹ ve 262⁴¹² hükümleri kıyas yoluyla duruma uygulanmalıdır⁴¹³. Buna göre ortak ayrılma payını nakdi olarak iktisap edecektir. Ortağın ayrılma payı şayet ortaklık akdinde tarih belirlendiyse o zaman ödenecektir. Ancak bu yönde bir hüküm mevcut değilse, ortağın ayrılışının ardından ortaya konulacak ilk bilanço tarihinde ödenecektir (TTK Md. 262).

Öte yandan, ortağın ortak hüviyeti son bulunduğu tarihte, şirketin borçlarını malvarlığı karşılamıyor olabilir. Bu durumda, çıkan veya çıkarılan ortak, hissesine düşen borç miktarını, zarara katılma oranına göre kalan ortaklara ödemek yükümlüdür⁴¹⁴. Zarara katılma oranı ise şirket mukavelesinde belirlendiği şekilde yapılmak durumundadır.

⁴⁰⁹ Pulaşlı, s. 34

⁴¹⁰ TBK MADDE 634/3- *“Çıkan veya çıkarılan ortağın tasfiye payı, ortaklık sıfatının sona erdiği tarih itibarıyla, mali işlerde uzman bir kişiye hesaplattırılır. Tarafların uzman kişi üzerinde anlaşamamaları durumunda bu kişi, hâkim tarafından atanır.”*

⁴¹¹ TTK MADDE 261- *“(1) Çıkarılan veya çıkan ortak, 260 ıncı madde uyarınca hesaplanan payını şirketten ancak nakden alabilir.”*

⁴¹² TTK MADDE 262- *“(1) Çıkan veya çıkarılan ortağın 260 ıncı maddede yazılı kurallara göre hesaplanacak payı, şirket sözleşmesinde gösterilen tarihte ve şirket sözleşmesinde hüküm yoksa ayrılmadan sonra çıkarılacak ilk bilanço tarihinde ödenir. (2) Çıkarılan veya çıkan ortak ayrılma tarihinden önce girilen işler tasfiye edilmedikçe şirketteki sermaye payını alamaz.”*

⁴¹³ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 73

⁴¹⁴ TBK MADDE 635- *“Ortaklık sıfatının sona erdiği tarihte, ortaklığın malvarlığı, borçlarını karşılamaya yetmezse, çıkan veya çıkarılan ortak, payına düşen borç tutarını, zarara katılmaya ilişkin düzenlemeler çerçevesinde diğer ortaklara ödemekle yükümlüdür.”*

Nihayet, ortaklıktan çıkan veya çıkarılan ortağın, ortak sıfatını taşıdığı süre içinde henüz sonuçlanmamış işlere yönelik hakları da söz konusu olacaktır⁴¹⁵. Adi şirketten çıkan veyahut çıkarılan ortak, ortak sıfatını haiz olduğu müddet içinde henüz tamamlanmamış işler neticesinde ortaya çıkacak kâr ya da zarara dâhil olacaktır.

TBK Md. 636/2 hükmünde ortaklıktan çıkan veya çıkarılan ortağın bilgi alma hakkına ilişkin de bir düzenleme yapılmıştır. Buna göre, ortaklık bünyesinde, ortağa hakkının teslim edilmesi çerçevesinde, hesap yılı sonuna bakılacaktır. Zira tamamlanmamış işleri hesap yılı sonuna kadar tamamlanırsa, şirketten ortağa düşen kâr payı, bu aşama itibarıyla ortak tarafından talep edilebilecektir⁴¹⁶. Nihayet, tamamlanmayıp halen devam etmekte olan işler hakkında bilgi alma hakkı da, şirketten çıkan veya çıkarılan ortağın talebi halinde yerine getirilmesi gereken bir husustur.

⁴¹⁵ TBK MADDE 636- *“Çıkan veya çıkarılan ortak, ortak olduğu dönemde henüz sonuçlanmamış işlerden doğan kâra veya zarara katılır.*

Ortaklık sıfatı sona eren kişi, o hesap yılı sonu itibarıyla, tamamlanmış olan işler sebebiyle varsa ortaklıktan kendisine düşecek kâr payını; devam eden işler hakkında da gerekli bilgiyi isteyebilir.”

⁴¹⁶ Bozkurt, s. 45

SONUÇ

Mevzuatta 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Md. 620 – 645 hükümlerinde düzenlenen adi ortaklık ilişkisi, sözleşme serbesti çerçevesinde ortaklarına geniş bir düzenleme alanı bırakmaktadır. Zira adi ortaklığa ilişkin hükümlerin genelde emredici olmaması bunun bir göstergesidir. Belirtmek gerekir ki, özellikle adi ortaklıkta iç ilişkiler alanı çoğunlukla emredici olmayan kanun maddelerinden müteşekkilen, dış ilişkiler yani temsil sahası emredici hükümlerin daha ağır bastığı bir düzlemdir. Ancak adi ortaklığın iç ilişkilerine ait bazı hususların vazgeçilmez ve esaslı mahiyetinden dolayı, emredici hükümlerin yer yer getirildiği görülmektedir. Örneğin kazanç paylaşma yükümlülüğü, ortakların kazancı paylaşmakla mükellef olduğunu belirtir. Yine kazanca katılıp zarara katılmama imkânının sadece katılım payı olarak emeğini getiren ortağa tanınabileceği ve denetim hakkının mutlak nitelikte oluşu gibi hususlar da misal olarak gösterilebilir.

Adi ortaklık kavramı, elastikiyeti ve serbestiyeti geniş bir niteliğe sahip olması sonucu, insanlar arasında mühim ve geniş bir yer tutmaktadır. Kurulması şekli şarta bağlı olmayıp sözleşme dahi kurulabilen adi ortaklık, kolay ulaşılabilir ve uyumlu yapısıyla hem yaşantıda hem de yasal düzlemde kendine epey yer bulmaktadır. Zira TTK ve TBK hükümleri çerçevesinde ve doktrin uyarınca ortaklıklar hukukunda temel ortaklık kabul edilen adi ortaklık, tesadüfî karakterinin yanında ticaret şirketleri bakımından da tamamlayıcı niteliğe sahiptir.

Adi ortaklık, en az iki kişinin, sözleşme ile bir müşterek amaç belirleyip, bu amacı gerçekleştirebilmek için ortaklığa katılım payı getirmeyi taahhüt ettiği ve ortak amaç uğruna birlikte çabalamayı yükümlendikleri ortaklıktır. Bu tanımda sayılan unsurlar adi ortaklığın esaslı beş unsuru olup, birinin yokluğu dahi adi ortaklık ilişkisinin oluşmasını engeller. Zira adi ortaklığı dernek, vakıf gibi topluluklardan ayıran en önemli unsurlardan biri, ortaklığın öğeleridir. Yine müşterek amacın iktisadi nitelik taşıması gerekip gerekmediği öğretide tartışma konusu olmuştur. Adi ortaklığın faaliyet alanını kısıtlayan bir hüküm

olmadığından, sözleşme serbestiyeti gereği ve yasal sınırlar uyarınca herhangi bir müşterek amacın belirlenebileceği ifade edilmiştir.

Unsurlar açıklandıktan sonra adi ortaklığın yapısal özelliklerine değinilmiştir. Tüzel kişiliği olmayan adi ortaklığın bu yapısının belirli sonuçları doğmaktadır. Adi ortaklığın; herhangi bir yere tescil edilemeyeceği, tacir sıfatını kazanamayacağı, kişiliği olmadığından üzerinde hak ve borç doğamayacağı, iflasının istenemeyeceği, bir ikametgâhının olamayacağı, vergi mükellefi olamayacağı buradan ileri gelmektedir. Yine, taraf ehliyeti açısından, adi ortaklığın taraf ehliyeti ne davalarda ne de icra takiplerinde bulunmaktadır. Taraf ehliyetine ancak ortaklar ehil olabilecektir. Gerek davacı ve alacaklı, gerekse davalı ve borçlu sıfatıyla yer alınacak dava ve takiplerde ortaklar, mecburi dava arkadaşı olarak yer alacaktır. Taraf ehliyetinin koşulu budur. Ancak ortakların para borcu için ortakların tümünün taraf gösterilmesi şartı aranmaz. Öte yandan, sözleşmede aksi düzenlenmedikçe elbirliğiyle hak sahipliği esası adi ortaklıkta geçerli olacaktır. Nihayet ortakların sorumluluğunun müteselsil sorumluluk esasına dayandığı ifade edilmiştir. Birinci bölümde temel olarak bu hususlar incelenmiş ve Kanun hükümlerinin sınırlı yapısı sonucu öğretilen görüşler ve yargı kararları incelenerek konuya ışık tutulmaya çalışılmıştır.

Ortakların hak ve borçları ise ikinci bölümde incelenmiştir. Bu çerçevede, önce ortakların haklarına değinilmiş ve bu çerçevede genel düzenlemelerden öteye gitmeyen mevzuatın bu tutumu sonucunda oluşan doktrindeki görüşler ve kazai kararlar incelenerek, ortakların haklarının vazgeçilmez boyutu ve bunların ne derece sınırlandırılabilirliği ortaya konmaya çalışılmıştır. Ortakların yükümlülükleri de yine aynı esaslar uyarınca irdelenmiştir. Adi ortaklık ilişkisinin hangi şekilde daha sağlıklı biçimde ayakta tutulabileceği incelenmiştir. Zira bir şahıs ortaklığı türü olan adi ortaklıkta, ortaklar arası güven ve sorumluluk ilişkisinin, ortakların bahsi geçen hak ve borçları çerçevesinde nasıl sağlam tutulacağı belirtilmeye çalışılmıştır. Kâr payı isteme hakkı, yönetim ve itiraz hakkı, denetim hakkı; sermaye koyma borcu, zarara katlanma borcu, rekabet yasağı, özen borcu gibi çok önemli hususların kapsamı anlatılmış ve sınırları gösterilmeye çalışılmıştır.

Takiben üçüncü bölümde, adi ortaklığın iç işleyişiyle sınırlı olarak ortaklık yönetimi hususu incelenmiştir. Adi ortaklık sözleşmesi uyarınca doğuştan idarecilik de denilen, her ortağın kanunen yönetme borcu ve hakkı doğmaktadır. Ancak sözleşme serbestisi ve karar serbestisi gereği ortaklar, yönetim yetkisini bir veya birkaç ortağa veyahut üçüncü bir kişiye devredebilirler. Bu bağlamda, yönetim yetkisini kullanan ortak, aynı yetkiye sahip diğer ortaklardan bağımsız olarak olağan işleri gerçekleştirebilecekken, olağanüstü işlemler için tüm ortakların onayı gerekecektir. Çok önemli bir husus olan, nelerin olağan, nelerin olağanüstü iş sayılacağı konusunda doktrindeki görüşlere yer verilmiş ve bir çözüme gidilmeye çalışılmıştır. Yine yönetici ortakların sahip olduğu itiraz hakkı ve bunun kullanım usulü belirtilmiştir.

Öte yandan, yöneticinin hak ve borçları da yine ortaklıktan doğan ilişki çerçevesinde incelenmiş ve yöneticinin hak ile yükümlülükleri net bir biçimde ortaya konmaya çalışılmıştır. Yönetici, yine ortaklar gibi haklara ve borçlara sahip olmasının yanında, işi karşılığında ücret alıyorsa sorumluluğu ağırlaşacak, basiretli davranmak yükümü altına girecektir. Yine yönetim yetkisinin nasıl elde edildiği anlatıldığı gibi mezkûr yetkinin nasıl kaldırılacağı da incelenmiş ve husus aydınlatılmaya çalışılmıştır. Son olarak ise yönetim kavramında önemli yeri olan ortaklık kararları üzerinde durulmuştur. Ortaklık kararları yönetim faaliyeti dışında kalan, ortaklığın yapısı ve iç düzenine ilişkin kararlar olup, sözleşme ile oyçokluğu nisabı, ortaklık kararları için öngörülebilecektir.

Son ve dördüncü bölümde ise, ortaklığa yeni ortak alma hususu incelenmiştir. Bunun ne biçimde gerçekleşeceği ve sonuçları irdelenmiş ve özellik arz eden alt katılım kavramı açıklanmaya çalışılmıştır. Yine 818 Sayılı BK tarafından düzenlenmeyen ancak 6098 Sayılı TBK ile hükme kavuşturulan ortaklıktan çıkma ve çıkarılma hususu öğreti ışığında incelenmiş, sebepleri, sonuçları ve usulü açıklanmaya çalışılmıştır.

Nihai olarak, Türk Borçlar Kanunu'nun adi ortaklığa ilişkin bulunan hükümlerinin genelde emredici olmaması ve kapsamının çok sınırlı olması neticesinde, gerek doktrin gerekse yargı kararlarının ışığında ucu açık noktalar belirginleştirilmeye

alışılmış ve toplumsal hayatta, özellikle de iktisadi düzlemde çokça var olan adi ortaklıkta, ortaklar arası ilişkilerin berrak bir biçimde açıklanmasına abalanmıştır.

KAYNAKÇA

Abdelfatah, Sema: Tüzel Kişiliği Olmayan Ortaklıklarda Yönetim, Adalet Yayınevi, Ankara 2017

Atıf Şekli; Abdelfatah, ...

Akkurt, Zülal/Akgül, Barış: Joint Venture ve Konsorsiyumun Türk Hukukundaki Yeri, Yargıtay Dergisi, 2001, C. 27, S. 4, s. 729-748

Atıf Şekli; Akkurt/Akgül, ...

Ansay, Tuğrul: Adi Şirket, Dernek ve Ticaret Şirketleri, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1967

Atıf Şekli; Ansay, ...

Arkan, Sabih: Adi Şirket Ortağına Sözleşmeyle Verilen İdare Yetkisinin Kaldırılması ve Sonuçları, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 2001, C. XXI, S. 2, s. 15-24

Atıf Şekli; Arkan, ...

Arslanlı, Halil: Şirket Mukaveleleri ile Cemiyetler ve İki Tarafa Borç Yükleyen Akitler Arasındaki Ayrımlar ve Bunları Tefrika Yarayan Ölçüler, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 1945, C. XI, S. 3-4, s. 128 – 144

Atıf Şekli; Arslanlı, ...

Aşkan, Cengiz: Adi Şirketin Yönetimi, Adil Yayınevi, Ankara 2003

Atıf Şekli; Aşkan, ...

Ayiter, Nuşin: Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanununda Elbirliği Ortaklıkları, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1961

Atıf Şekli; Ayiter, ...

Bahtiyar, Mehmet: Ortaklıklar Hukuku, Beta Yayıncılık, 10. Baskı, İstanbul 2015

Atıf Şekli; Bahtiyar, ...

Barlas, Nami: Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri, Vedat Kitapçılık, 4. Bası, İstanbul 2016

Atıf Şekli; Barlas, ...

Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan: Şirketler Hukuku, Dora Yayınları, 9. Baskı, Bursa, 2013

Atıf Şekli; Bilgili/Demirkapı, ...

Bozkurt, Tamer: Ticaret Hukuku – Özet – Cilt II Şirketler Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2014

Atıf Şekli; Bozkurt, ...

Dayınlarlı, Kemal: Joint Venture Sözleşmesi, Dayınlarlı Hukuk Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2007

Atıf Şekli; Dayınlarlı, ...

Doğanay, Ümit Yaşar: Adi Şirket Akdi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1968

Atıf Şekli; Doğanay, ...

Domaniç, Hayri: Adi, Kollektif ve Komandit Şirketler, Genişletilmiş 4. Basım, İstanbul 1988

Atıf Şekli; Domaniç, ...

Domaniç, Hayri, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. I, Genişletilmiş 4. Basım, İstanbul 1988,

Atıf Şekli; Domaniç, TTK, ...

Hızır, Serdar: 6098 Sayılı (Yeni) Borçlar Kanununun 633'üncü Maddesine Göre Adi Şirketten Çıkmanın ve Çıkarılmanın Genel Şartları ve Usulü, Prof. Dr. Sarper Süzek'e Armağan, C. 3, Beta Yayıncılık, İstanbul 2011, s. 2817 vd.

Atıf Şekli; Hızır, ...

İmregün, Oğuz: Kara Ticareti Hukuku Dersleri, Filiz Kitabevi, 13. Bası, İstanbul 2005

Atıf Şekli; İmregün, ...

Kalpsüz, Turgut: Adi Şirket, Türk Hukuk Ansiklopedisi, C. I, Ankara 1961, s. 203-217

Atıf Şekli; Kalpsüz, ...

Kaplan, İbrahim: İnşaat Sektöründe Müşterek İş Ortaklığı – Joint Venture, Yetkin Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2013

Atıf Şekli; Kaplan, ...

Kayar, İsmail: Adi Şirketin Ticaret Unvanı ve Ticaret Siciline Tescili, Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2002, C. 1, s. 479-493

Atıf Şekli; Kayar, ...

Kırca, İsmail: Adi Şirket Ortağının Özen Borcu (BK 528), Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, Turhan Kitabevi, Ankara 2003, s. 201-212

Atıf Şekli; Kırca, ...

Mimaroğlu, Sait Kemal: Ticaret Hukuku C. II, Ticaret Ortaklıkları Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1972

Atıf Şekli; Mimaroğlu, ...

Moroğlu, Erdoğan: Makaleler, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2010

Atıf Şekli; Moroğlu, ...

Oğuzman, Kemal/Seliçi, Özer: Eşya Hukuku, Filiz Kitabevi, 9. Bası, İstanbul 2002

Atıf Şekli; Oğuzman/Seliçi, ...

Okan, Neval, Denetim Organı Bulunmayan Ortaklıklarda Ortakların Ortaklığı Denetimi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No. 1011, Hukuk Fakültesi Yayınları, No. 2, Eskişehir 1998

Atıf Şekli; Okan, ...

Olgaç, Senai: Kazai ve İlmi İçtihatlarla Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Olgaç Matbaası, Ankara 1976

Atıf Şekli; Olgaç, ...

Öçal, Akar: Adi Şirketlerde Ortakların Denetleme Hakkı, İktisat ve Maliye Dergisi, 1983, C. 29, S. 10

Atıf Şekli; Öçal, Denetleme Hakkı, ...

Öçal, Akar: Adi Şirketlerde Rekabet Yasağı, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, 1981, C. XVIII, S. 2

Atıf Şekli; Öçal, Rekabet Yasağı, ...

Özenli, Soysal: Uygulamada Adi Ortaklık ve Neden Olduğu Davalar, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul 1988

Atıf Şekli; Özenli, ...

Pekcanitez, Hakan/Özekes, Muhammet/Atalay, Oğuz: Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, Vedat Kitapçılık, 6. Bası, İstanbul 2018

Atıf Şekli; Pekcanitez/Özekes/Atalay, ...

Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin: Ortaklıklar Hukuku I, Vedat Kitapçılık, Yeniden Yazılmış 13. Bası, İstanbul 2014

Atıf Şekli; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, ...

Pulaşlı, Hasan: Şirketler Hukuku Şerhi, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, Cilt I, 2014

Atıf Şekli; Pulaşlı, ...

Şener, Oruç Hami: Adi Ortaklık, Yetkin Yayınları, Ankara 2008

Atıf Şekli; Şener, Adi Ortaklık, ...

Şener, Oruç Hami: Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı, Seçkin Yayıncılık, Gözden Geçirilmiş 3. Bası, Ankara 2017

Atıf Şekli; Şener, Ortaklıklar Hukuku, ...

Tekil, Fahiman: Adi, Kollektif ve Komandit Şirketler Hukuku, 5. Bası, İstanbul 1996

Atıf Şekli; Tekil, ...

Tekinalp, Gülören/Tekinalp, Ünal: Joint Venture, Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a 65. Yaş Armağanı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1988

Atıf Şekli; Tekinalp/Tekinalp, ...

Uygur, Turgut: Açıklamalı - İçtihatlı Borçlar Kanunu C. VIII, Ankara 2003

Atıf Şekli; Uygur, ...

Yalman, Macit/Taylan, Erbay: Adi Ortaklık, Olgaç Matbaası, Ankara 1976
Atıf Şekli; Yalman/Taylan, ...

Yıldırım, Ali Haydar: Adi Ortaklıkta Ortakların Denetleme Hakkı (TBK 631),
Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 13, S. 2, İzmir 2011, s.
195-236
Atıf Şekli; Yıldırım, ...

Yongalık, Aynur: Adi Şirkette Sermaye Payı, Banka ve Ticaret Hukuku
Araştırma Enstitüsü, Ankara 1991
Atıf Şekli; Yongalık, Sermaye, ...

Yongalık, Aynur: Türk Medeni Kanunu'nda Dernek-Adi Şirket İlişkisi, Prof. Dr.
Turgut KALPSÜZ'e Armağan, Turhan Kitabevi, Ankara 2003
Atıf Şekli; Yongalık, ...

Yavuz, Cevdet/Acar, Faruk/Özen, Burak: Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler,
Beta Yayıncılık, 9. Baskı, İstanbul 2014
Atıf Şekli; Yavuz/Acar/Özen, ...

YARARLANILAN İNTERNET SİTELERİ

www.hukukturk.com

www.resmigazete.gov.tr

www.kazanci.com

www.mevzuat.gov.tr

www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19110009/index

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORIJİNALLIK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 04/07/2019

Tez Başlığı : ADİ ORTAKLIKTA İÇ İLİŞKİLER

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 101 sayfalık kısmına ilişkin, 04/07/2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 9'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç
- 4- Alıntılar dâhil
- 5- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

04/07/2019

Adı Soyadı: Ömer Faruk ÖĞÜTCÜ
Öğrenci No: N15221177
Anabilim Dalı: Özel Hukuk Anabilim Dalı
Programı: Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Prof. Dr. Erkan KÜÇÜKGÜNGÖR

HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
MASTER'S THESIS ORIGINALITY REPORT

HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
PRIVATE LAW DEPARTMENT

Date: 04/07/2019

Thesis Title: INTERNAL RELATIONSHIPS IN ORDINARY PARTNERSHIP

According to the originality report obtained by myself/my thesis advisor by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options checked below on 04/07/2019 for the total of 101 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled as above, the similarity index of my thesis is 9%.

Filtering options applied:

- Approval and Declaration sections excluded
- Bibliography/Works Cited excluded
- Quotes excluded
- Quotes included
- Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

04/07/2019

Name Surname: Ömer Faruk ÖĞÜTCÜ

Student No: N15221177

Department: Private Law Department

Program: Private Law Masters With Thesis

ADVISOR APPROVAL

APPROVED.

Prof. Dr. Erkan KÜÇÜKGÜNGÖR

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ETİK KOMİSYON MUAFİYETİ FORMU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 04/07/2019

Tez Başlığı: ADI ORTAKLIKTA İÇ İLİŞKİLER

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmam:

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır,
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir.
4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, mülakat, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir.

Hacettepe Üniversitesi Etik Kurullar ve Komisyonlarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kurul/Komisyon'dan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

04/07/2019

Adı Soyadı: Ömer Faruk ÖĞÜTCÜ

Öğrenci No: N15221177

Anabilim Dalı: Özel Hukuk Anabilim Dalı

Programı: Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans

Statüsü: Yüksek Lisans Doktora Bütünleşik Doktora

DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI

Prof. Dr. Erkan KÜÇÜKGÜNGÖR

Detaylı Bilgi: <http://www.sosyalbilimler.hacettepe.edu.tr>

Telefon: 0-312-2976860

Faks: 0-3122992147

E-posta: sosyalbilimler@hacettepe.edu.tr

ETHICS COMMISSION FORM FOR THESIS

HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
PRIVATE LAW DEPARTMENT

Date: 04/07/2019

Thesis Title: INTERNAL RELATIONSHIPS IN ORDINARY PARTNERSHIP

My thesis work related to the title above:

1. Does not perform experimentation on animals or people.
2. Does not necessitate the use of biological material (blood, urine, biological fluids and samples, etc.).
3. Does not involve any interference of the body's integrity.
4. Is not based on observational and descriptive research (survey, interview, measures/scales, data scanning, system-model development).

I declare, I have carefully read Hacettepe University's Ethics Regulations and the Commission's Guidelines, and in order to proceed with my thesis according to these regulations I do not have to get permission from the Ethics Board/Commission for anything; in any infringement of the regulations I accept all legal responsibility and I declare that all the information I have provided is true.

I respectfully submit this for approval.

04/07/2019

Name Surname: Ömer Faruk ÖĞÜTCÜ
Student No: N15221177
Department: Private Law Department
Program: Private Law Masters With Thesis
Status: MA Ph.D. Combined MA/ Ph.D.

ADVISER COMMENTS AND APPROVAL

Prof. Dr. Erkan KÜÇÜKGÜNGÖR